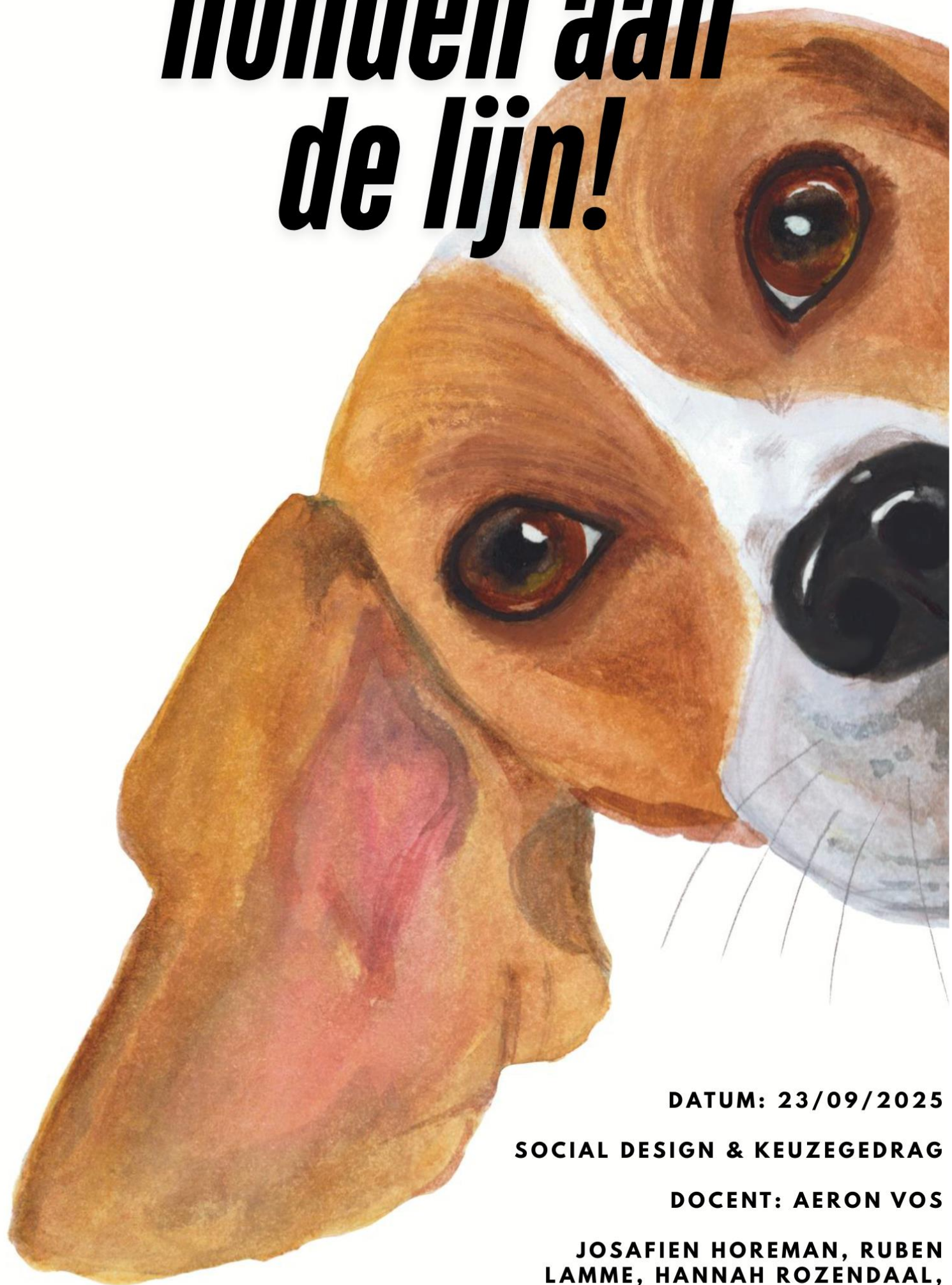

honden aan de lijn!

DATUM: 23/09/2025

SOCIAL DESIGN & KEUZEGEDRAG

DOCENT: AERON VOS

**JOSAFIEN HOREMAN, RUBEN
LAMME, HANNAH ROZENDAAL,
CHELSEA VAN WIJK**

Inhoudsopgave

<i>(Double Diamond: Verkennen)</i>	4
Inleiding	4
Maatschappelijke relevantie	4
Methode	5
Literatuuronderzoek.....	6
<i>(Double Diamond: Afbakenen)</i>	8
Tools.....	8
<i>Customer journey</i>	8
<i>Empathy map</i>	10
<i>Stellingen</i>	11
<i>Interviews</i>	12
Data-analyse	13
Psychologische capaciteit	13
Reflectieve motivatie	13
Automatische motivatie	14
Sociale Gelegenheid:.....	14
Sol situatie	15
<i>(Double Diamond: Ontwikkelen)</i>	16
Co-creatie's	16
<i>(Double Diamond: Opleveren)</i>	18
Van co-creatie naar prototypeontwikkeling.....	18
Prototypes	19
<i>Prototype 1: Hondenspeeltuin</i>	19
<i>Prototype 2: Honden sensorpaal</i>	20
Validatie – Interviews met stakeholders	22
<i>Interview met Camilla (Expert op het gedrag van honden)</i>	22
<i>Verfijning van de prototypes</i>	23
Prototypes testen bij doelgroep	24
Resultaten prototypetest	25

Eindproduct.....	27
Aanbevelingen	32
Discussie	33
Literatuurlijst.....	34
Bijlagen	37
<i>Bijlagen 1: Customer Journey</i>	37
<i>Bijlagen 2: Empathy map</i>	37
<i>Bijlagen 3: Stellingen rangschikken</i>	37
Draaiboek	37
Werkblad zonder gerangschikte stellingen	38
Ingevulde stellingen: Interview 1	39
Ingevulde stellingen: Interview 2	40
Ingevulde stellingen: Interview 3	41
Ingevulde stellingen: Interview 4	42
Notities gesprekken:	43
<i>Bijlagen 4: Interviewleidraad</i>	44
.....	47
<i>Bijlage 5: Codeerschema</i>	47
<i>Bijlage 6: Resultaten Co-creatie sessie 1: Solution Sketch</i>	47
<i>Bijlage 7 Resultaten Co creatie sessie 2: Inverted brainstorm & The crazy 8</i>	49
<i>Crazy 8 sessie 2</i>	50
<i>Bijlage 8: Resultaten Co creatie sessie 3: Lotus blossom</i>	51
<i>Bijlagen 9: Tekeningen co-creatie solution sketch</i>	53
<i>Bijlage 11: Tekeningen The Crazy 8 Co- Creatie sessie 3</i>	55
<i>Bijlage 12: Ingevulde Lotus blossom – sessie 4</i>	59
<i>Bijlagen 13: draaiboek solution sketch sessie</i>	60
<i>Bijlage 14: Draaiboek Co-creatie sessie 2</i>	61
<i>Bijlage 15: Draaiboek Co-creatie sessie 3</i>	63
<i>Bijlage 16 Mindmap en draaiboek prototype 1 test</i>	65
Bijlage 17: Interviewleidraad Rogier	67
Bijlage 18: Interviewleidraad Camilla en Anneke	68
<i>Bijlage 19: Aantekeningen Rogier</i>	69
<i>Bijlage 20: Aantekeningen Camilla</i>	70
Bijlage 21: Draaiboek prototypes testen bij Doelgroep	72

Bijlage 22: Resultaten prototype testen.....	77
<i>Respondent 1:.....</i>	<i>77</i>
<i>Respondent 2.....</i>	<i>79</i>
<i>Respondent 3 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 1)</i>	<i>80</i>
<i>Respondent 4 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 2)</i>	<i>81</i>
<i>Respondent 5 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 3)</i>	<i>82</i>
<i>Respondent 6 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 4)</i>	<i>83</i>
<i>Notities respondent 3 t/m 6</i>	<i>84</i>
<i>Respondent 7 & 8</i>	<i>85</i>
Bijlage 23: Test prototype 1 hondenspeeltuin Bunnik respondent 9 en 10	88
Bijlage 24: Technische werking en constructie van de geurpaal	90
Kosteninschatting geurpaal (per stuk)	91
Totale initiële kosten per geurpaal:	91
Jaarlijks onderhoud:	91
Bijlage 25 Implementatie plan.....	92
Samenwerkingsopdracht (feedback/ feedforward)	95

Inleiding

Veel natuurgebieden in Noord-Holland zijn aangewezen als honden-aanlijngebied. Dit geldt in het bijzonder voor Natura 2000-gebieden. Dit zijn Europees beschermde natuurgebieden waar zeldzame en kwetsbare dier- en plantensoorten voorkomen en beschermd worden (Ministerie LVVN, z.d.).

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit hondeneigenaren die wandelen in natuurgebieden in Noord-Holland, waar vaak een aanlijnplicht geldt. In Nederland zijn ruim 1,9 miljoen hondenbezitters (CBS, 2023), waardoor hun gedrag directe invloed heeft op natuurbeheer en recreatie.

Het valt echter op dat veel hondeneigenaren zich niet aan de aanlijnplicht houden. In plaats daarvan laten zij hun hond vaak loslopen, ook in gebieden waar dit expliciet verboden is. Deze overtreding kan leiden tot verstoring van dieren, schade aan planten en het verstoren van de natuurlijke balans in deze waardevolle ecosystemen (Van de Haterd et al., 2014).

In dit onderzoek wordt daarom onderzocht welke oorzaken hieraan ten grondslag liggen. Door inzicht te krijgen in het gedrag en de motivatie van hondeneigenaren kan vervolgens een passende interventie ontwikkeld worden. Deze interventie moet ertoe bijdragen dat de overlast en verstoring in kwetsbare natuurgebieden wordt verminderd en dat hondenbezitters zich beter aan de regels houden. Het uiteindelijke doel is om een oplossing te vinden die zowel voor natuurbeheer als voor recreanten werkbaar is.

Samen met provincie Noord-Holland is de hoofdvraag: “hoe kunnen hondeneigenaren het effect van honden op te natuur verminderen?”

Maatschappelijke relevantie

Natuur en recreatie zijn voor veel Nederlanders van groot belang. Uit onderzoek van De Boer en Langers (2022) blijkt dat 71% van de Nederlandse bevolking belang hecht aan natuur en dat 53% zich zorgen maakt over de staat ervan. Dit laat zien dat natuur niet alleen een ecologische waarde heeft, maar ook een belangrijke maatschappelijke functie vervult. Mensen zoeken ontspanning, rust en gezondheid in de natuur, terwijl zij tegelijkertijd verwachten dat deze goed wordt beschermd.

In dat licht is het vraagstuk rondom het aanlijnen van honden in aangewezen gebieden meer dan een kwestie van regels handhaven. Het raakt aan een bredere maatschappelijke discussie over hoe we natuurgebieden gebruiken, beschermen en toegankelijk houden voor iedereen. Als honden loslopen in aanlijngebieden kan dit leiden tot verstoring van wilde dieren, schade aan kwetsbare natuur en spanningen tussen verschillende groepen recreanten. Daarmee raakt het thema zowel aan de kwaliteit van de natuur als aan het plezier en de veiligheid van bezoeker

Methode

Voor dit onderzoek is er gekozen voor de Double Diamond-methode, zoals beschreven door Eveline van Zeeland (2020) in *Marketing Design*. Deze methode helpt om stap voor stap van een breed vraagstuk naar een goed onderbouwde en toepasbare oplossing te komen.

De Double Diamond bestaat uit 4 fasen: Discover, Define, Develop en Deliver. In de eerste twee fasen wordt het probleem verkend en afgebakend: er wordt onderzocht wat er speelt, wie erbij betrokken zijn en wat de echte kern van het probleem is. In de laatste twee fasen worden ideeën ontwikkeld, getest en uitgewerkt tot een concreet advies of interventie.

Deze aanpak past goed bij ons als Toegepast Psycholoog studenten, omdat we niet alleen gedrag willen begrijpen, maar het ook op een positieve manier willen beïnvloeden. De methode combineert onderzoek en creativiteit, wat essentieel is om gedrag in de praktijk te veranderen.

Om de hoofdvraag: “hoe kunnen hondeneigenaren het effect van honden op de natuur verminderen?” te beantwoorden is er gebruik gemaakt van literatuuronderzoek en kwalitatief onderzoek. De methode kwalitatief onderzoek is gebruikt in de vorm van snelle interviews en interviews die meer de diepte in gaan. Ook zijn er interviews afgenomen met de hulp van een stellingenbord.

In de Discover-fase zal gestart worden met een verkennend literatuuronderzoek naar gedragsverandering, nudging en communicatie rondom honden in natuurgebieden. Dit onderzoek moet inzicht geven in bestaande strategieën en theoretische kaders, en vormt de basis voor het verdere onderzoeksontwerp. Op basis hiervan zal het COM-B-model worden gebruikt om gedrag van hondeneigenaren te analyseren en te begrijpen.

Vervolgens zullen veldinterviews worden gehouden met hondeneigenaren in natuurgebieden. Deze gesprekken zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hun motivatie, routines en mogelijke barrières in het naleven van regels. De interviews zullen semigestructureerd worden uitgevoerd aan de hand van een vaste vragenlijst, zodat de antwoorden vergelijkbaar blijven. Door de gesprekken in de natuurlijke omgeving van de doelgroep te voeren, wordt verwacht dat de reacties spontaan en realistisch zullen zijn.

De inzichten uit deze fase zullen worden gebruikt als input voor co-creatiesessies. Tijdens deze sessies zullen deelnemers samen met de onderzoekers ideeën ontwikkelen voor mogelijke oplossingen die gewenst gedrag stimuleren. Hierbij zullen creatieve methoden worden toegepast, zoals de Solution Sketch, Crazy 8 en Lotus Blossom. De resultaten uit deze sessies zullen vervolgens worden geanalyseerd en samengebracht tot ontwerpcriteria voor de volgende fase.

In de Develop-fase zullen op basis van deze criteria verschillende concepten en prototypes worden ontwikkeld. Deze zullen in de Deliver-fase worden getest binnen de doelgroep, om te beoordelen in welke mate de interventies effectief en toepasbaar zijn in de praktijk.

Tijdens het gehele proces zal aandacht worden besteed aan betrouwbaarheid en validiteit. Door meerdere onderzoeksmethoden te combineren, literatuuronderzoek, interviews, co-creatie en testen, wordt geprobeerd de resultaten vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. Deze triangulatie moet zorgen voor een zorgvuldig en onderbouwd eindresultaat dat de basis vormt voor concrete aanbevelingen richting de opdrachtgever.

Literatuuronderzoek

Uit de *Handreiking Gedragsstrategie Honden Aanlijnen* van Crox et al. (2024) blijkt dat verschillende factoren bijdragen aan het niet aanlijnen van honden. Zo spelen twijfel over de invloed van de eigen hond, de verwachte kans op handhaving en het belang dat eigenaren hechten aan de vrijheid van hun hond een rol. Hierdoor kan weerstand ontstaan tegen opgelegde regels, omdat hondeneigenaren graag zelf willen bepalen wat goed is voor hun hond.

Dit sluit aan bij de Zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2020), die stelt dat mensen gemotiveerder zijn om regels na te leven wanneer deze aansluiten bij hun behoefte aan autonomie, betrokkenheid en competentie. Wanneer aanlijnen wordt ervaren als een eigen, zinvolle keuze in plaats van een verplichting, neemt de bereidheid toe om dit gedrag te vertonen.

Daarnaast speelt de sociale norm een belangrijke rol, wanneer veel honden loslopen en dit als normaal gedrag wordt gezien (descriptive norm), wordt naleving verder ondermijnd. Sociale normen zijn ongeschreven regels binnen een groep over wat gepast gedrag is, gebaseerd op wat mensen denken dat anderen doen of goedkeuren (Cislaghi & Heise, 2018).

De Theory of Planned Behavior (Bosnjak et al., 2020) verklaart dit gedrag verder. Volgens deze theorie hangt gedrag af van de intentie om het uit te voeren, die wordt beïnvloed door houding, sociale norm en ervaren controle. Wanneer hondeneigenaren positief staan tegenover loslopen, zien dat anderen dit ook doen en weinig belemmeringen ervaren, is de intentie om de hond aan te lijnen kleiner.

De Protection Motivation Theory (Westcott et al., 2017) vult dit perspectief aan door te verklaren waarom mensen, ondanks kennis van de regels en risico's, hun gedrag niet aanpassen. Deze theorie stelt dat gedrag mede wordt bepaald door hoe ernstig iemand de dreiging inschat (*dreigingsbeoordeling*) en door het vertrouwen in de eigen bekwaamheid om effectief te handelen (*copingbeoordeling*). Wanneer hondeneigenaren de schade aan natuur als beperkt ervaren of weinig vertrouwen hebben dat aanlijnen daadwerkelijk helpt, blijft de motivatie laag. Dit laat zien dat interventies niet alleen gericht moeten zijn op het informeren over gevolgen, maar ook op het versterken van het vertrouwen dat aanlijnen nuttig en haalbaar is.

Een andere belangrijke factor is gewoontegedrag. Gardner (2012) laat zien dat gewoonten grotendeels automatisch verlopen en sterk worden beïnvloed door contextuele cues, zoals een vaste wandelroute of het zien van andere honden die loslopen. Daardoor kan een ingesleten routine de overhand nemen, ook wanneer eigenaren begrijpen waarom aanlijnen belangrijk is. Dit sluit aan bij het COM-B model (Michie et al., 2018), waarin gedrag afhankelijk is van capaciteit, gelegenheid en motivatie, factoren die bij hondeneigenaren vooral samenkomen in sociale invloeden en automatische motivatie.

De bevindingen van Bowes et al. (2018) bevestigen dit: intenties om zich aan de regels te houden worden vaak niet omgezet in daadwerkelijk gedrag zodra gewoontevorming meespeelt. Vooral bij frequente bezoekers, die gewend zijn hun hond los te laten, blijkt informatie of borden alleen niet voldoende om dit automatische gedrag te doorbreken.

Effectieve interventies vragen daarom om strategieën die meerdere gedragsmechanismen tegelijk aanspreken. Concrete voorbeelden laten zien dat een combinatie van strategieën kansrijk is. De Vlaamse campagne "*Hond aan de lijn – 't Zal wel zijn*" (Agentschap Natuur en Bos, 2023) combineerde belonen van gewenst gedrag (hondensnacks) met sancties voor overtreders en

gebruikte een luchtige slogan die de regel vanzelfsprekender maakte. Ook de Nederlandse campagne *“De aanlijner wint!”* (OnsWestfriesland, 2025) werkte met een mix van positieve beloning (kans op een excursie met de boswachter), handhaving (boetes) en uitleg over de impact van loslopende honden op kwetsbare dieren.

Deze voorbeelden laten zien dat gedragsverandering effectiever wordt wanneer regels niet alleen worden opgelegd, maar ook worden toegelicht, ondersteund door beloningen, consequent gehandhaafd en aangevuld met passende alternatieven.

Tools

Customer journey

Om inzicht te krijgen in het gedrag, de motivatie en de beleving van hondeneigenaren in recreatiegebieden, is een Customer Journey opgesteld. Deze methode brengt stap voor stap in kaart wat gebruikers ervaren, voelen en doen in verschillende fases van hun gedrag. Volgens Følstad en Kvale (2018) helpt een Customer Journey om de ervaring van de doelgroep te begrijpen en te ontdekken op welke momenten er mogelijkheden zijn om gedrag te beïnvloeden.

In dit onderzoek is de Customer Journey niet gebruikt als een traditionele klantreis met een begin- en eindpunt, maar als een veranderproces. De journey laat zien hoe hondeneigenaren zich ontwikkelen van onbewust en automatisch gedrag naar bewust, verantwoord en sociaal versterkt gedrag. De opbouw van dit model is gebaseerd op inzichten uit het literatuuronderzoek en interviews met hondeneigenaren.

Uit de interviews bleek dat veel hondeneigenaren hun hond loslaten uit gewoonte. Ze doen dit vaak automatisch, omdat ze vinden dat hun hond recht heeft op vrijheid en plezier. Dit sluit aan bij het COM-B model (Michie et al., 2011), waarin automatische motivatie een belangrijke rol speelt in menselijk gedrag. Ook past dit bij het onderzoek van Gardner (2012), die beschrijft dat gewoonten grotendeels automatisch verlopen en moeilijk te veranderen zijn zonder dat de context of sociale omgeving mee verandert.

De Customer Journey bestaat uit zes fasen die samen het proces van gedragsverandering weergeven. In de eerste fase staan ontspanning, plezier en gemak centraal. Hondeneigenaren laten hun hond loslopen zonder bewust na te denken over de mogelijke gevolgen. Een eerste moment van bewustwording kan ontstaan wanneer iemand wordt aangesproken door een boswachter of een andere wandelaar, of wanneer informatie over natuurbehoud botst met hun eigen waarden en overtuigingen. Dit veroorzaakt ongemak en kan leiden tot de eerste stap richting gedragsreflectie.

In de tweede fase groeit het besef dat het gedrag invloed kan hebben op de omgeving. Hondeneigenaren worden nieuwsgierig en gaan nadenken over hun rol en verantwoordelijkheid. Ze beginnen te begrijpen waarom regels bestaan en tonen meer interesse in informatie over het beschermen van natuurgebieden.

In de derde fase overwegen ze om hun gedrag aan te passen, maar dit gaat vaak gepaard met twijfel of weerstand. Ze willen rekening houden met de natuur, maar vinden het lastig dat hun hond hierdoor minder vrijheid heeft. Duidelijke communicatie, sociale voorbeelden en praktische tips kunnen in deze fase helpen om de stap naar verandering te verkleinen.

Tijdens de vierde fase, de actiestap, gaan hondeneigenaren daadwerkelijk ander gedrag vertonen. Ze houden hun hond onder controle of lijnen hem aan waar dat nodig is. Dit geeft vaak een gevoel van verantwoordelijkheid, trots en controle, zeker wanneer anderen waardering tonen of positief reageren.

In de vijfde fase wordt het nieuwe gedrag steeds vanzelfsprekender. Hondeneigenaren ervaren rust en trots, maar kunnen nog moeite hebben om het vol te houden wanneer ze zien dat anderen hun hond loslaten. Sociale waardering en positieve feedback helpen in deze fase om het gedrag te behouden.

In de laatste fase is het gewenste gedrag volledig geïntegreerd. Hondeneigenaren handelen automatisch op een manier die de natuur respecteert en spreken anderen aan wanneer zij dat niet doen. Het aanlijnen of onder controle houden van de hond is dan niet langer een bewuste keuze, maar een gewoonte en onderdeel van de sociale norm. Dit sluit aan bij de theorie van Cislighi en Heise (2018), die stellen dat sociale normen een sterke invloed hebben op gedrag, vooral wanneer positief gedrag zichtbaar wordt beloond of goedgekeurd binnen een groep.

De Customer Journey maakt duidelijk hoe hondeneigenaren zich stap voor stap ontwikkelen van onbewust naar bewust gedrag, en hoe gewoonten, motivatie en sociale invloeden hierop van invloed zijn. Door inzicht te krijgen in de emoties, belemmeringen en drijfveren binnen elke fase, kan gerichter worden bepaald waar interventies het meest effectief kunnen worden ingezet om duurzaam gedragsverandering te stimuleren.

<i>Fases</i>	Onbewust gedrag	Bewustwording	Overwegen en leren	Actie en verandering	Behoud	Gewoontegedrag & sociale norm
<i>Gedrag</i>	hond loopt vrij rond in de natuur, veroorzaakt mogelijk verstoring zonder dat de eigenaar dit doorheeft	eigenaar hoort of ziet dat honden schade kunnen veroorzaken, maar verandert gedrag nog niet	Eigenaar verdiept zich in regels en probeert beter gedrag te tonen	hond blijft onder controle, eigenaar grijpt in om schade te voorkomen	eigenaar past consequent natuurvriendelijk gedrag toe tijdens wandelingen	Hondeneigenaar handelt automatisch natuurvriendelijk en spreekt anderen aan bij afwijkend gedrag.
<i>Behoefte</i>	Ontspanning en vrijheid	Informatie en bewustwording	concrete tips en steun om te verbeteren	ervaring van effectiviteit en begrip vanuit omgeving	waardering en bevestiging van goed gedrag	Balans tussen plezier en verantwoordelijkheid, gevoel van gemeenschap en gedeelde norm.
<i>Touchpoints</i>	geen interactie met regels of toezicht	Informatiebord, bericht, gesprek met andere recreanten	gesprek met houwachter of andere hondenbezitter	deelname aan campagne of natuuractiviteit	positieve reacties van andere recreanten	Deel van community of rolmodel binnen wandelgroep, sociale goedkeuring van anderen.
<i>Pleasure</i>	Hond kan vrij bewegen	Nieuwe inzichten, gevoel van betrokkenheid	trots bij het nemen van eerste stappen	Zichtbare resultaten (minder verstoring, complimenten)	waardering van anderen en rust tijdens wandelen	Automatische en sociale motivatie: natuurvriendelijk gedrag is normaal en sociaal versterkt.
<i>Pain</i>	kritiek van anderen, of aangesproken worden door houwachter, informatie over natuurbehoud botst met eigen waarden.	Schuldgevoel, onzekerheid of twijfel over wat het juiste gedrag is	moeite om gedrag aan te passen, discipline en angst om vrijheid kwijt te raken	tijd of inspanning om alert te blijven	soms verleiding tot gemak	geen spanning of uitdaging
<i>Mot</i>	Gemak, ontspanning, plezier hond en gewoonte gedrag	Nieuwsgierigheid en lichte zorg	verantwoordelijkheid en wens om goed te doen	positieve feedback stimuleert volhouden	intrinsieke motivatie, goed willen doen voor natuur	Automatische motivatie, natuurvriendelijk gedrag is normaal
<i>Emotie</i>	Ontspanning, onverschilligheid	Verwondering, lichte schuld	betrokkenheid, hoop	trots, voldoening	rust en respect	Harmonie, trots, verbondenheid met natuur

(De link van de volledige Customer Journey is te vinden in bijlage 1.)

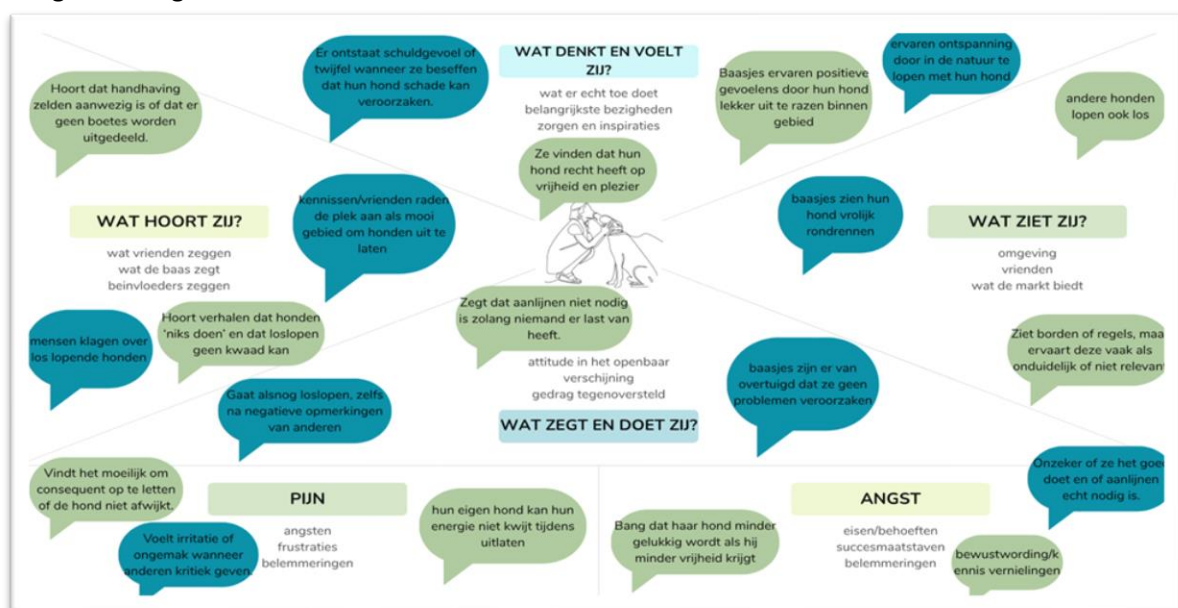
Empathy map

Naast de Customer Journey hebben wij een Empathy Map opgesteld om inzicht te krijgen in de beleving, emoties en overtuigingen van hondeneigenaren tijdens het uitlaten in recreatiegebieden. Deze methode laat zien wat mensen denken, voelen, zien, horen en doen, en hoe dit hun gedrag beïnvloedt (Chen & Tsai, 2024). De Empathy Map toont dat veel hondeneigenaren positieve gevoelens ervaren wanneer hun hond vrij kan rondrennen. Ze koppelen dit aan ontspanning, plezier en het idee dat hun hond gelukkig is. Omdat ook andere honden loslopen en vrienden dit gedrag aanmoedigen, wordt loslopen vaak gezien als de sociale norm.

Tegelijkertijd horen eigenaren dat handhaving beperkt is en dat de kans op een boete klein is. Sommigen vinden loslopen onschuldig zolang niemand er last van heeft, terwijl anderen juist negatieve reacties ervaren van recreanten. Deze tegenstrijdige signalen veroorzaken verwarring en een innerlijke strijd tussen wat prettig voelt en wat volgens de regels gewenst is. In gesprekken zeggen hondeneigenaren dat hun hond goed luistert, maar in de praktijk laten ze hem toch vaak los. Dit wijst op automatisch gedrag, beïnvloed door gewoonten en omgeving. De grootste pijnpunten zijn het gevoel dat de hond zijn energie niet kwijt kan aan de lijn en irritatie bij kritiek van anderen. Ook spelen frustratie en bezorgdheid mee over het welzijn van hun hond, wat gedragsverandering bemoeilijkt.

Wanneer eigenaren zich echter bewust worden van mogelijke schade die hun hond kan veroorzaken, ontstaat soms angst en onzekerheid. Dit bewustwordingsmoment biedt kansen om gedragsverandering te stimuleren: begrip van het waarom vergroot de motivatie om regels na te leven.

De Empathy Map maakt duidelijk hoe emoties, gewoonten en sociale invloeden samen het gedrag van hondeneigenaren bepalen. Deze inzichten helpen om interventies te ontwerpen die niet alleen informeren, maar ook motiveren en aansluiten bij hun waarden, het welzijn van hun hond en een prettige ervaring in de natuur.

(De link van de volledige Empathy Map is te zien in bijlage 2.)

Stellingen

Om op een creatieve manier extra inzichten te krijgen in de motivatie en behoefte van onze doelgroep is er gebruikt gemaakt van stellingen. Bij stellingen ligt de nadruk op het onderzoeken waarom iemand een bepaalde mening heeft over het onderwerp. Hierdoor zijn stellingen een goede basis om vervolgens een verdiepend gesprek aan te gaan in over het onderzoeksthema (Hogeschool van Amsterdam, 2022).

Voor deze vorm zijn er 5 stellingen gekozen. Deze stellingen zijn op basis van de belangrijkste inzichten uit het literatuuronderzoek en afgenomen interviews geformuleerd. Tijdens het onderzoek zijn we met 4 hondeneigenaren tussen de 55 & 80 in gesprek gegaan die op een losloop gebied in het Gooisch natuureservaat liepen. In deze gesprekken werd de stelling “ik merk dat mijn hond echt geniet van het rennen zonder lijn, vooral in de natuur” unaniem op een gezet. De stelling “Het zou me helpen om me meer aan de regels te houden als er meer zichtbaar toezicht is in het gebied” kwam unaniem op de laatste plaats.

In de verdiepende gesprekken werd ook duidelijk waarom. Eigenaren vinden de vrijheid van de hond erg belangrijk, ten eerste omdat alle eigenaren specifiek naar loslopen gebieden gaan met hun hond zodat ze lekker rond kunnen razen. Daarnaast merkte ze ook op dat hun honden zich aan de lijn anders gedragen, ze zijn defensiever, vallen eerder uit naar andere honden en zijn meer gespannen. Daardoor vinden veel baasjes het niet allen fijner als hun hond los kan maar ook noodzakelijk. Ook denken de eigenaren hetzelfde over zichtbaar toezicht, volgens hen werkt dit niet en zorgt die alleen maar voor extra ongewenst gedrag. Zo gaf een van de eigenaren aan dat borden m.b.t het broedseizoen expres gesloopt werden in het bos omdat mensen los wilden lopen met hun hond.

De andere stellingen waren verdeeld. De een zou eerder zijn gedrag aanpassen als die beter wist wat de impact was voor de natuur. Terwijl de genen die minder met de natuur hadden juist vatbaarder waren voor sociale norm oftewel als anderen hun hond aanlijnen zouden zij dit ook eerder doen zelfs in een losloop gebied.

(Het draaiboek, notities en de gerangschikte stellingen zijn te vinden in bijlage 3)

Walk and talk interviews

Bij drie van de interviews is de onderzoeker meegelopen tijdens het uitlaten van de hond. Gedurende deze wandelingen hebben er korte interviews plaatsgevonden. Dit verlaagde de drempel voor de hondeneigenaar, aangezien die toch de hond aan het uitlaten was. Ook is er een psychologische reden voor deze vorm van interviews. Tijdens het deze interviews maken de respondent en onderzoeker nauwelijks oogcontact, wat als minder confronterend wordt ervaren (Prince-Llewellyn & McCarthy, 2024). Hierdoor verloopt het gesprek soepeler en is er plek voor diepgang in dit korte gesprek.

Interviews

Tijdens het onderzoek is er gebruik gemaakt van interviews om verdiepende informatie te verkrijgen over de doelgroep: hondeneigenaren. Omdat deze doelgroep moeilijk te bereiken is, is er voor een mix van korte en diepte-interviews gekozen. De interviews zijn gehouden met hondeneigenaren en wandelaars die in de natuurgebieden rondlopen, dit maakte het vinden van respondenten makkelijker. In totaal zijn er 18 hondeneigenaren en 2 wandelaars geïnterviewd tussen de 19 & 60 jaar. 8 van deze hondeneigenaren liepen met hun hond aan de lijn en 7 van hen met hun hond vast.

Uiteindelijk hebben er 17 personen meegedaan aan de korte interviews en 3 personen aan de diepte-interviews. Deze diepte-interviews zijn niet in de natuurgebieden afgenomen hier is voor gekozen om externe afleidingen zoals als wind, weer, geluid, enzovoort te verminderen wat de externe validiteit van deze interviews verhoogt.

De doelgroep bestaat uit hondeneigenaren die met hun hond wandelen in losloop- en aanlijngebieden binnen natura 2000 of NNN-gebieden. Door de vluchtige aard en het tijdsgebrek tijdens de contactmomenten, is er een korte interviewleidraad opgesteld. De focus van deze leidraad lag op het snel achterhalen van de kern van het probleem. De interviews duurden maximaal 5 minuten.

In deze interviews wordt de motivatie en behoeften van de hondeneigenaar ondervraagd. Met als doel inzicht te krijgen in het gedrag van eigenaren en de beweeg redenen, vooral waarom ze bepaalt (on)gewenst gedrag wel of niet te vertonen. Ook werd onderzocht wat zij nodig hebben om in de toekomst wel het gewenste gedrag te vertonen en is gevraagd of ze zelf ideeën hadden om de overlast van hun hond te verminderen. Deze input kan eventuele 'kansen' blootleggen die positieve gedragsverandering stimuleren

Bij 3 interviews was er meer tijd, waardoor deze interviews uitgediept konden worden. In deze langer gesprekken werd de algemene kennis met betrekking tot het probleem extra getoetst maar ook de algemene verantwoordelijkheid die baasjes voelen terwijl ze hun hond uitlaten in de natuur. Er werd onder andere gevraagd of zij zich bewust zijn dat het gedrag van hun hond mogelijk schadelijk kan zijn voor de natuur en of zij zich verantwoordelijk voelen voor het gedrag van hun hond.

(De volledige interviewleidraden zijn te vinden in bijlage 4)

Data-analyse

Voor het verwerken van de kwalitatieve data uit de interviews is gekozen voor een thematische codering op basis van het COM-B model (*Capability, Opportunity, Motivation – Behaviour*) van Michie et al. (2018).

Dit model beschrijft dat gedrag (B) wordt beïnvloed door drie onderliggende componenten:

- **Capaciteit (Capability)** – de fysieke en psychologische vaardigheden die iemand nodig heeft om bepaald gedrag te vertonen, zoals kennis van regels of het vermogen de hond effectief aan te lijnen;
- **Gelegenheid (Opportunity)** – de fysieke en sociale context die gedrag mogelijk of juist moeilijk maakt, zoals de aanwezigheid van borden, sociale druk of handhaving;
- **Motivatatie (Motivation)** – de bewuste en onbewuste drijfveren die gedrag aansturen, waaronder overtuigingen, gewoonten en emoties.

De ruwe interviewdata zijn eerst open gecodeerd en vervolgens ondergebracht in deze drie hoofdcomponenten, aangevuld met zes subcategorieën:

Fysieke **capaciteit** & mentale **capaciteit**.

Fysieke **gelegenheid** & sociale **gelegenheid**.

Reflectieve **motivatie** & automatische **motivatie**.

Het gebruik van het COM-B model maakte het mogelijk om de data gestructureerd te analyseren en de belangrijkste gedragsfactoren te identificeren die invloed hebben op het aanlijn- of loslooptgedrag van hondeneigenaren. Deze analyse laat zien waar de grootste kansen liggen om met een toekomstige interventie positieve gedragsverandering te stimuleren.

(Volledige codering is te vinden in bijlage 5)

Psychologische capaciteit

Uit de data blijkt dat de kennis van de regels in natuurgebieden verdeeld is. De ene helft geeft aan de regels goed te kennen, terwijl de andere helft geen idee heeft wat alle regels zijn en zich vooral oriënteert op het gedrag van anderen bezoekers binnen het gebied. Opvallend is dat er bij alle hondeneigenaren kennis ontbreekt over waarom deze regels belangrijk zijn. Het overgrote gedeelte had nog nooit over de impact van de hond op de natuur gehoord. Degene die hier wel kennis over hadden gaven aan dat ze deze informatie hadden gekregen via een informatieblad waar ze zichzelf voor aangemeld hadden.

Reflectieve motivatie

Uit de interviews blijkt dat meer dan de helft van de hondeneigenaren hun hond loslaten in gebieden waar dit niet mag. Een deel van de hondeneigenaren doet dit onbewust, maar veel anderen overtreden de regels bewust in de gebieden. Hiervoor worden verschillende argumenten gegeven zoals: “Ik doe dit altijd al”, niemand “heeft er last van”, “het kost het minder moeite” en “mijn hond raakt sneller uitgeput”. Opvallend was dat de meesten respondenten hun hond wel aanlijnen als er direct gevaar was voor de hond, zoals de nabijheid van paarden, snelwegen of wilde dieren. Daarnaast zorgde duidelijke informatie over het broedseizoen in enkele gevallen ervoor dat honden vaker worden aangelijnd in die periode.

Automatische motivatie

Geluk van de hond staat voor de eigenaren voorop. Veel gebruikte termen waren: Lekker snuffelen”, “Rennen”, “huppelen” en “dollen”. Veel hondeneigenaren associëren deze woorden met loslopen. Loslopen wordt door hen als fijn ervaren, ze hoeven minder op te letten, hebben geen getrek aan de lijn, kunnen zelf lekker wandelen en de hond kan lekker zijn gang gaan. Dit zorgt ervoor dat zij zonder erover na te denken hun hond loslaten.

Sociale Gelegenheid:

“Ik ben nog nooit aangesproken” laat een van de respondenten weten “ik heb nog nooit een boswachter gezien” zegt weer een ander. Dit zijn enkele voorbeelden die laten zien dat de respondenten geen sociale druk voelen om hun gedrag te veranderen. Veel van hen heeft nog nooit handhaving of een boswachter zien rondlopen, een enkeling die wel in aanraking is gekomen met hen kreeg hooguit een waarschuwing. Doordat er geen echte dreiging is voor het krijgen van een boete worden mensen niet gestimuleerd om hun gedrag aan te passen of zich aan de regels te houden.

Daarnaast is er bijna geen spraken van sociale controle onder de hondeneigenaren. Ze spreken elkaar niet aan op het gedrag van de honden en gaan vooral rustig hun eigen gang: “Als ik wandel en ik een hond los zie in een aanlijng gebied zeg ik er niks over”. Dit laat goed de gedachten gang zien van veel van de respondenten, als er geen aanleiding is om zich ergens mee te bemoeien dan wordt dit ook niet gedaan.

Conclusie interviews

Uit de interviews blijkt dat hondeneigenaren hun hond vaak loslaten uit gewoonte en vanuit de overtuiging dat hun hond vrij moet kunnen rennen om gelukkig te zijn. Vrijheid wordt sterk geassocieerd met plezier en welzijn, zowel voor hond als eigenaar. Deze overtuiging vormt een krachtige automatische motivatie (Michie et al., 2018) en zorgt ervoor dat aanlijnen vaak als onnatuurlijk of beperkend wordt ervaren. Dit sluit aan bij de Zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2020), die stelt dat mensen vooral gemotiveerd zijn wanneer gedrag aansluit bij hun waarden, en bij de Psychological Reactance Theory (Brehm, 1966), die verklaart waarom regels die vrijheid beperken juist weerstand oproepen.

Daarnaast speelt de sociale norm een belangrijke rol: doordat veel honden loslopen, wordt dit gedrag als normaal gezien. Hoewel de fysieke omgeving minder vaak expliciet genoemd werd, blijkt deze wél invloed te hebben. Een omgeving met duidelijke losloopzones of speelplekken kan de behoefte aan vrijheid faciliteren zonder schade aan de natuur.

Kortom, effectieve gedragsverandering vraagt om interventies die inspelen op de onderliggende motivatie van hondeneigenaren. Oplossingen die vrijheid combineren met verantwoordelijkheid, ondersteund door slimme inrichting en positieve communicatie, lijkt het beste aan te sluiten bij hun beleving en stimuleren duurzaam gewenst gedrag

Ist situatie

In de huidige situatie laten veel hondeneigenaren hun hond uit gewoonte los. Ze ervaren dit als gemakkelijker en zien het als een manier om hun hond vrijheid en plezier te geven. Het ontbreekt vaak aan kennis over waarom bepaalde regels bestaan, waardoor overtreding van aanlijnregels meestal niet als schadelijk wordt gezien. Wanneer iemand zichzelf als goede hondenbezitter beschouwt, maar toch de regels overtreedt, wordt dit vaak goedgepraat met uitspraken als “mijn hond doet niks” of “hier loopt iedereen los”.

Daarnaast speelt sociale beïnvloeding een grote rol. In veel natuurgebieden zien hondeneigenaren anderen hun hond loslaten, waardoor dit gedrag de sociale norm wordt. Doordat handhaving en sociale controle vrijwel ontbreken, voelen weinig mensen zich verantwoordelijk om hun gedrag aan te passen of anderen aan te spreken. Hierdoor ontstaat een patroon van automatisch, routineus gedrag waarbij honden worden losgelaten zonder bewuste afweging. Er is weinig gevoel van urgentie of besef van de invloed die het gedrag van honden kan hebben op natuur en andere bezoekers.

Sol situatie

In de gewenste situatie zijn hondeneigenaren zich bewust van de invloed die hun hond kan hebben op de natuur en handelen ze daar ook naar. Ze begrijpen dat zelfs goed getrainde honden schade kunnen veroorzaken en voelen zich verantwoordelijk om dat te voorkomen. Aanlijnen of de hond onder controle houden wordt dan niet meer gezien als beperking, maar als teken van zorg en goed eigenaarschap.

De sociale norm verandert daarbij mee: verantwoord gedrag wordt zichtbaar, gewaardeerd en steeds vanzelfsprekender. Wanneer hondeneigenaren zien dat anderen hun hond aangelijnd houden of positieve reacties krijgen op goed gedrag, volgen ze dit voorbeeld eerder. Hierdoor ontstaat een cultuur waarin bewustzijn, verantwoordelijkheid en respect voor de natuur de standaard zijn.

Co-creatie's

Co-creatie is een samenwerkend proces waarbij doelgroepen, stakeholders en onderzoekers gezamenlijk betrokken zijn bij het bedenken, uitwerken en evalueren van oplossingen (Fitzpatrick et al., 2023). Voor de co-creatiesessies met betrekking tot het onderzoek hebben we verschillende creatieve tools en methodieken ingezet om meer inzicht te krijgen in de behoeften, drijfveren en ervaringen van hondeneigenaren. Door meerdere werkvormen te combineren zoals: de Solution Sketch, Inverted Brainstorm, Crazy 8 en Lotus Blossom konden we zowel individuele ideeën als groepsdynamiek benutten om tot vernieuwende perspectieven te komen. We hebben in totaal vier sessies uitgevoerd.

De co-creaties zijn in willekeurige volgorde uitgevoerd, en er is bewust gekozen voor verschillende methodieken zodat we een breed en divers inzicht konden verkrijgen. Op deze manier voorkwamen we dat dezelfde antwoorden steeds terugkwamen door eenzelfde vraagstelling, en konden we juist meer informatie verzamelen door uiteenlopende invalshoeken en werkvormen te gebruiken.

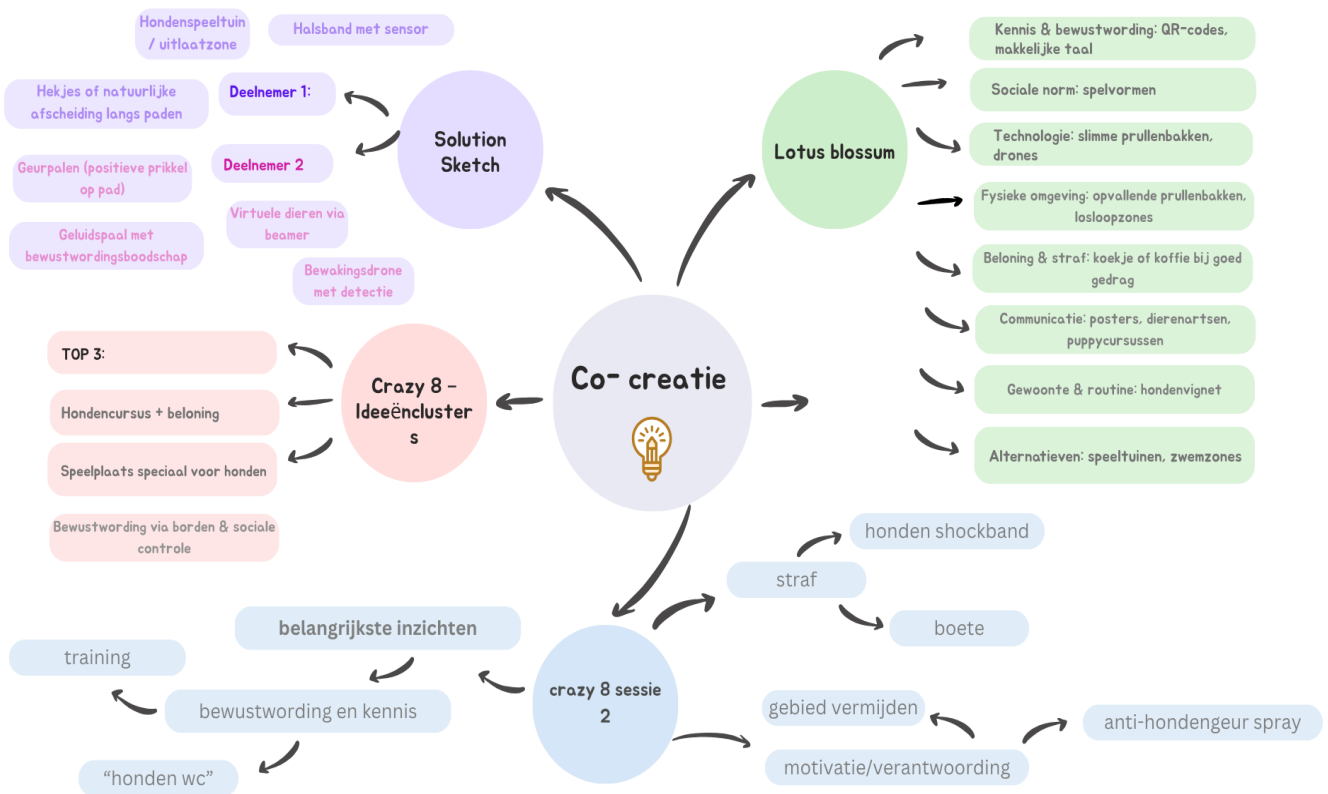
In totaal namen 27 respondenten deel aan de co-creatiesessies: 20 aan de Lotus Blossom, 4 aan de Inverted Brainstorm en Crazy 8, 2 aan de Solution Sketch en 1 extra aan de Crazy 8. De leeftijden van de deelnemers varieerden van 20 tot 80 jaar, wat zorgde voor een breed perspectief binnen de resultaten.

Deze aanpak bood niet alleen inzicht in de praktische uitdagingen die hondeneigenaren ervaren in natuurgebieden, maar ook in de waarden en overtuigingen die hun gedrag beïnvloeden. Uit de sessies kwam naar voren dat veel deelnemers zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid, maar dat gemak, duidelijkheid en positieve stimulering bepalend zijn voor hun naleving van regels. Handhaving of sancties werden daarbij minder effectief gevonden dan speelse, motiverende en informatieve interventies.

De co-creatie leverde daarmee waardevolle input op voor het ontwikkelen van interventies. De inzichten laten zien dat technologische hulpmiddelen (zoals slimme halsbanden of drones), fysieke aanpassingen (zoals losloopzones of opvallende prullenbakken) en positieve communicatie elkaar kunnen versterken in het bevorderen van gewenst gedrag. De belangrijkste resultaten en inzichten zijn verwerkt in de onderstaande mindmap.

(Foto: sessie Inverted Brainstorm & the Crazy 8)

(Foto: sessie lotus blossom)

Resultaten en draaiboek Co-creatie Solution Sketch: (zie bijlage 6,9 en 13)

Resultaten en draaiboek Crazy 8 & inverted brainstorm: (zie bijlage 7, 10 ,11 en 14)

Resultaten en draaiboek Lotus Blossom: (zie bijlage 8,12 en 15)

Van co-creatie naar prototypeontwikkeling

De co-creatiesessies leverden veel verschillende ideeën op over hoe hondeneigenaren gestimuleerd kunnen worden om rekening te houden met de natuur. Tijdens de sessies werd duidelijk dat deelnemers vooral waarde hechten aan positieve prikkels in plaats van strenge regels of handhaving. Ze benadrukten het belang van vrijheid en plezier voor de hond, maar ook duidelijke voorzieningen die het gewenste gedrag makkelijker maken.

Op basis van deze inzichten zijn de belangrijkste thema's en behoeften samengebracht in een aantal "ontwerpcriteria". De oplossingen moesten aansluiten bij het natuurlijke gedrag van honden, positief gedrag belonen in plaats van deze straffen en passen binnen de omgeving van het natuurgebied.

Met deze uitgangspunten zijn de eerste concepten verder uitgewerkt tot concrete prototypes. Hierbij is gekeken welke ideeën het beste aansloten bij de motivatie van hondeneigenaren en de doelen van de provincie. Uiteindelijk zijn er twee prototypes gekozen om te testen: de hondenspeeltuin met geurpalen en de sensorpaal. In de volgende paragraaf worden deze prototypes verder toegelicht.

Het testen van de prototypes ging in meerdere fases: het vormgeven van de eerste versie van het prototype op basis van de co-creaties, het testen bij experts en doelgroep, het verbeteren van het prototype, het testen van het verbeterde prototype met de doelgroep en het vormgeven van het eindproduct. Hierbij is de eerste versie van het prototype getest door 2 experts en 1 hondeneigenaar (draaiboek staat beschreven in bijlage 16). De tweede versie is getest met 8 respondenten. Bij alle 8 respondenten is hetzelfde draaiboek gebruikt wat in bijlage 21 wordt weergegeven.

Prototypes

Prototype 1: Hondenspeeltuin

De hondenspeeltuin met geurpalen is ontwikkeld om honden de ruimte te geven hun energie kwijt te raken op een manier die past bij hun natuurlijke gedrag, zonder dat dit de natuur verstoort. Het idee is dat honden in een gecontroleerde omgeving kunnen spelen en rennen, waardoor ze tijdens de verdere wandeling rustiger zijn en minder geneigd om los te lopen.

De speeltuin ligt binnen de eerste 150 meter van het natuurgebied, omdat honden aan het begin van een wandeling vaak het meest energiek zijn. Door hier hun energie kwijt te kunnen, verloopt de rest van de wandeling kalmer. De speeltuin bevat verschillende natuurlijke elementen die inspelen op het gedrag van honden. Zo is er een grote zandbak waar honden veilig kunnen graven, boomstammen en kleine heuvels om te klimmen en te verkennen, en een lage waterpoel voor verkoeling. Daarnaast is er een snuffelroute met natuurlijke materialen zoals bladeren, gras en takken, die de zintuigen van honden prikkelen en hun natuurlijke nieuwsgierigheid stimuleren. Deze combinatie van elementen zorgt ervoor dat honden hun behoefte aan bewegen, spelen en ontdekken op een positieve manier kunnen uiten, in plaats van dit te doen op plekken waar dat schade kan veroorzaken.

Langs het pad naar de speeltuin staan geurpalen met subtiele, hond vriendelijke geuren. Deze trekken de aandacht van honden en leiden hen spelenderwijs richting de speeltuin. De geurpalen werken als een natuurlijke geleiding: honden volgen instinctief de geur, waardoor ze gemotiveerd blijven om op het pad te lopen.

Bij de ingang van de speeltuin staat een informatiebord dat op een positieve en vriendelijke manier uitlegt wat het doel van de hondenspeeltuin is en hoe dit bijdraagt aan een prettige omgeving voor mens en dier. Het bord moedigt bezoekers aan om hun hond hier te laten spelen en geeft complimenten voor verantwoord gedrag, bijvoorbeeld:

“Laat je hond hier lekker los, zo blijft het voor iedereen rustig en fijn.”

De hondenspeeltuin sluit aan bij inzichten uit het onderzoek en de co-creatie-sessies. Uit de interviews bleek dat veel hondeneigenaren hun hond loslaten uit gewoonte en omdat ze het belangrijk vinden dat hun hond vrijheid en plezier ervaart. Door een plek te creëren waar honden dit op een veilige manier kunnen doen, wordt het makkelijker voor eigenaren om zich aan de regels te houden.

Vanuit gedragspsychologisch perspectief vergroot de speeltuin volgens het COM-B-model (Michie et al., 2018) de *gelegenheid* voor gewenst gedrag: het biedt een duidelijk alternatief voor loslopen in kwetsbare zones. Ook sluit het ontwerp aan bij de Zelfdeterminatietheorie, die stelt dat mensen gemotiveerder zijn wanneer gedrag past bij hun eigen waarden en autonomie (Ryan & Deci, 2020). De speeltuin vormt daarnaast een tegemoetkoming aan hondenbezitters, doordat het inspeelt op hun behoefte aan vrijheid en plezier voor hun hond. Op deze manier voelt aanlijnen niet meer als een verplichting, maar als een bewuste keuze die goed is voor zowel eigenaar als hond.

De geurpalen versterken dit effect door het gedrag van honden op een natuurlijke en positieve manier te sturen. Ze vormen een speelse prikkel die aansluit bij het instinctieve gedrag van honden, waardoor het gedrag van de eigenaar indirect wordt beïnvloed.

De verwachte effecten van deze interventie zijn dat honden rustiger gedrag vertonen tijdens het wandelen, dat eigenaren minder geneigd zijn hun hond los te laten op plekken waar dat niet mag, en

dat er meer begrip en motivatie ontstaat om de regels na te leven. De hondenspeeltuin met geurpalen biedt zo een oplossing die plezier, verantwoordelijkheid en natuurbehoud met elkaar verbindt met als resultaat blije honden, tevreden baasjes en een prettige natuurbeleving voor iedereen.

Prototype 2: Honden sensorpaal

De Honden Sensorpaal is ontwikkeld om hondeneigenaren op een subtiele en positieve manier te herinneren aan de aanlijnregels, zonder dat dit voelt als controle of belemmering. De paal maakt gebruik van technologie die automatisch honden detecteert en een korte, vriendelijke geluidsboodschap afspeelt zodra er een loslopende hond in de buurt is. Zo wordt bewustwording gestimuleerd op een natuurlijke manier, zonder dat eigenaren zelf iets hoeven te doen.

De boodschappen zijn positief en motiverend, bijvoorbeeld:

“Bedankt dat je je hond aanlijnt, zo houden we het samen prettig voor iedereen.”

“Vandaag zijn er al meer dan 20 honden netjes aangelijnd, goed bezig allemaal!”

Door deze tweede boodschap wordt sociale bewijskracht ingezet: hondeneigenaren krijgen het gevoel dat anderen zich ook aan de regels houden, waardoor ze eerder geneigd zijn dit gedrag over te nemen. Onderzoek toont aan dat sociale-proof-nudges effectief zijn in het sturen van keuzes, vooral wanneer mensen nog geen vaste voorkeur hebben voor een bepaald gedrag (Venema et al., 2020). Dit effect is te verklaren vanuit de Social Norms Theory (Perkins & Berkowitz, 1986), die stelt dat mensen hun gedrag afstemmen op wat zij denken dat normaal of gewenst is binnen een groep.

De sensor herkent de beweging of lichaamswarmte van honden en activeert automatisch de boodschap. Hierdoor is er geen handmatige actie nodig, wat de kans vergroot dat de interventie daadwerkelijk effect heeft. De paal wordt geplaatst bij de ingang van natuurgebieden of bij overgangen tussen losloop en aanlijnzones, precies op de momenten waarop bewustwording het meest nodig is.

De Honden Sensorpaal is voortgekomen uit de co-creatie-sessies, waarin deelnemers aangaven dat traditionele borden vaak genegeerd worden, maar dat geluid en interactie beter de aandacht trekken. Tijdens de Solution Sketch-sessie werd dit concept verder uitgewerkt als een speelse, maar effectieve manier om hondeneigenaren positief te herinneren aan de regels. De paal vervangt niet de handhaving, maar vult deze aan met vriendelijke communicatie en waardering, wat beter aansluit bij de motivatie van hondeneigenaren.

Vanuit gedragspsychologisch perspectief sluit het prototype aan bij het COM-B-model (Michie et al., 2018), doordat het de gelegenheid en motivatie voor gewenst gedrag vergroot. De paal verlaagt de drempel om bewust aan te lijnen, omdat hij eigenaren precies op het juiste moment een reminder geeft. De positieve toon en sociale norm versterken de reflectieve motivatie, wat volgens de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) de kans vergroot dat mensen hun intentie om de hond aan te lijnen daadwerkelijk uitvoeren.

Ook past de interventie bij de Zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2020), die benadrukt dat mensen eerder geneigd zijn gewenst gedrag te vertonen wanneer dit aansluit bij hun waarden en wanneer ze zich gewaardeerd voelen. Door dankbaarheid en positieve feedback centraal te stellen in plaats van waarschuwingen of regels versterkt de paal het gevoel van autonomie en betrokkenheid.

De verwachte effecten van de Honden Sensorpaal zijn dat hondeneigenaren zich bewuster worden van hun gedrag, vaker hun hond aanlijnen op de juiste plekken en positiever staan tegenover de regels. De toevoeging van sociale bewijskracht zorgt bovendien voor een sneeuwbaaleffect: hoe meer mensen hun hond aanlijnen, hoe normaler dit gedrag wordt voor anderen.

De Honden Sensorpaal is daarmee een interventie die technologie, psychologie en positiviteit combineert. Met een subtiele herinnering op het juiste moment, een vleugje waardering en de kracht van sociale invloed helpt deze paal om bewust gedrag vanzelfsprekend te maken.

Validatie – Interviews met stakeholders

Na de ontwikkelfase, waarin de prototypes zijn vormgegeven en uitgewerkt. Is het doel nu om te achterhalen of de interventies haalbaar, wenselijk en effectief zijn in de praktijk. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met betrokken stakeholders, waaronder: gedragsdeskundigen op het gebied van honden en een communicatie expert van de provincie Noord-Holland. Door hun professionele blik en ervaring konden de ideeën vanuit de co-creatiesessies worden beoordeeld op realistische toepasbaarheid en communicatieve kracht.

Interview met Rogier (communicatie-expert Noord-Holland)

Om de haalbaarheid en effectiviteit te toetsen, is gesproken met Rogier Reker: communicatie-expert van de provincie Noord-Holland. In zijn werk vertaalt hij complexe thema's, zoals natuur en gedrag, naar begrijpelijke en aansprekende communicatie voor de doelgroep.

Tijdens het gesprek met Rogier kwam werd duidelijk dat gedragsverandering alleen duurzaam is wanneer mensen zich begrepen en gewaardeerd voelen. Een te controlerende toon roept weerstand op, terwijl positieve en herhaalde communicatie juist de betrokkenheid vergroot. Daarnaast moet de communicatie volgens Rogier makkelijk en vanzelfsprekend zijn. Herhaling is daarbij essentieel om gewenst gedrag te laten inslijpen.

Rogier gaf aan dat de Hondenspeeltuin een sterk idee is, omdat het inspeelt op de natuurlijke behoefte van honden om hun energie kwijt te raken. Hij adviseerde om de speeltuin binnen de eerste 150 meter van het natuurgebied te plaatsen, zodat honden aan het begin van de wandeling kunnen uitrazen en daarna rustiger en aangeliend verder kunnen lopen. Dit sluit volgens hem goed aan bij het perspectief van het dier: de interventie houdt rekening met wat de hond nodig heeft, in plaats van alleen te focussen op regels voor de eigenaar. Volgens hem ligt de kracht dus niet in één campagne, maar in het steeds opnieuw positief herhalen van dezelfde boodschap (persoonlijke communicatie, 21 oktober, 2025).

Tot slot noemde Rogier de hondenspeeltuin een vorm van compromis sluiten: een oplossing die tegemoetkomt aan zowel de behoeften van hondeneigenaren als aan de bescherming van natuur en rust. Zijn feedback bevestigt dat de prototypes aansluiten bij de principes van positieve beïnvloeding, empathie en herhaling.

(Zie interviewleidraad + aantekeningen in bijlage 17 en 19)

Interview met Camilla (Expert op het gedrag van honden)

Naast het gesprek met Rogier Reker is ook feedback verzameld van Camilla, expert op het gebied van hondengedrag. Haar feedback richtte zich vooral op de praktische uitvoerbaarheid van de prototypes vanuit het perspectief van de hond zelf.

Camilla vond het eerste prototype, de Hondenspeeltuin, een sterk concept, maar stelde voor om het eerder een 'hondentraject' te noemen. Het woord 'speeltuin' roept volgens haar te veel associaties op met drukte en stilstand, terwijl het juist moet gaan om beweging en doorstroom. Daarom raadde ze aan om geen bankjes te plaatsen, zodat honden blijven bewegen en er geen ophopingen ontstaan.

Ze benadrukte dat natuurlijke gedragingen als snuffelen, graven, likken en kauwen essentieel zijn om honden te kalmeren. Vooral snuffelen werkt ontspannend, vijftien minuten snuffelen staat volgens haar gelijk aan een uur stevig wandelen. Ze stelde voor om het traject op te bouwen met elementen als een zandkuil en waterpoel, aangevuld met bordjes die uitleg geven over waarom deze onderdelen belangrijk zijn.

Voor de geurpalen adviseerde Camilla natuurlijke geuren zoals vogelveren, schapenwol of geitenwol, maar geen konijnenvacht, omdat dit jachtgedrag kan uitlokken. Ook wees ze op het belang van afwisseling in geuren om gewenning te voorkomen.

Wat betreft communicatie gaf ze aan dat lange borden niet werken; regels moeten kort, visueel en luchtig worden gebracht. Vuilnisbakken en poepzakjes moeten duidelijk aanwezig zijn, zodat verantwoord gedrag makkelijk blijft.

Over het tweede prototype, de Honden Sensorpaal, was ze positief, mits deze geen geluid gebruikt, omdat dat honden kan onrustig maken. Ze stelde voor om te werken met lichtsignalen, bijvoorbeeld een smiley of blij hond die oplicht bij gewenst gedrag. Ook adviseerde ze om de paal te plaatsen bij overgangsplekken zoals bruggetjes of dubbele hekken, waar mensen vanzelf even stilstaan.

Tot slot benadrukte Camilla dat beide prototypes goed samen kunnen werken. De speeltuin laat honden hun energie kwijtraken, terwijl de sensorpaal gewenst gedrag bij eigenaren stimuleert. Volgens haar is het gedrag van honden makkelijker te sturen dan dat van mensen, waardoor deze combinatie de grootste kans van slagen heeft (persoonlijke communicatie, 22 oktober 2025).

(Zie interviewleidraad + aantekeningen in bijlage 18 en 20)

Verfijning van de prototypes

Na de twee interviews met de experts zijn de prototypes aangepast om beter aan te sluiten op de praktijk. Bij de Hondenspeeltuin is het pad doorgetrokken zodat het een doorlopende route vormt. Op advies van de hondentrainer zijn in de geurpalen schelpenwier en zeewier gebruikt, omdat deze natuurlijke geuren het jachtinstinct niet activeren. De zitplaatsen zijn verwijderd om doorstroming te bevorderen. Daarnaast wordt de speeltuin binnen 150 meter van het natuurgebied geplaatst, zodat honden eerst hun energie kwijt kunnen en daarna rustiger aangelijnd verder wandelen. De zone bevat een graafgebied, waterpoel, snuffelgebied en afvalvoorzieningen.

Bij de Slimme Sensorpaal is het geluid vervangen door een visuele boodschap op een scherm, zodat honden niet schrikken. De experts gaven aan dat de combinatie van de sensorpaal bij het aanlijngebied en de speeltuin een sterk concept vormt. Ook werd geadviseerd om bij de overgang naar het aanlijngebied een poortje te plaatsen, zodat bezoekers zich bewust zijn van het moment om hun hond aan te lijnen.

Prototypes testen bij doelgroep

Om te beoordelen in hoeverre onze interventies aansluiten bij het gedrag en de behoeften van hondeneigenaren, zijn de prototypes getest bij de doelgroep. We bevinden ons in de Deliver-fase van de Double Diamond-methodiek, waarin oplossingen worden geëvalueerd en waar nodig aangepast voordat deze worden opgeleverd (Design Council, z.d.). Deze testfase helpt om te achterhalen of de interventies duidelijk, toepasbaar en aantrekkelijk zijn in de praktijk.

De prototypes zijn voorgelegd aan hondeneigenaren die regelmatig met hun hond wandelen in natuurgebieden in de provincies Noord-Holland en Utrecht. Door direct met de doelgroep te testen, kunnen we goed inzicht krijgen in hun verwachtingen, ervaringen en eventuele knelpunten in het gebruik van de interventies.

De eerste test richtte zich op Prototype 1: de hondenspeeltuin met geurpalen. Er is bij deze versie één iemand getest. Hierbij is gebruikgemaakt van een mindmap opdracht waarin deelnemers hun eerste indruk, mogelijke verbeterpunten en ideeën voor toevoegingen noteerden. Een mindmap maakt zichtbaar hoe gebruikers een concept interpreteren en welke associaties daarbij ontstaan (Stokhof et al., 2012). Tijdens deze opdracht werd de deelnemer gevraagd hardop te denken, zodat ook spontane en realistische overwegingen naar voren kwamen. Het volledige draaiboek dat is gebruikt voor deze prototype-test van de hondenspeeltuin en de resultaten hiervan zijn terug te vinden in Bijlage 16.

In een tweede testmoment zijn zowel Prototype 1 als Prototype 2: de Slimme Sensorpaal voorgelegd aan de doelgroep. Hierbij werd een scenario gebruikt om te onderzoeken hoe hondeneigenaren zouden reageren wanneer zij de interventies daadwerkelijk tegenkomen aan het begin van een natuurgebied. Daarnaast werd de doelgroep actief betrokken bij het bedenken van passende teksten en pictogrammen voor de sensorpaal, om te beoordelen wat zij duidelijk en prettig vinden in de communicatie van de norm. Het volledige draaiboek voor deze gecombineerde test van prototype 1 en 2 is te vinden in Bijlage 21.

Tijdens beide testsessies zijn alle opmerkingen, reacties en observaties systematisch vastgelegd door middel van notities en post-its. De verzamelde inzichten worden na afronding van alle tests gebruikt om de prototypes gericht te optimaliseren, zodat de interventies goed aansluiten bij het gedrag en de beleving van hondeneigenaren in de praktijk.

In het volgende hoofdstuk worden de resultaten van de testen beschreven en geanalyseerd, zodat duidelijk wordt welke elementen effectief zijn en welke onderdelen verdere uitwerking nodig hebben.

Resultaten prototypetest

Resultaten hondenspeeltuin

Tijdens de testen van prototype 1 en 2 zijn er 10 hondenbezitters geïnterviewd (20–60 jaar). Over het algemeen reageerden zij positief op het concept, maar gaven zij duidelijke verbeterpunten.

De deelnemers vonden het idee van een hondenspeeltuin vernieuwend en gaven aan het terrein graag te gebruiken. Vooral de natuurlijke elementen: water, zand en heuvels werden enthousiast ontvangen, omdat deze zorgen voor meer uitdaging en ontspanning. Ook werd de locatie dicht bij de ingang van het bos gewaardeerd: honden kunnen hier eerst energie kwijt voordat ze aangelijnd verder wandelen.

Wel waren er enkele tekortkomingen. Zo werd een hekje gemist om te voorkomen dat honden weglopen, en waren er te weinig zitplekken. Tegelijkertijd werd opgemerkt dat te veel bankjes kan leiden tot samenscholing van mensen en honden. Daarnaast was er behoefte aan open zones tussen de speeltoestellen, zodat honden vrij kunnen rennen.

De geurpalen werden over het algemeen als een leuk en origineel idee ervaren, mits ze natuurlijk ruiken (zoals bos of gras) en niet chemisch. Wel gaven meerdere respondenten aan dat er afwisseling in de geuren nodig is om gewenning te voorkomen. Er werd voorgesteld om meerdere geurpunten door de speeltuin te plaatsen in plaats van één centrale paal. Bij elk geurpunt zou een klein informatiebordje kunnen staan dat kort uitlegt wat het doel is (“Graven kalmeert de hond”, “Snuffelen helpt bij ontspanning”). Dit werd gezien als een leuke en leerzame toevoeging voor eigenaren.

Verder gaven respondenten aan dat de speeltuin vooral gewaardeerd wordt als deze natuurlijk en overzichtelijk blijft. Te veel drukte of kunstmatige elementen maken het minder aantrekkelijk. Ook werd de naam hondenspeeltuin minder passend gevonden; termen als “hondenstartzone” of “hondentraject” wekken een rustiger en natuurlijker beeld.

Daarnaast zijn we voor aanvullende observaties en gesprekken naar de hondenspeelweide in Bunnik geweest. Hier spraken we met drie hondenbezitters (40–60 jaar) over hun ervaringen en wat ze van ons prototype vonden. Zij waardeerden vooral de natuurlijke uitstraling, het ruime terrein en de mogelijkheid voor hun hond om energie kwijt te raken. Er was behoefte aan meer speelelementen zoals zandkuilen en waterpunten, maar ook aan duidelijke routing en korte informatie bordjes over hondengedrag. Bankjes werden wisselend gewaardeerd, sommigen vonden het prettig, anderen zagen liever open zones om beweging te stimuleren. De volledige resultaten en gespreksnotities van deze interviews zijn terug te vinden in bijlage 23

Resultaten sensorpaal

De slimme sensorpaal werd door de meeste respondenten kritisch beoordeeld. Hoewel het idee interessant werd gevonden, vonden velen het te technisch, te duur en niet passend in een bosrijke omgeving. Door de beperkte zonlichtinval zagen zij de zonnepanelen niet als realistische energiebron. Daarnaast werd het ontwerp van de paal als te modern en niet natuurlijk ervaren.

De positieve toon van de teksten op de paal werd wél gewaardeerd: dit gaf bezoekers een vriendelijk en motiverend gevoel. Toch gaven de meeste respondenten aan dat symbolen en pictogrammen effectiever zijn dan tekst, omdat deze sneller begrepen worden.

In de tweede test werd aangegeven dat de sensorpaal wél potentie heeft, mits deze eenvoudiger en natuurlijker wordt vormgegeven. De respondent stelde onder andere voor om een nachtmodus toe te voegen (met subtiele verlichting), meerdere paaltjes te plaatsen over het terrein en om de informatie (zoals het aantal aanwezige honden) positief te gebruiken, zodat mensen zich onderdeel voelen van een community.

Conclusie

De gebruikerstesten tonen aan dat zowel de hondenspeeltuin als de sensorpaal veel potentie hebben, mits ze worden aangepast aan de natuurlijke omgeving. De speeltuin moet vooral ruimte, rust en natuurlijke beleving bieden, aangevuld met functionele en leerzame elementen zoals geurpalen en informatiebordjes. De sensorpaal kan een waardevolle toevoeging zijn, maar moet eenvoudiger, natuurlijker en beter geïntegreerd worden in het totaalconcept.

Daarnaast gaven respondent 7 en 8 aan dat zij het liefst zouden zien dat de sensorpaal en de speeltuin worden samengevoegd, zodat de technologische en natuurlijke elementen elkaar versterken en samen één duidelijke, samenhangende ervaring vormen voor zowel hond als eigenaar. De resultaten van alle respondenten zijn te vinden in bijlagen 22

Eindproduct

Het uiteindelijke prototype is een samenvoeging van de eerdere concepten de Hondenspeeltuin met geurpalen en de Slimme Sensorpaal. Uit het gesprek met hondengedragsexpert Camillia bleek dat deze twee prototypes elkaar versterken en daarom beter samengevoegd konden worden tot één geheel. Camillia gaf aan dat het gedrag van honden goed te sturen is door in te spelen op hun natuurlijke instincten, terwijl het gedrag van eigenaren vooral beïnvloed wordt door subtiele, positieve herinneringen op het juiste moment. Ook uit de tests met de doelgroep bleek dat het niet om een keuze tussen óf-óf gaat, maar dat juist de combinatie zorgt voor één sterk, samenhangend concept.

Op advies van Camilia is tevens besloten om de naam Hondenspeeltuin te vervangen door Hondenspeelzone. Volgens haar klinkt dit niet alleen professioneler, maar voorkomt het ook dat de plek wordt gezien als een drukke ontmoetingsplek. De term speelzone benadrukt beweging, doorstroom en rust, wat beter aansluit bij het doel van het ontwerp.

Het Hondentraject met Hondenspeelzone ligt binnen de eerste 150 meter van het natuurgebied, zodat honden aan het begin van de wandeling hun energie kwijt kunnen. De speelzone vormt het centrale onderdeel van het traject en is een natuurlijke, veilige plek waar honden kunnen rennen, snuffelen, klimmen, graven en afkoelen. Door hun energie hier kwijt te raken, lopen honden daarna rustiger en zijn eigenaren eerder geneigd hun hond aan te lijnen.

De speelzone bestaat uit vier natuurlijke onderdelen:

- De snuffelzone, waar honden kunnen snuffelen tussen natuurlijke materialen zoals bladeren, takken en gras.
- De waterpoel, waar honden kunnen spelen en afkoelen.
- De klimzone, met boomstammen en kleine heuvels om te verkennen.
- De zandkuil, waar honden veilig kunnen graven.

Bij elk onderdeel staat een informatiebordje waarop wordt uitgelegd wat dit gebied doet voor de hond, welk effect het heeft op zijn gedrag en welzijn, en suggesties wat de eigenaar samen met zijn hond op die plek kan doen. Zo nodigen de bordjes uit tot interactie en bewustwording. De teksten zijn kort, positief en ondersteund met pictogrammen, zodat ze snel en vriendelijk communiceren.

De speelzone is open en overzichtelijk ingericht met natuurlijke materialen zoals hout, zand en gras. Er zijn geen bankjes geplaatst om te voorkomen dat mensen blijven hangen; het ontwerp stimuleert juist doorstroom en beweging. Bij de ingang en uitgang van de speelzone bevindt zich een lage sluis of hek, zodat honden veilig kunnen loslopen binnen het gebied en niet kunnen wegrekken.

Wanneer bezoekers de Hondenspeelzone verlaten, komen zij direct bij de natuurlijke sensorpaal. Deze paal markeert het begin van het aanlijngebied en herinnert eigenaren op een vriendelijke manier aan het aanlijnen van hun hond. De sensorpaal vervangt de eerdere versie met geluid, omdat uit de expertfeedback bleek dat geluid honden kan laten schrikken. In de vernieuwde variant werkt de sensorpaal met visuele signalen. Wanneer een eigenaar zijn hond aanlijnt, verschijnt er een groene blijde hond-smiley met een positieve boodschap, zoals: “Bedankt dat je je hond aanlijnt, zo

houden we het samen prettig!” Wanneer een hond niet is aangelijnd, verschijnt er tijdelijk een rode sippe hond-smiley met een vriendelijke aanmoediging, bijvoorbeeld: “Hier graag aanlijnen, zo blijft het rustig voor mens en dier.” De paal belooft dus gewenst gedrag en corrigeert ongewenst gedrag op een subtiele, niet veroordelende manier.

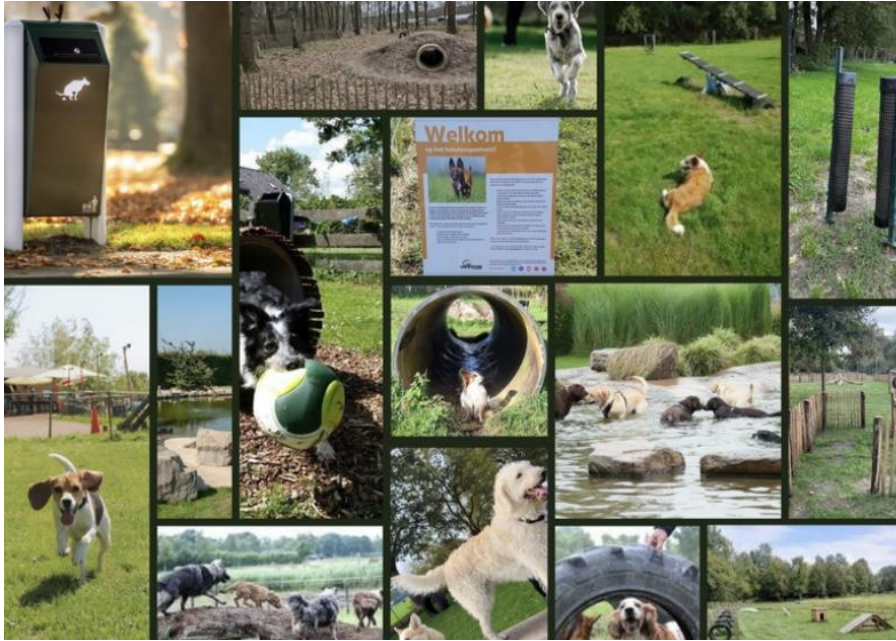
De sensorpaal is ontworpen met een natuurlijk uiterlijk en past in de omgeving. De paal is gemaakt van hout, werkt op een energiezuinig systeem met een zonnepaneel boven op de paal. Door de plaatsing direct bij de uitgang van de speelzone wordt de eigenaar precies op het juiste moment herinnerd aan de aanlijnregel, op een manier die vriendelijk, begrijpelijk en effectief is.

Na de sensorpaal begint een aanlijngebied met geurpalen naast het pad. Deze geurpalen helpen om honden rustig en gefocust te houden tijdens het vervolg van de wandeling. De geurpalen bevatten natuurlijke geuren zoals schelpengeur, alg en zeewier. Deze geuren zijn, op advies van Camillia die tevens expert is op het gebied van hondengeurgedrag zorgvuldig geselecteerd omdat ze een ontspannend en kalmerend effect hebben. De geuren helpen honden om na het spelen tot rust te komen, waardoor zij “zen” worden en minder geneigd zijn om af te dwalen van het pad.

Bij de uitgang van de speelzone, naast de sensorpaal, staat ook een bord dat uitlegt welke geuren in de geurpalen zijn gebruikt en wat het effect hiervan is op het gedrag van honden. De geurpalen staan verspreid langs het pad en vormen een natuurlijke geleiding: honden volgen instinctief de geur, blijven hierdoor op het pad en ervaren minder prikkels om af te dwalen. Zo ondersteunt de geurroute het gewenste gedrag op een rustige, natuurlijke manier.

Daarnaast zijn in de omgeving afvalbakken en poepzakdispensers toegevoegd om verantwoord gedrag eenvoudig te maken. De gehele speelzone en het aansluitende pad zijn natuurlijk, overzichtelijk en rustig vormgegeven, met een vriendelijke en positieve uitstraling.

Geurpalen na het spelen

De schelpen- en zeewiergeuren
helpen je hond om te
kalmeren na het spelen.

Voor een rustige wandeling
na het spelen

Waterpoel

Spelen in het water verfrist de hond

- Het koelt je hond af op warme dagen.
- Zwemmen versterkt de spieren.
- Water spelen vermindert stress.

(OpenAI,
2025)

APEASE

Om te zorgen dat dit product daadwerkelijk functioneert en de probleemstelling voor een deel kan oplossen, zijn de APEASE-criteria toegepast. Er is een implementatie plan geschreven die te vinden is in bijlage 25 waar beschreven staat hoe het product geïmpilemeerd moet worden en hoe er gehouden kan worden aan de APEASE- criteria

Acceptability (Acceptatie)

Het product zal een positief effect hebben op de doelgroep, de slimme sensorpaal zal positieve berichten vertonen waar de doelgroep uit ons onderzoek ook behoefte aan heeft. Ook kwam er uit het onderzoek dat de doelgroep een behoefte heeft aan een plek om de hond te laten rennen, de hondenspeelzone geeft hier gelegenheid voor. Hierdoor wordt het product geaccepteerd door de doelgroep. Verder zal de speelzones natuurlijke elementen bevatten zoals boomstammen, water en zandheuvelds hierdoor krijgt de doelgroep meer het gevoel in de natuur te zijn. Dit helpt bij de acceptatie van het product. Om te zorgen dat dit daadwerkelijk zo is in de praktijk, zal er een jaar nadat het product staat, een qr code in het gebied bevinden, om de positieve- en verbeterpunten uit te vragen aan de doelgroep via een enquête.

Practicability (Uitvoerbaarheid)

De speelzone is haalbaar om uit te voeren, in Nederland zijn er al meer van deze zones en ook is er precies beschreven en getest wat er in de zone neergezet kan worden. Zoals eerder weergegeven en is beschreven in het implementatie plan, in bijlage 24. Ook kan het product lang meegaan. De slimme sensor werkt op zonne-energie en gaat alleen aan als er bezoekers zijn. Hierbij is het dus niet nodig om de paal aan te sluiten op een stroomnetwerk.

Effectiveness (Effectiviteit)

Om het aanlijnen te bevorderen, is er een hekje geplaatst bij de slimme sensorpaal waardoor mensen bewust zijn dat zij zich bevinden op een overgangszone. Hierdoor wordt de effectiviteit van het product vergroot. Ook zal er voldoende ruimte in de speelzone zijn zodat honden genoeg kunnen rennen. Tussen de uitgang van de speelzone, en de ingang van aanlijnzone, zullen er geurpalen bevinden met geuren die de hond rustig wordt. Hierdoor kan de hond rustig en uitgeput door het aanlijngebied wandelen.

Affordability (Betaalbaarheid)

Het product heeft een kostenplaatje maar gaat lang mee, mits het goed onderhouden wordt.

Safety / Side-effects (Veiligheid & neveneffecten)

Een van de neveneffecten kan zijn dat de hondenzone heel druk kan worden en dat mensen niet naar het gebied gaan. Ook kan het zijn dat er hondeneigenaren slecht met de hondenzone omgaan waardoor de staat van de hondenzone eerder achteruit kan gaan.

Equity (Gelijkheid/Toegankelijkheid)

Het product is toegankelijk voor iedereen, ook bevindt het voor een aanlijng gebied waardoor de eigenaar niet lang hoeft te wandelen met de hond aangelijnd om de zone te bereiken.

Aanbevelingen

Uit ons onderzoek blijkt dat de ontwikkelde interventie, hondenspeelzone met slimme sensorpaal, een positief effect kan hebben op hondeneigenaren. De interventie zorgt ervoor dat hondeneigenaren zicht bewuster zijn over de impact van hun hond op de natuur en hierdoor hun gedrag aanpassen.

De hondenspeelzone en slimme sensorpaal bieden structuur in de natuurgebieden en verminderen twijfels, zoals “waar mag wat” bij de gebruikers. Het leidt de hondeneigenaren langs gebieden die ervoor ingericht zijn om de hond uit te putten en lekker te laten spelen. Daarnaast perkt het de vrijheid van de hond minder in dan bij het aanlijnen. Waardoor de vrijheid van de hond wat heel belangrijk is niet verloren gaat. Daarnaast voorzien de borden in het gebied doormiddel van pictogrammen, uitleg en positieven teksten de behoefte aan interactieve, hapklare informatie.

De interventie maakt gebruik van de zelfdeterminatie theorie door een alternatief tot aanlijnen te bieden. Hierdoor ervaren de eigenaren meer autonomie en word de hond loslaten in deze gebieden echt een bewuste keuze. Ook creëert de interventie een positieve sociale norm doormiddel van de borden met uitleg en de blijde hond samen met een positieve tekst op de sensorpaal waardoor uitvoeren van het gewenste gedrag normaal ervaren wordt.

De speelzone met vier gebieden kan wat ruimte in beslag nemen doordat er naast de verschillende zones ook ruimte moet zijn om er doorheen te wandelen. Het gevolg hierdoor is dat deze interventie moeilijker uitvoerbaar is in kleinere gebieden. Het advies voor deze gebieden is om een keuze te maken tussen de verschillende gebieden in de speelzone. Door een of twee van deze gebieden, zoals de waterpoel en zandkuil te kiezen verklein je het gebied maar zorg je er wel voor is dat er een ruimte is om de hond op een natuur behoudende manier los te laten.

Wat hierbij wel belangrijk is, is dat elementen zoals de borden, slimme sensor- en geur-paal niet verloren gaan. Deze zijn namelijk van grootbelang. Zoals eerder gezegd zorgen de borden een sensorpaal voor hapklare informatie en zetten ze een sociale norm die het gewenste gedrag bevordert. Zijn deze niet aanwezig dan is de kans op verwarring groter. Ook is de geurpaal een cruciaal element die de honden nadat ze uitgespeeld zijn weer rustig maakt als ze uit het gebied vertrekken.

Als laatste is het advies om in of om de speelzone geen bankjes te plaatsen. Dit voorkomt ophoping en bevordert de doorstroom in het gebied.

Discussie

In dit onderzoek is met behulp van de Double Diamond-methodiek onderzocht hoe hondeneigenaren gestimuleerd kunnen worden om het effect van hun honden op de natuur te verminderen. Hoewel het onderzoek zorgvuldig is uitgevoerd en waardevolle inzichten heeft opgeleverd. Zijn er diverse factoren die de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten beïnvloeden.

Een belangrijke factor betreft het tijdgebrek tijdens de uitvoering. Door de beperkte onderzoeksperiode konden slechts korte en vluchtige interviews worden afgenomen. Dit verminderde de diepgang en vergrootte de kans op oppervlakkige antwoorden. Tegelijkertijd vond de dataverzameling plaats in de natuurlijke context, dit weerspiegelde de gesprekken realistische situaties waarin hondeneigenaren spontaan reageerden.

De kleine steekproefomvang vormde een tweede beperking. Zowel het aantal geïnterviewde respondenten als het aantal deelnemers aan de prototype-testen was beperkt, waardoor de resultaten niet representatief zijn voor alle hondeneigenaren. Ook de uitvoering van de co-creatiesessies had invloed op de betrouwbaarheid. Iedere onderzoeker paste een andere werkvorm aan, waardoor triangulatie tussen onderzoekers ontbrak. Dit bemoeilijkt de controle op consistentie. Aan de andere kant zorgt de variatie van methoden juist voor een breder perspectief op het vraagstuk, wat de inhoudsvaliditeit versterkte.

De prototypetesten leverden relevante feedback op, maar de geurpalen en speelzone zijn niet in de praktijk getest. Hierdoor de veronderstelde effecten nog niet empirisch onderbouwd. De combinatie van doelgroep testen en expertinterviews compenseerde dit deels, omdat deze aanpak bevestigde dat de interventies aansluit bij de principes van de betrokkenen en doelgroep. De constructvaliditeit wordt daarmee als voldoende beschouwd.

Verder heeft de testlocatie in Bunnik (regio Utrecht) invloed op de externe validiteit, aangezien de doelgroep oorspronkelijk bestond uit hondeneigenaren in Noord-Holland. Toch zijn de omstandigheden en gedragskenmerken van beide regio's vergelijkbaar, waardoor de resultaten in redelijke mate overdraagbaar zijn.

Tot slot bestaat de mogelijkheid van sociaal wenselijke antwoorden, aangezien het onderwerp moreel geladen is.

Samenvattend kan worden gesteld dat de betrouwbaarheid van het onderzoek beperkt is door tijdsdruk, steekproefomvang en het ontbreken van triangulatie, maar de validiteit werd versterkt door de theoretische onderbouwing, realistische context en diverse onderzoeksmethoden. Toekomstig onderzoek kan deze basis verder versterken door praktijktesten uit te voeren, grotere steekproeven te betrekken en meer consistente methoden te hanteren.

Literatuurlijst

- Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior*. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020)
- Agentschap Natuur en Bos. (2023). *Hond aan de lijn – 't Zal wel zijn*. Geraadpleegd op 27 september 2025 van. <https://www.natuurenbos.be/campagnes/hond-aan-de-lijn-t-zal-wel-zijn>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond* (2e ed.). Guilford Press.
- Bosnjak, M., Ajzen, I., & Schmidt, P. (2020). The theory of planned behavior: Selected recent advances and applications. *Europe's Journal Of Psychology*, 16(3), 352–356. <https://doi.org/10.5964/ejop.v16i3.3107>
- Bowes, M., Keller, P., Rollins, R., & Gifford, R. (2018). Habits, beaches, dogs and leashes: Non-compliance with park regulations. *PARKS*, 24(1), 119–130. <https://doi.org/10.2305/IUCN.CH.2018.PARKS-24-1MB.en>
- Brehm, J. W. (1966). *A theory of psychological reactance*. Academic Press.
- Chen, M., & Tsai, M. (2024). Applying team-based learning combined with empathy map to improve self-directed learning skills. *BMC Nursing*, 23(1). <https://doi.org/10.1186/s12912-024-02355-4>
- Cislaghi, B., & Heise, L. (2018). Theory and practice of social norms interventions: eight common pitfalls. *Globalization And Health*, 14(1). <https://doi.org/10.1186/s12992-018-0398-x>
- Crox, N., Warmerdam, M., & Hiemstra, L. (2024, 18 december). *GEDRAGSSTRATEGIE HONDEN AANLIJNEN Handreiking voor natuurbeheerders*. Geraadpleegd op 13 oktober 2025, van <https://static1.squarespace.com/static/651e96d2bea9426ffb7d0307/t/67d579dc80c013730f79c715/1742043631181/Gedragsstrategie+Honden+aanlijnen+-+Handreiking.pdf>
- De Boer, T. A., & Langers, F. (2022, Maart). *Maatschappelijk draagvlak voor natuur in 2021 en trends in het draagvlak*. Geraadpleegd op 20 oktober 2025, van <https://edepot.wur.nl/561309>
- Design Council. (z.d.). *The Double Diamond - Design Council*. <https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.

- Fitzpatrick, S. J., Lamb, H., Stewart, E., Gulliver, A., Morse, A. R., Giugni, M., & Banfield, M. (2023). Co-ideation and co-design in co-creation research: Reflections from the 'Co-Creating Safe Spaces' project. *Health Expectations*, 26(4), 1738–1745. <https://doi.org/10.1111/hex.13785>
- Følstad, A., & Kvale, K. (2018). Customer journeys: a systematic literature review. *Journal Of Service Theory And Practice*. <https://doi.org/10.1108/JSTP-11-2014-0261>
- Gardner, B. (2012). Habit as automaticity, not frequency. *European Health Psychologist*, 14(2), 32–36.
- Hogeschool van Amsterdam (2022). *Toolbox Onderzoek. #7 Stellingen*. Geraadpleegd op 5 oktober 2025, van www.toolboxonderzoek.nl/werkvorm/stellingen/
- Horeman, J
- Michie, S., Atkins, L., & West, R. (2018). *Het gedragsveranderingswiel: 8 stappen naar Succesvolle interventies*. Amsterdam University Press.
- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. (z.d.). *Natura 2000*. Geraadpleegd op 28 september 2025, van <https://www.natura2000.nl/>
- OnsWestfriesland. (2025, 15 januari) *Staatsbosbeheer zet wintercampagne in: 'De aanlijner wint!'*. Geraadpleegd op 28 september 2025, van <https://onswestfriesland.nl/2025/nieuws/staatsbosbeheer-zet-wintercampagne-in-de-aanlijner-wint/>
- OpenAI. (2025, 24 oktober). *AI-gegeneerde illustraties voor prototypes van interventies voor hondeneigenaren*[Afbeeldingen gegenereerd met ChatGPT (DALL·E)].
- Perkins, H. W., & Berkowitz, A. D. (1986). Perceiving the community norms of alcohol use among students: Some research implications for campus alcohol education programming. *International Journal of the Addictions*, 21(9–10), 961–976. <https://doi.org/10.3109/10826088609077249>
- Prince-Llewellyn, H., & McCarthy, P. (2024, 16 oktober) *Walking and talking for well-being: Exploring the effectiveness of walk and talk therapy*. Wiley. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/capr.12847?utm_source=chatgpt.com
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860>
- Stokhof, H. Sluismans, D., Van Vlokhoven, H. & Peters, M. (2012). Naar dynamisch en gestructureerd vraag gestuurd leren met digitaal mindmappen, effecten op motivatie, dieper leren en leerstofbeheersing. *HAN masteropleidingen en onderzoek*. https://www.researchgate.net/profile/Harry-Stokhof/publication/321085110_Naar_dynamisch_en_gestructureerd_vraaggestuurd_leren_met_digitaal_mindmappen_Effecten_op_motivatie_dieper_leren_en_leerstofbeheersing/links/5a0c9b8b4585153829b1877a/Naar-dynamisch-en-gestructureerd-vraaggestuurd-leren-met-digitaal-mindmappen-Effecten-op-motivatie-dieper-leren-en-leerstofbeheersing.pdf
- Van de Haterd, R. J. W., Hoefsloot, G., & Krijgsveld, K. L. (2014, 5 Juni). *Effect van honden op natuur*. Geraadpleegd op 6 oktober 2025, van https://www.hoevelakenbereikbaar.nl/wp-content/uploads/2022/02/140605-Honden_en_natuur_Waardenburg_2014-2.pdf

- Venema, T. A. G., Kroese, F. M., Benjamins, J. S., & De Ridder, D. T. D. (2020). When in Doubt, Follow the Crowd? Responsiveness to Social Proof Nudges in the Absence of Clear Preferences. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01385>
- Westcott, R., Ronan, K., Bambrick, H., & Taylor, M. (2017). Expanding protection motivation theory: investigating an application to animal owners and emergency responders in bushfire emergencies. *BMC Psychology*, 5(1). <https://doi.org/10.1186/s40359-017-0182-3>

Bijlagen

Bijlagen 1: Customer Journey

https://www.canva.com/design/DAGygu01jRA/-emwMnv8lG7HFVjUv4FzSA/edit?utm_content=DAGygu01jRA&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Bijlagen 2: Empathy map

https://www.canva.com/design/DAG0EICfygs/2KHRGczL5uiQ6Zp2p9ZrRQ/edit?utm_content=DAG0EICfygs&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Bijlagen 3: Stellingen rangschikken

Draaiboek

Rangschikken van Stellingen (kort interview)-}

Introductie:

Mijn naam is Ruben en voor mijn opleiding toegepaste psychologie doe ik in groepsverband een onderzoek naar het gedrag van honden eigenaren in natuurgebieden. Hiervoor zou ik graag uw inzicht willen. Het duurt ongeveer 5 minuten en waarin je een paar vragen krijgt en vraag ik je om wat stellingen te rangschikken

Openingsvraag

Hoe vaak wandel je met je hond in natuurgebieden waar honden aan de lijn moeten zijn? En hoe ervaar je dat?

Stellingen

De hondeneigenaren krijgen 5 stellingen voorgelegd. Deze stellingen gaan ze rangschikken op basis van wat voor hen het belangrijkste is. Dit doen ze van "Meest relevant" naar "Minder relevant".

Stelling 1: Ik merk dat mijn hond echt geniet van het rennen zonder lijn, vooral in de natuur.

Stelling 2: Als ik denk aan het welzijn van mijn hond, voel ik me soms geneigd om hem los te laten.

Stelling 3: Ik zou me verantwoordelijker voelen voor mijn hond als ik beter begreep waarom het aanlijnen/onder appel houden zo belangrijk is voor de natuur.

Stelling 4: Ik zou eerder mijn hond aanlijnen als ik merkte dat anderen ook hun hond aanlijnen.

Stelling 5: Het zou me helpen om me meer aan de regels te houden als er meer zichtbaar toezicht is in het gebied.

Samenvattende vragen.

Deze vragen worden gesteld na het rangschikken van de stellingen

Vraag:

Waarom is deze stelling voor jou het meest belangrijk?

Vraag:

Waarom is deze stelling voor jou minder belangrijk?

(goed doorvragen)

Vraag:

Is er iets dat je nodig hebt om je hond onder appel te hebben/ aan te lijnen?

Afsluiting:

Bedankt voor je tijd! Het helpt ons echt om te begrijpen wat belangrijk voor je is als het gaat om het gedrag van je hond in natuurgebieden. Heb je tot slot nog iets toe te voegen over wat zou kunnen helpen om je gedrag te veranderen?

Werkblad zonder gerangschikte stellingen

Link werkblad:

https://www.canva.com/design/DAG1ApRugRE/N1Pw43zS9fPg5sY_2LiX9A/edit

Ingevulde stellingen: Interview 1

Afgenomen in een losloopgebied met een vrouwelijke hondeneigenaar +/- 55 (1 hond)

Ingevulde stellingen: Interview 2

Afgenomen in een losloopgebied met een vrouwelijke hondeneigenaar +/- 55 (2 honden)

Meest Relevant

- 1 Ik merk dat mijn hond echt geniet van het rennen zonder lijn, vooral in de natuur.
- 2 Ik zou eerder mijn hond aanlijnen als ik merkte dat anderen ook hun hond aanlijnen.
- 3 Als ik denk aan het welzijn van mijn hond, voel ik me soms geneigd om hem los te laten.
- 4 Ik zou me verantwoordelijker voelen voor mijn hond als ik beter begreep waarom het aanlijnen/onder appel houden zo belangrijk is voor de natuur.
- 5 Het zou me helpen om me meer aan de regels te houden als er meer zichtbaar toezicht is in het gebied.

Minder Relevant

Ingevulde stellingen: Interview 3

Afgenomen in een losloopgebied met twee eigenaren (man & vrouw) +/- 65 (1 hond)

Ingevulde stellingen: Interview 4

Afgenomen in een losloopgebied met mannelijke hondeneigenaar 80 (2 honden)

Notities gesprekken:

Gesprek 1

- In Almere geen omgevings om los te laten
↳ doch dit doet ook niet
- Weet van het breed sei 20cm / 1m punt
- Hond vind het vreemde leefte in de natuur
- Last van recht instipet, dus wat niet los in

Doe etc.

Gesprek 2

- Honderd moet hond 25-
- ↳ Vrijheid, veiligheid, verkeer
- Welzijn voor raam
- Kan de ene hond niet los, de andere wel
- Laat ook om los waar het niet kan
- Niet los puppy's los, dan vallen ze meten aan

Gesprek 3

- Ben niet zo'n natuur mens, dus veel dingen voor natuur komen onder aan
- Breken seizoen, niet los
- Hond aan de lijn, kan niet weg, doorloop ander gedrag
- Bont hebben ook niet te doen, ^{kan niet} ~~het~~
- andere dingen controleren
- Ben bij afsluit dat half nu hant ment en niet aansluitend om ook nog met een bus te gooien of lange te lopen

Gesprek 4

- Meest toelicht is niet nodig
- In het bos moet in los als het maar ont niet in de breed tijd
- Ze zijn boeien sluit werken, om elanden / koeien maken
- Zo plicht achtig wordt als een straf
- MSin hond kan een boeien laten
- Belangrijk dat honden voor ons boeien dekken / zien hond de hant ook tanden en kellen
- Versterken en breken - hant kan hant aan de lijn
- aangeven als angst, dan wordt het ook in water
- Los loo → minder afgesle
- In losse → hant los
- → angst → hant los
- Geen hant buitvrij. Verkeert inderwel
- Gesprek Honden uit wat felle
- basint bekomen postels → mensen kopen een hond om hier hebben van een hond. De kennen hun hond niet goed.
- CO2 sensorik met in de hant worden boeien hant
- Bant voor om goede hond.
- ^{aan de lijn} ~~aan de lijn~~ goed los, boeien aan hant

Onderwerpen:

Kennis:

- Wat kunnen de hondeneigenaren vertellen over de regels en impact binnen het gebied?
- Voorbeeld: Weet u of dat honden als ze loslopen impact hebben binnen een recreatiegebied?
- Wat denkt u dat hondeneigenaren nodig hebben om hun hond in bedwang te houden binnen een recreatiegebied?

Interviewleidraden:

1. Eigenaren die hun hond niet aanlijnen

Gedragingen

- Waarom kiest u ervoor om de hond los te laten?
- Wanneer kiest u er wel voor om de hond aan te lijnen?
- Welke gedragingen van uw hond maken dat u hem wel of niet los durft te laten?
- Hoe gaat u om met hondenpoep? * kan worden: is er veel gelegenheid in het gebied om de hondenpoep op te ruimen

Problemen

- Zijn er situaties waarin u zich minder zeker voelt?
- Welke risico's ziet u zelf bij een loslopende hond (natuur, andere bezoekers, verkeer)? * Misschien te lang*
- Kunt u een voorbeeld noemen van een situatie waarin het (bijna) misging?
- Wat maakt dat u die risico's wel of niet belangrijk vindt?

Behoeften *Vraag hier meer op*

- Wat levert het u of uw hond op om los te lopen (gevoel van vrijheid, gemak, plezier)?
- Wat zou u helpen om uw hond vaker aangelijnd te houden?
- Welke alternatieven of voorzieningen zouden het makkelijker maken (bijv. losloopteldjes, speciale zones)?

Kansen *Vraag hier meer op*

- Bent u op de hoogte van de regels in dit gebied?
- Hoe duidelijk vindt u de communicatie/borden over de aanlijnplicht?
- Hoe ervaart u de handhaving? Zou u dat anders willen zien?
- Hoe zou u willen dat de balans tussen vrijheid voor de hond en bescherming van natuur eruitziet?

Verantwoordelijkheid (Interessant om te vragen)

- Spreekt u wel eens andere baasjes aan, of wordt u zelf aangesproken? Hoe reageert u daarop?
- Vindt u dat hondeneigenaren

Extra

- Wat zou u helpen om uw hond vaker aangelijnd te houden?
- Welke alternatieven of voorzieningen zouden het makkelijker maken (bijv. loslooppveldjes, speciale zones)?
- Hoe zou u willen dat de balans tussen vrijheid voor de hond en bescherming van natuur eruitziet?

Quote: Als u het in één zin zou moeten samenvatten: *"Het zou voor mij makkelijker zijn om mijn hond aan te lijnen als ..."*

2. Eigenaren die hun hond wél aanlijnen

Gedragingen

- Waarom kiest u ervoor de hond aangelijnd te houden?
- Zijn er situaties waarin u uw hond toch loslaat?
- Hoe gaat u om met hondenpoep en andere bezoekers

Problemen

- Wat vindt u dat andere baasjes zouden moeten doen om hun verantwoordelijkheid beter te nemen?
- Heeft u wel eens iemand aangesproken die zich niet aan de regels hield? Hoe voelde dat, en hoe werd erop gereageerd?

Behoeften

- Welke voordelen ervaart u zelf van het aanlijnen?
- Hoe belangrijk vindt u het om bij te dragen aan natuurbehoud in dit gebied?
- Wat zou voor u een extra beloning of motivatie zijn om de hond altijd aangelijnd te houden?

Kansen

- Krijgt u waardering van anderen (bezoekers, boswachters) voor uw gedrag?
- Wat zou u willen veranderen aan de inrichting of regels van dit gebied?
- Hoe zou volgens u de ideale omgang van baasjes met honden in recreatiegebieden eruitzien?
- Wat zou voor u een extra beloning of motivatie zijn om de hond altijd aangelijnd te houden?

Extra

- Wat zou u willen veranderen aan de inrichting of regels van dit gebied?
- Hoe zou volgens u de ideale omgang van baasjes met honden in recreatiegebieden eruitzien?

Quote: Kunt u een ervaring beschrijven die u bevestigde dat u het juiste doet?

Subdoelgroepen

1. Terreinbeheerders / boswachters

Problemen

- Wat zijn de grootste problemen die jullie ervaren met honden in dit gebied?
- Hoeveel impact heeft dit op natuur, dieren en onderhoud?
- Welke gedragingen van baasjes vallen het meeste op (negatief)?

Behoeften

- Welke gedragingen van baasjes vallen het meeste op (positief)?
- Wat vinden jullie van de communicatie en de duidelijkheid van de regels?

Gedragingen

- Hoe wordt er nu gehandhaafd, en werkt dat volgens jullie?

Kansen

- Welke initiatieven of oplossingen hebben in het verleden effect gehad?
- Welke kansen zien jullie om baasjes meer mee te krijgen in verantwoord gedrag?

Quotes

- Als u een baasjes-quote moest samenvatten die u vaak hoort, welke zou dat zijn?

2. Wandelaars / natuurbeschermers (zonder hond)

Problemen

- Wat zijn uw ervaringen met honden in recreatiegebieden?
- Zijn er momenten waarop u zich onveilig of gestoord voelt?

Behoeften

- In hoeverre beïnvloeden honden uw bezoek (positief of negatief)?
- Welke behoeften heeft u als bezoeker om prettig samen te gaan met honden en hun baasjes?

Gedragingen

- Wat vindt u van de huidige regels en handhaving?
- Vermijdt u soms bepaalde routes of tijden vanwege honden?

Kansen

- Hoe zou u willen dat honden en baasjes zich gedragen in dit gebied?
- Welke oplossingen ziet u om de balans tussen natuur, rust en honden beter te maken?

Quotes

- **Kunt u een situatie beschrijven die u heel positief of juist heel storend vond?**

slotvragen (voor alle groepen)

- Kunt u een situatie beschrijven die u is bijgebleven?
- Hoe zou u de ideale omgang tussen honden, baasjes en recreatiegebieden in de toekomst zien?
- Wat zou volgens u een goede oplossing zijn om schade en overlast te verminderen?

Voorbeeld hoofdvraag

- Hoe kunnen we hondenbezitters motiveren om hun hond binnen recreatiegebieden beter onder controle te houden, zodat schade aan natuur en overlast voor andere bezoekers wordt verminderd?
- Op welke manier kunnen we recreatiegebieden zo inrichten of ondersteunen dat hondenbezitters bewust en verantwoord omgaan met hun hond?

Bijlage 5: Codeerschema

Link naar codeerschema: [Codeerschema COM-B.xlsx](#)

Heeft u geen toegang en wilt u dit wel? Stuur aanvraag voor toegang naar:
chelsea.van.wijk@hva.nl

Bijlage 6: Resultaten Co-creatie sessie 1: Solution Sketch

Tijdens deze sessie hebben twee deelnemers (een man van 21 jaar en een vrouw van 22 jaar) individueel gewerkt met de solution sketch-methode. Deze methode is bedoeld om op een visuele manier ideeën te maken voor mogelijke oplossingen van een vraagstuk. De deelnemers kregen de opdracht om vier tekeningen te maken waarin zij hun ideeën en oplossingen uitwerkten om overlast van honden in natuurgebieden te verminderen.

Ideeën van deelnemer 1 (man, 21 jaar)

1. **Slimme halsband met sensorfunctie**
Een halsband die een geluidssignaal of trilling afgeeft wanneer de hond buiten het toegestane pad loopt. Dit helpt de eigenaar alert te blijven en voorkomt dat de hond schade aanricht in kwetsbare natuurgebieden.
2. **Controlepunten met vergrendelbare riem**
Aan het begin en einde van aanlijngebieden staan toezichthouders of bewakers die controleren of honden zijn aangeliind. Een speciaal slotmechanisme op de riem zorgt ervoor dat de hond binnen het aanlijngebied niet losgelaten kan worden.
3. **Fysieke afscheiding met hekjes langs paden**
Het plaatsen van lage hekjes of natuurlijke barrières langs wandelpaden voorkomt dat honden buiten het pad kunnen komen en draagt bij aan de bescherming van flora en fauna.
4. **Hondenspeeltuin of uitlaatzone langs wandelroutes**
Op strategische punten langs de wandelroutes worden speciale zones ingericht waar honden kunnen spelen, graven en hun energie kwijt kunnen, bijvoorbeeld in een zandbak. Dit vermindert de drang van honden om tijdens wandelingen los te rennen of in de natuur te graven.

Ideeën van deelnemer 2 (vrouw, 22 jaar)

1. **Geurpalen langs wandelpaden**
Palen verspreiden natuurlijke geuren, zoals bloemen- of bosgeur, die de nieuwsgierigheid van honden prikkelen en hen op het pad houden. Dit zorgt voor een positieve prikkel en vermindert de kans dat honden het pad verlaten.
2. **Omroep of geluidssignaal met bewustwordingsboodschap**
Een interactieve paal die via een geluidsboodschap herinnert aan de aanlijnplicht en uitlegt waarom dit belangrijk is voor natuur en andere recreanten. Dit versterkt de bewustwording en is effectiever dan alleen statische borden.
3. **Projectie van virtuele dieren (beamerconcept)**
Langs het pad worden virtuele dieren geprojecteerd met behulp van een beamer. De hond kan zijn jachtinstinct hierop richten, waardoor hij minder snel echte dieren zal opjagen.
4. **Bewakingsdrone met detectiefunctie**
Een drone vliegt periodiek over het natuurgebied en signaleert wanneer honden zich in verboden zones bevinden. De boswachter krijgt in dat geval een melding en kan optreden of handhaven.

(De tekeningen die tijdens deze sessie zijn gemaakt, zijn te vinden in bijlagen 7.)

De eerste co-creatie sessie leverde veel vernieuwende ideeën op, vooral gericht op bewustwording, gedragsbeïnvloeding en het voorkomen van overlast.

De belangrijkste inzichten uit deze sessie zijn:

- **Technologie** kan helpen om hondeneigenaren te ondersteunen bij gewenst gedrag (zoals de slimme halsband of drone).
- **Fysieke aanpassingen** zoals hekjes en speeltuinen maken het gemakkelijker om regels na te leven.
- **Communicatie en bewustwording** blijven essentieel om eigenaren te motiveren hun hond aan te lijnen en rekening te houden met de natuur.

Bijlage 7 Resultaten Co creatie sessie 2: Inverted brainstorm & The crazy 8

Tijdens deze sessie hebben 5 deelnemers deelgenomen (man van 58 jaar, vrouw van 58 jaar, vrouw van 24 jaar, man van 26 jaar en man van 23 jaar). De sessie begon met een **Inverted brainstorm**, waarbij deelnemers juist nadachten over *hoe je het probleem kunt verergeren*. Met andere woorden: wat zorgen we ervoor dat honden niet onder controle blijven?

Door deze omkering kwamen er voorbeelden naar voren als: *honden los laten lopen, geen poep opruimen, te weinig uitlaten, onopgevoede of agressieve honden en baasjes die niet opletten*.

In de tweede stap draaiden de deelnemers deze negatieve gedragingen om naar gewenst gedrag. Zo ontstonden concrete verbeterpunten, zoals:

- Honden **aanlijnen** in kwetsbare natuurgebieden;
- **Vaker uitlaten** en zorgen voor voldoende beweging;
- **Poep opruimen**;
- **Honden beter opvoeden**, bijvoorbeeld via cursussen;
- **Rustig spelen** en geen speeltjes weggooien in de natuur;
- Gebruikmaken van **afgebakende losloopzones**;
- **Bewust omgaan met meerdere honden tegelijk**.

De oefening maakte zichtbaar dat veel problemen voortkomen uit **onwetendheid en routinegedrag**. De sleutel ligt volgens de deelnemers in **bewustwording en positieve stimulering**, niet in strengere regels.

(De uitkomsten van deze sessie is te zien in bijlage 8)

The Crazy 8

Daarna volgde de Crazy 8-methode, een methode om jezelf te dwingen voorbij je eerste oplossing te kijken om zo “out of the box” te denken (Van Zeeland, 2019). In een korte, creatieve sprint werden deelnemers uitgedaagd om acht ideeën te bedenken en te tekenen die het makkelijker maken voor hondenbezitters om hun hond onder controle te houden

Belangrijkste ideeën

De ideeën die op de tekeningen naar voren kwamen zijn te verdelen onder drie hoofdcategorieën:

- **Communicatie en bewustwording**
- **Beloning en motivatie**
- **Fysieke voorzieningen**

Communicatie en bewustwording

Deelnemers benadrukten het belang van duidelijke, positieve communicatie. Denk aan informatieborden met uitleg, of zelfs een luidspreker bij de ingang die de bezoekers vriendelijk welkom heet en kort de regels uitlegt. Daarnaast werd de sociale controle geschetst in de tekeningen: hondeneigenaren die elkaar aanspreken op gedrag, ondersteund door complimentenbordjes of andere speelse manieren om goed gedrag zichtbaar te maken.

Beloning en motivatie

De groep pleitte voor belonen in plaats van straffen. Ideeën varieerden van beloningssysteem voor baasjes die zich aan de regels houden tot “snoepautomaat” of “beloningspaal” die symbolisch een hondenkoekje uitdeelt. Zo wordt (aldus de groep) naleving leuk en vanzelfsprekend.

Fysieke voorzieningen

Tot slot kwamen er ideeën over de inrichting van deze gebieden. Een aparte speelruimte of losloopzone kwam geregeld voor in de schetsen van de deelnemers. Ook werd er gedacht aan een hondencursuszone waar hondeneigenaren kunnen oefenen met gehoorzaamheid, eventueel gekoppeld aan een gemeentelijke hondencursus met certificaat en beloning.

Gekozen top 3

Na het uitwisselen van de ideeën kozen de deelnemers gezamenlijk de drie meest kansrijke concepten:

1. **Hondencursus + beloning:** Gemeente stimuleert gehoorzaamheidstrainingen en beloont deelname
2. **Speelplaats speciaal voor honden** – Vrijheid voor honden, rust voor de natuur.
3. **Bewustwording door borden en sociale controle** – Positieve communicatie en onderlinge aanspreekcultuur.

(De tekeningen van deze sessie zijn te vinden in bijlage 9)

Conclusie

De sessie laat zien dat deelnemers niet meer regels of handhaving willen, maar positieve, speelse en educatieve oplossingen. Er is duidelijk draagvlak voor een aanpak die inzet op bewustwording, motivatie en goed ingerichte voorzieningen, een balans tussen het beschermen van de natuur en het behouden van plezier voor hond en eigenaar.

(Het draaiboek van deze sessie is te zien in bijlage 10)

Crazy 8 sessie 2

Verder is er nog een crazy 8 uitgevoerd bij een andere hondeneigenaar dit werd gedaan vanuit de vraag “hoe kunnen we ervoor zorgen dat honden geen last meer geven aan de bosdiertjes”. Dit is uitgewerkt en besproken.

Belangrijkste inzichten

Motivatie

Uit de crazy 8 komt vooral uit dat de deelnemer extra stappen zou willen verrichten om minder last te veroorzaken. Denk aan een gebied ontwijken of de geur met een “spray” naturaliseren voor de dieren.

Straf

Verder kwam naar voren dat het geven van een boete kan zorgen dat honden aangelijnd worden. De deelnemer geeft aan dat hij eerder zijn hond aan de lijn houdt als hij weet dat er gecontroleerd wordt. Ook kwam het straffen van de hond kan zorgen dat de hond op het pad blijft door middel van een schokband.

Bewustwording

Ten slotte gaf de kandidaat aan dat het bewust maken van het baasje en de tools aanrijken om het gebied leefbaar te maken voor andere dieren ook een oplossing kan zijn. De kandidaat verteld dat hij vaak baasjes ziet die hun hond niet onder controle hebben. Dus een training kan een goede aanvulling zijn voor het in toon houden van de hond en bewust worden van het gedrag van de baasjes.

Conclusie

De hondeneigenaar is met veel ideeën gekomen in korte tijd wat vooral te maken heeft met de verantwoordelijkheid van een hondeneigenaar voor hun hond en de desbetreffende geur van de hond. En ook is ernaar voorgekomen dat er behoefte is aan extra informatie en vaardigheden om goed voor een hond en de natuur te zorgen.

Bijlage 8: Resultaten Co creatie sessie 3: Lotus blossom

De lotus blossom is een raamwerk waarmee je op een snelle manier veel ideeën verzamelen. In deze co-creatie sessie stond er één hoofthema centraal met daaromheen acht sub thema's. Met het doel op basis van deze thema's zoveel mogelijk ideeën te genereren zonder na te denken over of het haalbaar of realistisch is.

Wat deze techniek anders maakt dan een mindmap is dat je per thema maximaal acht ideeën mag aandragen. Zodra er al acht ideeën bij een sub thema dan mag je alleen verder bouwen op de ideeën of thema's die er al staan. Hierdoor worden participanten gestimuleerd om elkaars ideeën verder te ontwikkelen.

Tijdens deze sessie is ervoor gekozen om de doelgroep op te zoeken in de natuurgebieden. Er is gesproken met meer dan 20 hondeneigenaren tussen de 22 en de 75. De sessie duurde 4 uur waarbij participanten vrij waren om vragen te stellen, maar ook konden ze later terugkomen terwijl ze over ideeën nadachten. Dit zorgde ervoor dat er tijdens deze vier uur veel in- en uitloop was, en dat er door de doelgroep actief en spontaan meegedacht werd.

Er is ervoor gekozen om de co-creatie minder intensief en juist open op te zetten. Met als doel om zo een groter gedeelte van de doelgroep een kans te geven om hun ideeën in te brengen en hun stem te laten horen (Het draaiboek van deze sessie is te zien in bijlage 11)

De belangrijkste inzichten per categorie zijn hieronder verdeeld.

Kennis en bewustwording

- QR-codes op borden die verwijzen naar een klein voorlichtingsfilmpje
- Uitleg in makkelijke taal zodat het voor iedereen te begrijpen is
- Voorlichting of schade op de natuur

Sociale norm

- Door er een spel van te maken, bijvoorbeeld degene die het vaakst zijn poep inlevert in de baas van het gebied.

Technologie

- Zelfrijdende poepzakjes prullenbakken of drones die controleren
- Makkelijke platforms ontwikkelen/gebruiken (zoals facebookgroepen).

Fysieke omgeving:

- Meer prullenbakken bij de in- en uitgangen
Met opvallende kleuren of een soort HolleBolleGijs die een bedankje geeft als je poep inlevert.
- Grote omheinde losloopgebieden

Beloning & straffen

- Hondenkoekjes of een kopje koffie krijgen bij het vertonen van goed gedrag zoals het inleveren van poep.
- Hoge boetes
- Maak er een spel van waar een beloning aan vast hangt

Communicatie & campagnes

- In formeren met Posters of reclamespotjes etc. bij horecagelegenheden om de gebieden
- Folders uitdelen bij fokkers en dierenartsen. En informatie geven bij puppy cursussen

Gewoonte en routine

- Hondenvignet voor NNN gebieden en Natura 2000

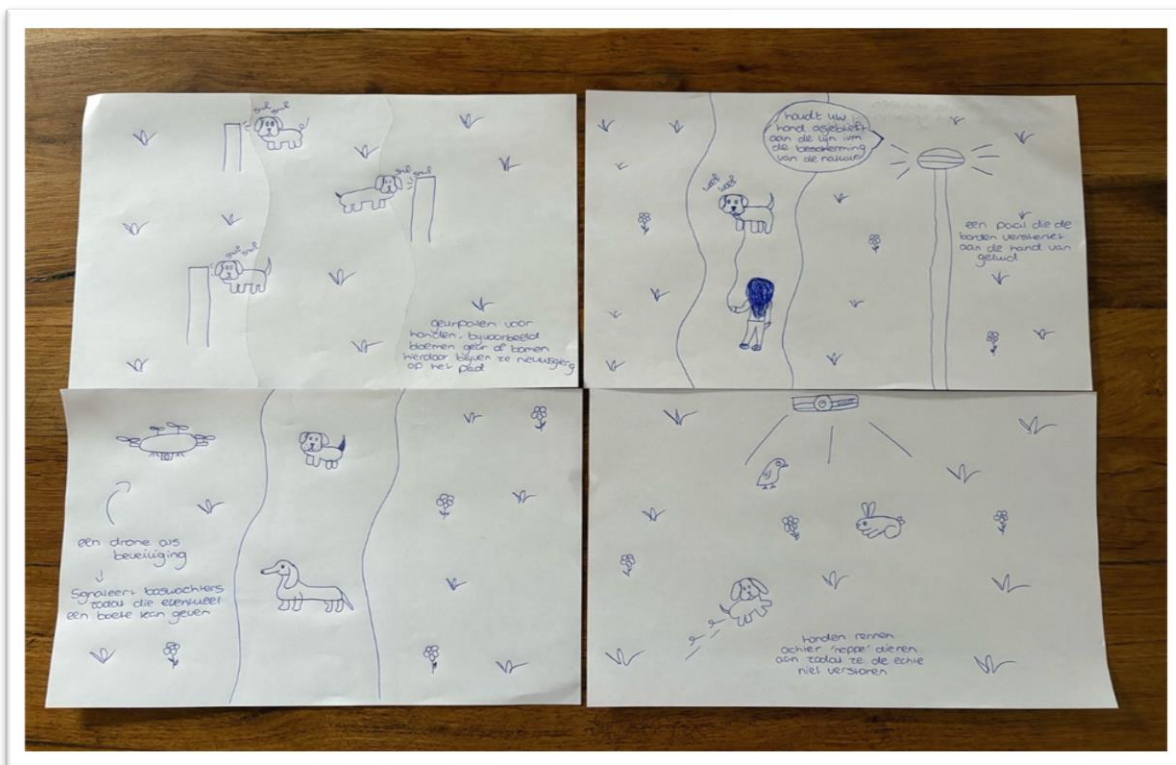
Alternatieven voor loslopen

- Honden speeltuinen
- Zwemgebieden

Tijdens deze co creatie werd duidelijk gemak, zichtbaarheid, en positieve motivatie belangrijke factoren zijn die het uitvoeren van het gewenste gedrag kunnen stimuleren. Ook kwam er duidelijk uit dat veel mensen graag willen bijdragen aan het schoon en prettig houden van de natuurgebieden. Zolang dit eenvoudig maar ook leuk is en het vooral gewaardeerd wordt. Dit kan eventueel bereikt worden door duidelijke communicatie, slimme voorzieningen en spel te combineren.

(De ingevulde lotus blossom is te zien in bijlage 12)

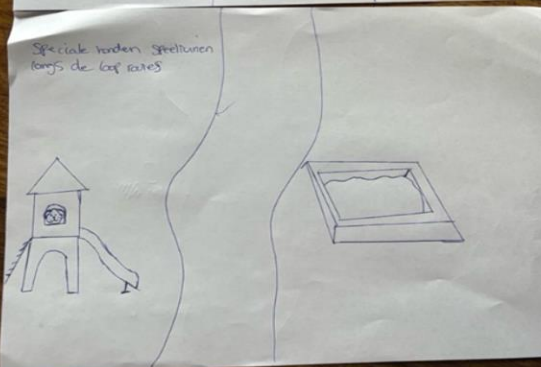
Bijlagen 9: Tekeningen co-creatie solution sketch

Bijlage 10: Uitkomsten inverted brainstorm Co-creatie sessie 2

1. Loslopen → aanlijnen
2. lang binnen zitten → veel buiten
3. weinig uitlaten → veel uitlaten
4. veel snoepjes geven → weinig snoepjes
5. stolliden gooien → niks gooien
6. veel afval laten slingeren → geen afval laten slingeren
7. prikkels van andere honden → werken op ruige tijden
8. groot spelen met je hond → probeer ruzies maar niet wild maken

- Hele dag binnen zitten → Te veel binnen
- Slecht opgewaard → Opvoeden
- Los lopen → Aanlijnen
- Beasje die niet op het → Oplettend
- Behagte niet opruimen → Opruimen
- Slecht eten → Goede hondenbrokken
- Te veel honden op een plek → Maximum Aantal

- * Omdat ze alle gelegenheid krijgen
- * Ze niet te veel onder meer uitgedoogd worden
- * Ze niet overgevoerd zijn
- * Ze mogelijk naar uitgebleven worden

- * Meer Speelruimte creëren voor honden uitgedoogde spelen
- * Met natuurlijke materialen / houten / houten / bomen
- * Gebied afbaken alleen voor honden en boogjes
- * Altyd papieren beschikbare stekers zijn
- * Houding van het gebied

- Los lopen
- Slecht luisteren / niet opvoeden uitlaten
- Aggressive honden door uitlaten
- Gooien met speelgoed
- Meerdere honden tegelijk samen uitlaten met geen
- Honden bewust wild maken door gedrag van jezelf
- Honden samen met luisteren uitlaten

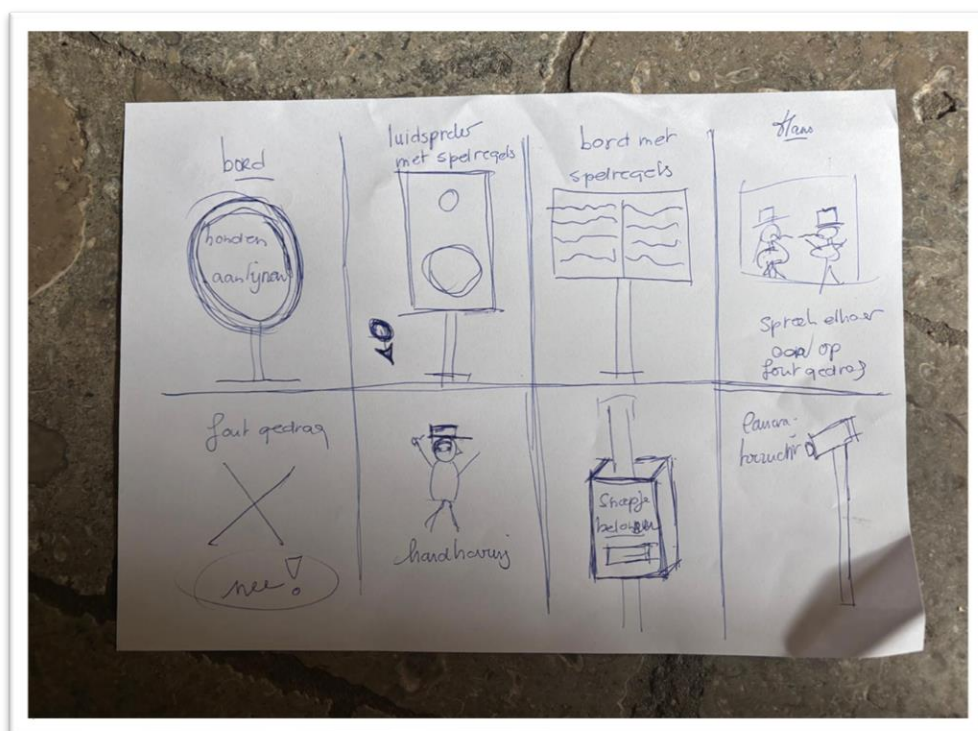
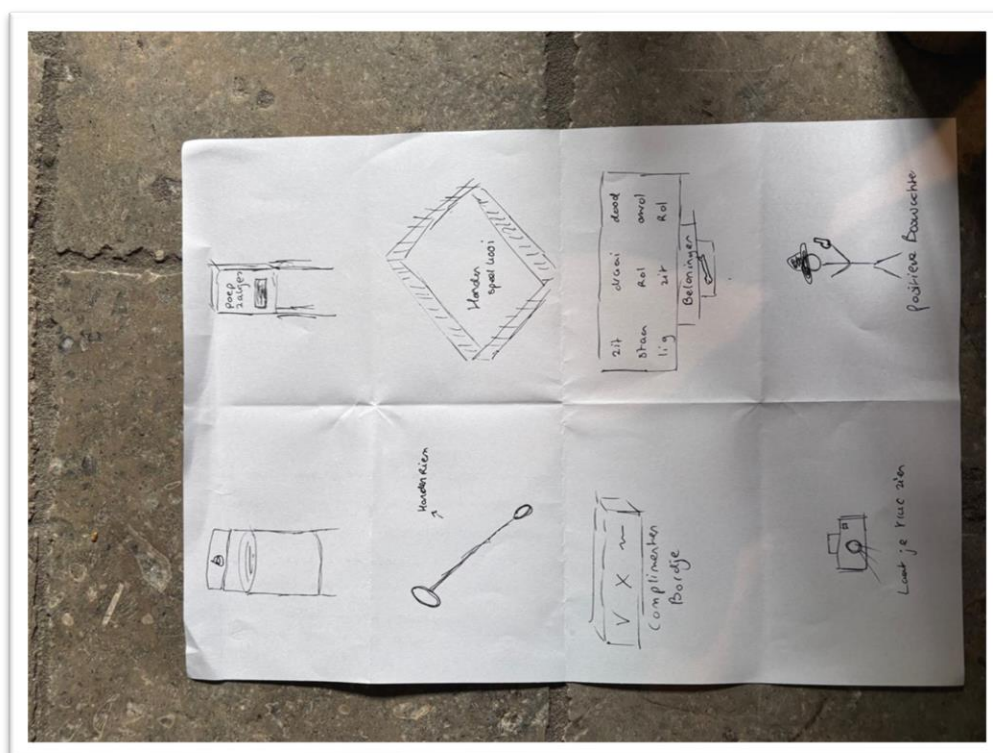
- Ohondch aanlijnen
- niet gooien met speelgoed
- belonen door hun goed gedrag honden snoepjes
- hond goed opvoeden

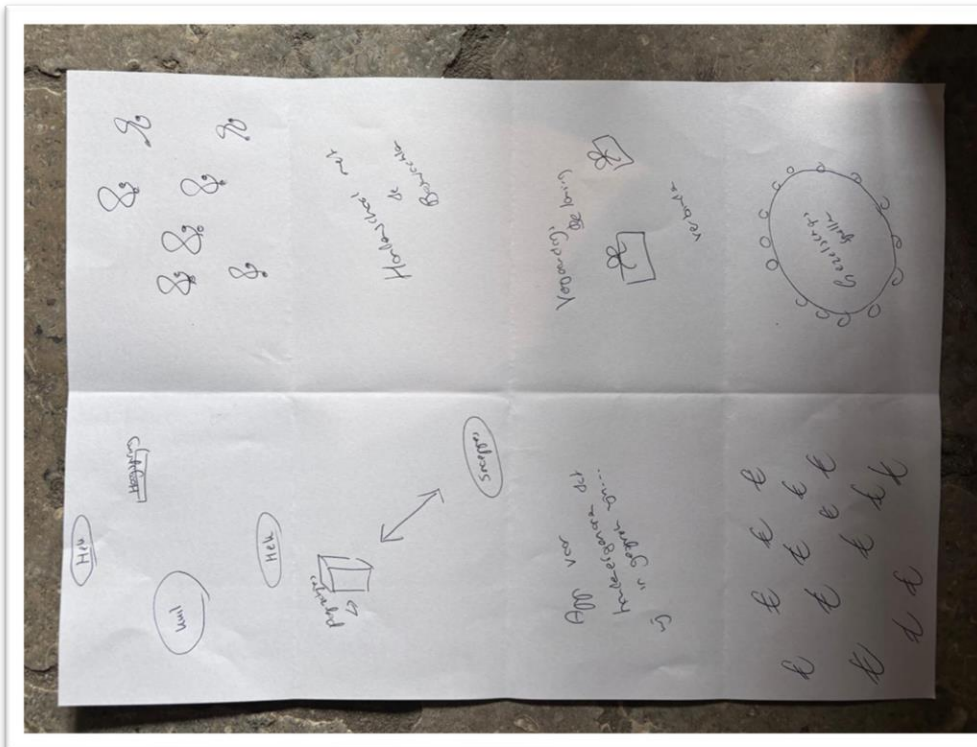
Hans

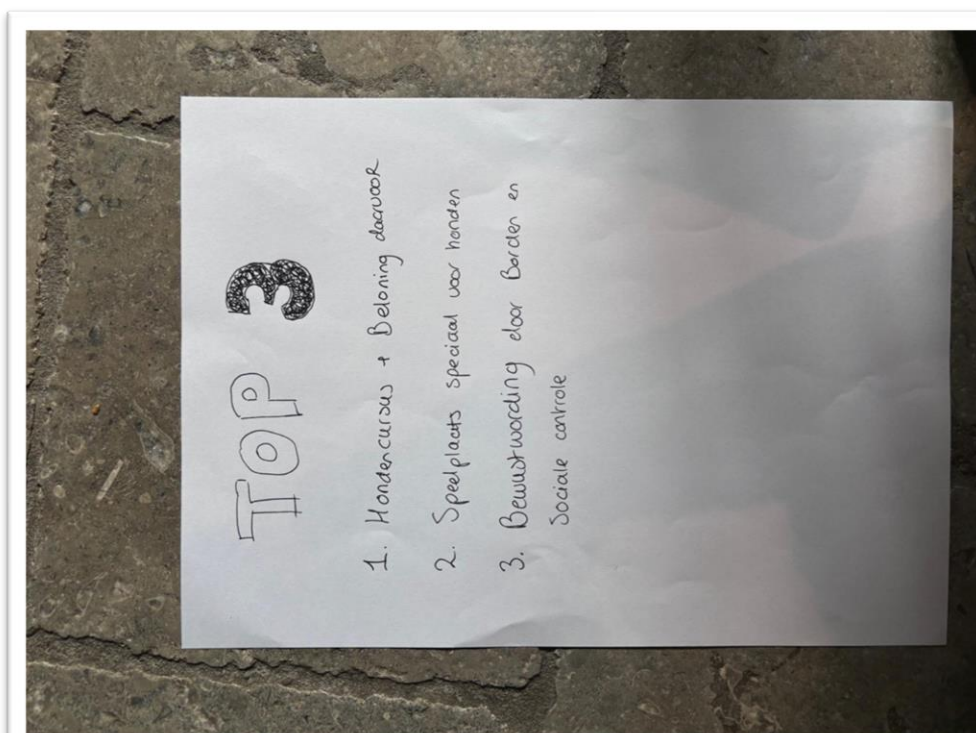
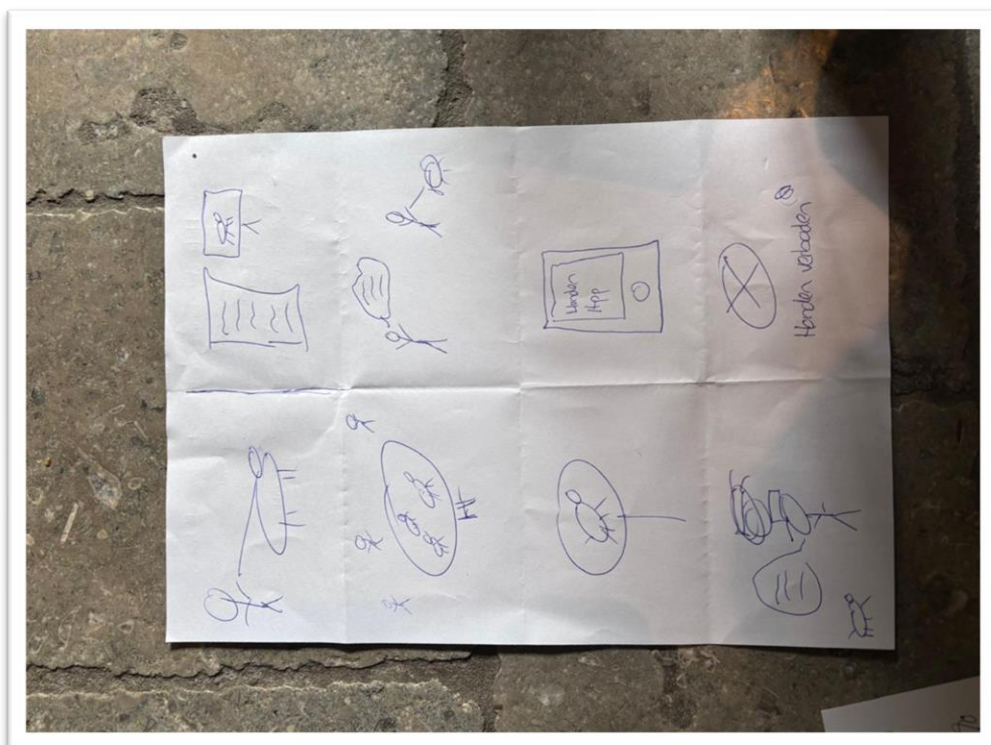
- Los laten lopen
- Geen poepjes opruimen

- Aanlijnen
- Hond opvoeden (hondenschol)
- ~~Handig~~ Veel uitlaten

Bijlage 11: Tekeningen The Crazy 8 Co- Creatie sessie 3

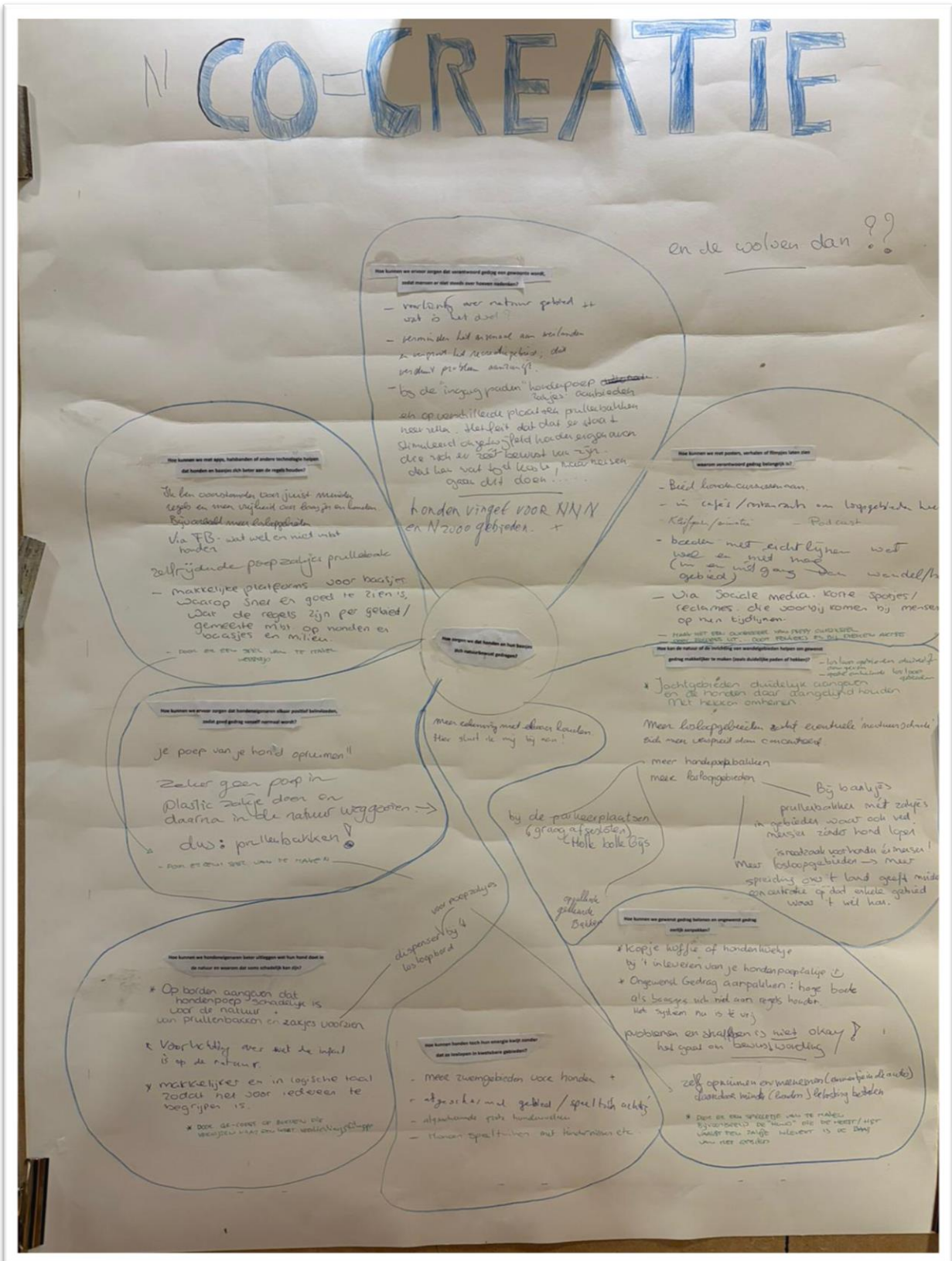

Bijlage 12: Ingevulde Lotus blossom – sessie 4

Bijlagen 13: draaiboek solution sketch sessie

Draaiboek Solution Sketch – Co-creatie sessie (2 personen)

Doel: Concrete oplossingen schetsen voor het probleem dat honden niet altijd aan de lijn worden gehouden, zodat zowel hondenbaasjes als de natuur tevreden zijn.

Duur: 45 minuten

Materialen: Papier, stiften/potloden, timer, tafelruimte.

Stap 1: Probleemdefinitie (5 min)

1. Formuleer het centrale probleem duidelijk:
“Honden worden niet altijd aangelijnd, waardoor de natuur wordt verstoord.”
2. Bespreek kort waarom dit een probleem is en wat de gevolgen zijn voor baasjes en natuur, zodat iedereen hetzelfde begrip heeft van het probleem

Stap 2: Ideeën schetsen – Individueel (15 min)

1. Geef per persoon 3–4 vellen papier.
2. Zet een timer van 15 minuten.
3. Elke deelnemer maakt 3–4 afzonderlijke schetsen van mogelijke oplossingen.
 - Schets hoeft niet mooi te zijn, de focus ligt op concept en werking.
 - De deelnemers moeten ook goed out of the box gaan denken
4. Gebruik korte labels of notities om uit te leggen wat het idee inhoudt.

Stap 3: Presenteren en toelichten (10 min)

1. Elke deelnemer presenteert zijn/haar schetsen.
2. Leg uit:
 - Wat is het idee?
 - Hoe helpt het hondenbaasjes en de natuur?
 - Welke materialen, acties of gedragsveranderingen zijn nodig om het te laten werken?

Stap 4: Combineren en verbeteren (10 min)

1. Bespreek welke elementen uit verschillende schetsen goed zijn en combineer ze.
2. Maak eventueel een samengevoegde schets van het meest veelbelovende idee.
3. Noteer verbeterpunten, obstakels of extra behoeften.

Stap 5: Afsluiting (5 min)

1. Bedank iedereen voor de deelname
2. Vertel wat met de ideeën eventueel worden gedaan

Bijlage 14: Draaiboek Co-creatie sessie 2

Draaiboek Co-creatiesessie

Thema: Honden onder controle in natuurgebieden

Bron: Van Zeeland, E. (2019). *Marketing Design: Thinking, Doing, Being*. Noordhoff Uitgevers.

De gemeente wil op een positieve manier stimuleren dat **hondenbezitters hun hond beter onder controle houden in natuurgebieden**, om zo schade aan flora en fauna te beperken.

Tijdens de sessie onderzoeken deelnemers samen:

Wat zorgt er nu voor dat honden niet onder controle blijven?

Wat hebben baasjes nodig om gewenst gedrag te vertonen?

Welke ideeën en maatregelen kunnen de gemeente helpen dit te bereiken?

Benodigd materiaal

Grote vellen papier of whiteboards

Post-its en stiften

Klok/timer (voor de Crazy 8)

Stickers of markers voor stemmen

Camera of telefoon voor foto's van resultaten

Introductie (10 min)

De facilitator heet de deelnemers welkom en licht het doel van de sessie toe:

“We gaan samen onderzoeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat honden in natuurgebieden beter onder controle blijven — op een manier die werkt voor mens, dier en natuur.”

Uitleg:

We gebruiken twee creatieve methoden: *Inverted Brainstorm* en *Crazy 8*.

Alle ideeën zijn welkom — geen oordeel, juist nieuwsgierigheid.

Inverted Brainstorm (25 min)

Doel: begrijpen waarom het probleem bestaat.

Werkwijze:

Vraag deelnemers: “*Hoe kunnen we ervoor zorgen dat honden juist níet onder controle blijven?*”

Laat iedereen individueel negatieve ideeën opschrijven of tekenen.

Voorbeelden: honden los laten lopen, niet opruimen, te weinig uitlaten, slecht opvoeden.

In de tweede stap keren deelnemers elk negatief punt om in een positieve oplossing.

Verzamel de positieve gedragingen op een groot vel.

Resultaat:

Een lijst met concrete gedragsrichtlijnen en inzichten over wat er wél nodig is.

Crazy 8 (25 min)

Doel: creatieve oplossingen bedenken om dat gewenste gedrag te stimuleren.

Werkwijze:

Iedere deelnemer krijgt een A4, vouwt het in acht vakken.

Opdracht: *“Bedenk in acht minuten acht verschillende ideeën om hondeneigenaren te helpen hun hond beter onder controle te houden.”*

Elke minuut een nieuw idee — tekenen of schrijven.

Na afloop kort toelichten aan elkaar.

Delen en clusteren (10 min)

De groep hangt alle Crazy 8-ideeën op.

Samen worden de ideeën gegroepeerd in thema's:

Stemmen op top 3 (10 min)

Iedere deelnemer krijgt drie stickers of markeringen om te stemmen op de meest kansrijke ideeën.

De drie ideeën met de meeste stemmen vormen de **Top 3**:

Reflectie & afsluiting (10 min)

De facilitator vraagt:

Wat valt op aan de gekozen ideeën?

Welke eerste stap kan de gemeente morgen zetten?

Wat kunnen inwoners en gemeente samendoen?

Afsluiting: bedank de deelnemers

Bijlage 15: Draaiboek Co-creatie sessie 3

Dit raamwerk is ideaal om snel veel ideeën op te halen. Dit kan met een vaste groep in een lokaal. In deze sessie is ervoor gekozen om dit buiten te doen in het gebied waar de doelgroep te vinden is.

Benodigdheden:

- Grootvel of whiteboard (A2 of groter).
- Pennen, stiften.
- Iets wat het vel omhoog kan houden als je geen beschikking hebt tot een tafel.
(Bij deze sessie werd er gebruik gemaakt van een plank op een schildersezel).

Tijd:

Plan ongeveer 2 uur in of 4 uur als je ergens naartoe gaat waar je participanten nog moet werven. Vervolgens laat je hun de ideeën opschrijven.

Participanten

5 tot 30+ (ligt aan de vorm)

Start:

Verwelkom iedereen leg uit wat het thema van de co-creatie sessie is en wat het inhoudt.

Als je de sessie buiten doet leg dit dan telkens opnieuw uit

Stap 1: Zet een hoofdthema in het midden.

Hoofdthema: Hoe zorgen we dat honden en hun baasjes zich natuurbewust gedragen?

Stap 2: zet hier acht sub thema's omheen

Dit kan vooraf gedaan worden, zoals bij deze sessie gebeurd is door de complexiteit van het probleem, of tijdens de sessie

Hieronder de thema's met de uitleg die in de lotus is gebruikt zijn. Deze zijn opgesteld op basis van het voor onderzoek

1. Kennis en bewustwording

Hoe kunnen we hondeneigenaren beter uitleggen wat hun hond doet in de natuur en waarom dat soms schadelijk kan zijn?

2. Sociale norm

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat hondeneigenaren elkaar positief beïnvloeden, zodat goed gedrag vanzelf normaal wordt?

3. Technologie

Hoe kunnen we met apps, halsbanden of andere technologie helpen dat honden en baasjes zich beter aan de regels houden?

4. Fysieke omgeving

Hoe kan de natuur of de inrichting van wandelgebieden helpen om gewenst gedrag makkelijker te maken (zoals duidelijke paden of hekken)?

5. Beloning & straffen

Hoe kunnen we gewenst gedrag belonen en ongewenst gedrag eerlijk aanpakken?

6. Communicatie & campagnes

Hoe kunnen we met posters, verhalen of filmpjes laten zien waarom verantwoord gedrag belangrijk is?

7. Gewoonte en routine

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat verantwoord gedrag een gewoonte wordt, zodat mensen er niet steeds over hoeven nadenken?

8. Alternatieven voor loslopen

Hoe kunnen honden toch hun energie kwijt zonder dat ze loslopen in kwetsbare gebieden?

Stap 3: Ideeën bedenken.

Begin met het bedenken van ideeën begeleid hierbij waar nodig. Dit kan door extra uitleg te geven, maar ook door de participanten te stimuleren om out of the box te denken. Blijf dus betrokken

Let op per thema mogen er maar acht ideeën aanvat hangen. Zitten er al acht ideeën bij een thema. Begin dan deze acht ideeën te verduidelijken of aan te passen en ga zo door zolang het relevant is.

Afsluiting:

Bedank de deelnemers voor hun participatie en vraag of ze tevreden zijn met de gegeven antwoorden

Bijlage 16 Mindmap en draaiboek prototype 1 test

Draaiboek test hondenspeeltuin

Verwelkomen testpersoon

Voorstellen en uitleggen waar het onderzoek over gaat, uitleg relevante inzichten uit onderzoek.

Uitleg prototype:

Uit ons onderzoek blijkt dat hondeneigenaren graag een plek willen waar hun honden kunnen spelen en rennen en dat hun weerhoudt van het aanlijnen van hun hond. Daarom is er gekozen voor een hondenspeeltuin. Een plek speciaal voor honden om lekker te spelen.

Opmerking. Afbeelding gegenereerd met de prompt: “maak een cartoon afbeelding van een hondenspeeltuin waar honden vrij kunnen spelen en kunnen rennen.” Door ChatGPT, 2025.

Opdracht:

De testpersoon krijgt een wit a4 vel en krijgt de volgende opdracht: maak een mindmap en zet daar 3 lijntjes uit: de eerste indruk, verbeterpunten en toevoegingen.

Eerste indruk

Met dit onderdeel wordt er gekeken of de persoon op dit idee goed reageert of juist niet. Hierbij wordt er gevraagd wat de reactie was en welke emoties daarbij kijken en of de persoon ook graag naar de hondenspeeltuin zou gaan.

Verbeterpunten

Hierbij wordt gevraagd wat de persoon mogelijk kan tegenhouden om naar de hondenspeeltuin te gaan. Waar maakt de testpersoon zich zorgen over bij dit idee en welke kritische vragen roept dit op bij dit idee.

Toevoegingen

Bij dit onderdeel wordt er gevraagd waar de testpersoon nog behoefte aan heeft en welke vorm de speeltuin volgens hem moet hebben. Welke dingen zijn fijn om te hebben, er wordt dan vooral gevraagd om bij dit onderdeel de speeltuin te verbeelden.

Verdere notitie uit gesprek testpersoon 1

Side note: honden zijn echt niet getraind

Notes hondenspeeltuin

Gebrek aan fataliteit dus aantrekkelijk

Toelatingssysteem?

Wat als het te druk is?

Hoe trek je die mensen?

Klein winkeltje voor honden dingen

Ehbo kit als er een ongeval is

2 gebieden: kleine/ jonge honden en sterke grote honden

Prullenbakken

Bankjes voor eigenaren overdekt

Omhekt of sloten ofzo

Slootje om lekker met water te spelen

Ingang dubbel hek

Zonne-energie lantaarnpalen

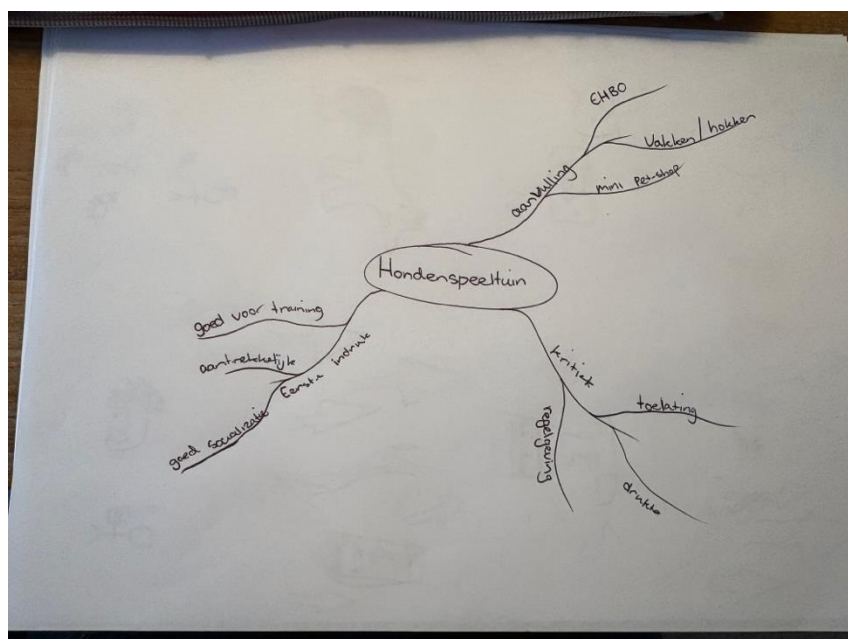
Bomen wat schaduw kan bieden in de zomer

Time-out hok voor honden die zich niet kunnen gedragen

Locatie

Stedelijk nice maar overlast voor bewoners

Lang lopen is wss geen probleem

Bijlage 17: Interviewleidraad Rogier

1. Introductie

Kunt u kort toelichten wat uw rol is binnen de Provincie Noord-Holland en welke ervaring u heeft met gedragsveranderingscampagnes?

In hoeverre bent u betrokken bij communicatie rondom natuur, recreatie of gedragsbeïnvloeding van burgers?

2. Effectieve interventies

Wat maakt volgens u dat een interventie écht werkt bij het beïnvloeden van gedrag?

Welke elementen ziet u vaak terug in succesvolle campagnes of projecten?

Welke factoren zijn volgens u cruciaal om gedrag op de lange termijn te veranderen (zoals inzicht, gemak, sociale norm of beloning)?

Wat ziet u in de praktijk vaak misgaan bij interventies gericht op gedragsverandering bij burgers?

3. Communicatiestrategie en toon

Wat is volgens u het belangrijkste verschil tussen bewustwordingscommunicatie **en** gedragsgerichte communicatie?

Hoe kun je mensen stimuleren om hun gedrag te veranderen zonder druk of dwang toe te passen?

Welke toon (bijvoorbeeld empathisch, luchtig, speels of serieus) werkt volgens u het beste bij het creëren van bewustwording zonder belerend te worden?

Hoe kunnen we een boodschap brengen die niet voelt als controle, maar als erkenning en samenwerking?

4. Doelgroep: hondeneigenaren

Wat zijn volgens u de typische kenmerken van deze doelgroep — in houding, waarden en gevoeligheden?

Hoe kunnen we de liefde van hondeneigenaren voor hun dier gebruiken als ingang voor gedragsverandering?

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat hondeneigenaren zich onderdeel voelen van de oplossing in plaats van het probleem?

Bijlage 18: Interviewleidraad Camilla en Anneke

1. Inleiding

- Wat zie jij als de belangrijkste inzichten uit jouw onderzoek over het aanlijnen van honden?
- Wat is volgens jou de kern waar interventies altijd rekening mee moeten houden binnen dit onderwerp?

2. Gedragsfactoren en weerstand

- In jullie onderzoek worden verschillende gedragsbepalers genoemd, zoals reactance, scepticisme, sociale norm en inertia. Welke van deze vind jij het belangrijkste om op te focussen bij het ontwikkelen van interventies?
- Hoe kunnen we volgens jou positief inspelen op weerstand, bijvoorbeeld het gevoel van autonomie of “ik bepaal zelf wel”?

3. Voorwaarden voor gedragsverandering

- In de gedragsstrategie geef je aan dat er eerst “een basis op orde” moet zijn voordat je gedrag kunt veranderen. Wat houdt die basis volgens jou concreet in, en wat gaat daar in de praktijk vaak mis?

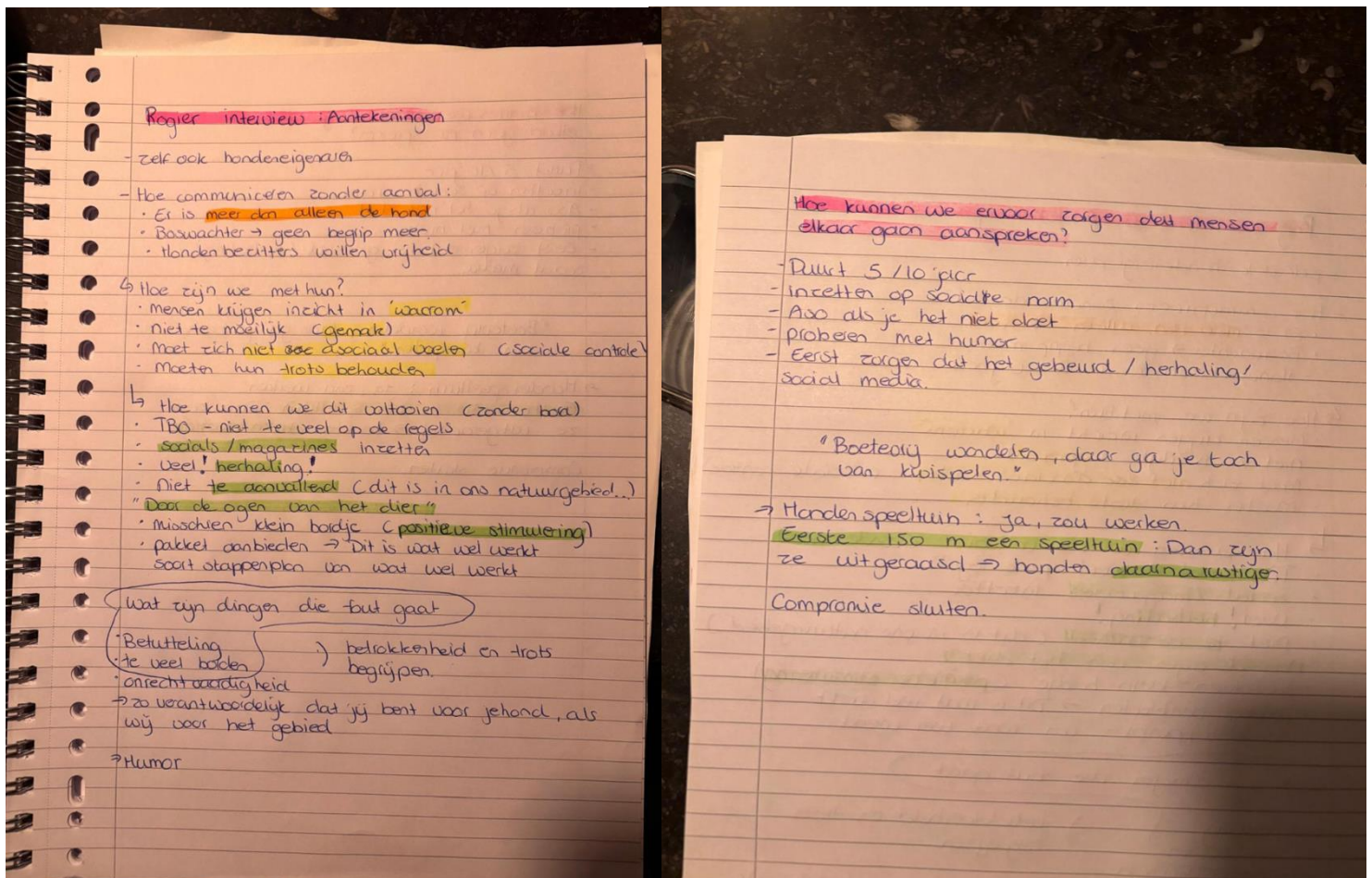
4. Succesfactoren en valkuilen

- Wat zou jij als de belangrijkste succesfactoren zien voor een interventie die echt effect heeft bij deze doelgroep?
- Zijn er dingen waarvan jij zegt: “Dit zou ik juist niet doen, want dat roept weerstand of onbegrip op”?

5. Advies voor communicatie en testen

- Tot slot: als je ons één advies mag meegeven voor het testen of communiceren van onze interventie, wat zou dat zijn?

Bijlage 19: Aantekeningen Rogier

Bijlage 20: Aantekeningen Camilla

Eerste prototype hondenspeeltuin:

- Ze noemt het geen speeltuin maar een traject
- wat goed werkt bij honden en ook bij mensen hier wel daar niet
- Rekening mee houden: geen bankjes neerzetten, het moet geen ophoping worden maar een doorstroom zijn -> Vondelpark, clip je hond los en klaar dat wil je niet
- Hoe groot is het? -> nog over nadenken

Welke geuren:

- Vogelveren
- Schapenwol
- Geitenwol
- Geuren waar honden niet hellemaal op aan slaan
- Geen konijnenvacht -> jachthonden op aanslaan
- Feromonen gaan honden tegen plassen
- Geen gewenning voor geuren -> habituatie

Welke elementen zijn belangrijk?

- Geen bankjes
- Klimtoestellen
- Snuffelen, likken, kauwen, graven
- Meest van kalmeert: snuffelen -> 15 minuten snuffelen staat aan energie outlet aan een uur stevig doorlopen
- Graven ook groot gedeelte
- Smalle balk -> bordjes bij wat dat doet voor de hond
- Route is slim -> eerst zandkuil dan waterpoel
- Zandkuil -> uitleggen waarom graven zo belangrijk is voor die hond -> dat kalmeert een hond heel erg
- Niet bij de voorkant dan zijn ze het kwijt als ze bij de zandkuil zijn

- verantwoordeigenaarschap.nl -> campagne van Camilia -> gaat over verantwoordeigenaarschap van de eigenaar, wat heeft je hond nodig etc.

Informatie:

- Regels van ook de plek waar de speeltuin is
- Genoeg vuilnisbakken
- Niemand leest de borden -> borden met veel tekst aan begin slaan dus niet aan
- Poepzakjes ophangen en op een leuke manier de regels uitleggen

Prototype 2: slimme sensorpaal

- Best een moeilijke, ze zou alleen zeggen er zijn vandaag al 20 honden aangelijnd
- De mensen die de hond niet willen aanlijnen, gaan de boodschap belachelijk vinden
- Willem sparkweg -> smiley als je onder de 30 kilometer rijdt -> blij hond als je hem aangelijnd hebt
- Geen geluid doen, honden reageren daarop -> geagiteerd door raken
- Ledlicht gebruiken
- Mensen praten al te veel tegen hun hond -> dan denken ze er is iets aan de hand

Waar neerzetten?

- Kijken of je een overgangsgebied van kan maken, bijvoorbeeld een bruggetje, dat ze daar wel doorheen moeten
- Bij dubbele hekken of rooster

Welke prototype meest kansrijk:

- Allebei doen -> allebei goed idee en samenvoegen
- Het een staat niet los van het ander
- Geen speeltuin noemen -> andere naam
- Hier wel hier niet -> speelgebied is hier wel en hier niet is daarna dat het dan makkelijker is om de regels na te leven
- Veranderen van het gedrag van de hond is makkelijker dan de mens
- Honden moeten genoeg ruimte hebben -> barrières tussen de bepaalde ruimte's en genoeg ruimte voor uitwijkmogelijkheden voor de hond

Bijlage 21: Draaiboek prototypes testen bij Doelgroep

Draaiboek: testen prototypes versie 2

In dit draaiboek staat beschreven hoe de test van de 2de versie van de prototypes gaat. Doormiddel van dit draaiboek wordt er geprobeerd om data te verzamelen waarmee we deze verbeterde versie van de prototypes nog meer kunnen versterken en aanpassen.

Deze test zullen ter ondersteuning van deze Canva voorgelegd worden aan de doelgroep/stakeholders:

https://www.canva.com/design/DAG2hr5bJYo/8_FzWMxbmCpHZOKyfs76FA/edit?utm_content=DAG2hr5bJYo&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Benodigdheden: post-its, pennen, a3 of a4, presentatie, uitgeprinte prototypes.

Tijdsbesteding: 1 à 2 uur

Deel 1: prototype de hondenspeeltuin

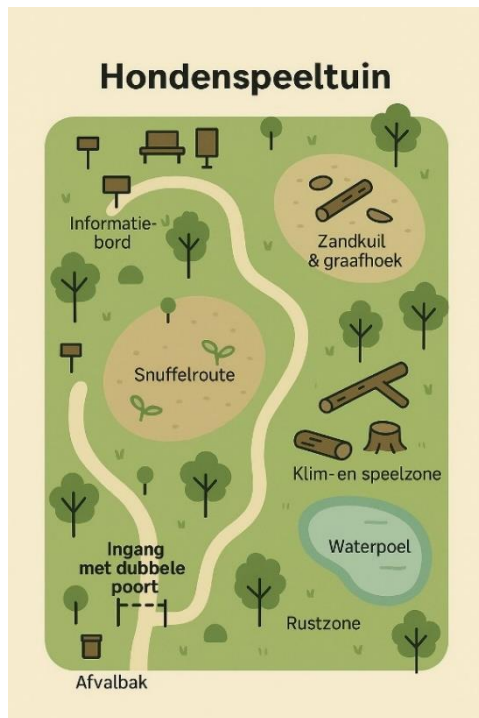
1. Leg de prototypes uit (kijk voor de bredere uitleg in deelrapportage 1)

Benodigdheden: canva slide 1 & 2

De hondenspeeltuin is een gebied die zich bevindt binnen 150 meter van de ingang van het natuurgebied met als doel de hond te laten uitzagen voor ze in het gebied in gaan.

In de speeltuin zijn verschillende gebieden. Zoals een zwembijver, snuffelgebied en een hondenkuil. Daarnaast staan er in het gebied borden met uitleg, vuilnisbakken en geurpalen. De geurpalen hebben hond vriendelijke geuren (zoals schelpen, zeewier etc.,) die de hond naar de verschillende gebieden moet leiden. Deze geuren zullen geen dierlijke geuren zijn omdat dit ervoor zal zorgen dat het jachtinstinct van de hond aangesproken wordt. Ook zullen we bij feromonen wegblijven omdat dit ervoor zal zorgen dat de honden hun behoeften bij deze palen zullen doen.

Prototype 1.1

Prototype 1.2

2. Visualisatie (+/- 15 min)

Benodigheden: Canva slide 3

Nadat je de prototypes aan de doelgroep hebt laten zien neem je ze mee in een visualisatie experiment. Doormiddel van een visualisatie en aan de hand van een scenario ga je testen of ze snappen waar het gebied voor is.

Het scenario:

‘Stel je komt met je hond aan bij de ingang van het natuurgebied en ziet deze speeltuin met geurpalen. Wat zou je doen? Waarom?’

Gebruik ter ondersteuning het moodboard op pagina 3 van de Canva

Observeer hun antwoorden en vraag of ze snappen

- Wat de bedoeling van het gebied
- Of zij er zelf gebruik van zullen maken
- Of ze denken dat hun hond het leuk zou vinden

Neem hun antwoorden op/ maak aantekeningen.

Hier vragen we nog niet wat ze zouden veranderen maar willen we vooral begrijpen wat ze van het prototype tot nu toe vinden.

3. Feedback (+/- 15 min)

Benodigdheden: Post-its, pennen, Canva slide 4 of A -3, -4 vel.

Nu we geobserveerd hebben wat ze van de prototypes vinden gaan we feedback vragen. Vraag feedback over het hele prototype, de indeling en inhoud. Dus probeer niet alleen de algehele indruk de bevragen maar ook wat zou je eerst willen wat niet etc. etc.

- 1- Geef elke deelnemer een stapel post-its.
- 2- Gebruik pagina 4 van de Canva of teken op een vel papier een lijn in het midden. Met aan de ene kant van de lijn 'wat is goed' en aan de andere kant 'wat kan beter'
- 3- Kijk eerst naar prototype 1
- 4- Laat ze vervolgens 5 minuten in stilte opschrijven wat er beter kan. Bespreek waarom ze dit vinden en vraag door. (vergeet geen aantekeningen te maken)
- 5- Laat ze vervolgens 5 minuten in stilte opschrijven wat er al goed gaat. Bespreek waarom ze dit vinden en vraag door. (vergeet geen aantekeningen te maken)
- 6- Heb je meer dan 1 persoon in je test groep en komen er dingen niet overeen in de antwoorden, begin hierover een discussie zodat je tot een midden weg of een beter idee komt.
- 7- Herhaal de bovenstaande stappen voor prototype 2
- 8- Zijn er dingen nog niet aanbod gekomen zoals de vormgeving, de indeling van het park. De geuren in de geurpalen en de frequentie van deze palen in een gebied. Ondervraag dit extra en laat hun deze ideeën plakken op hetzelfde bord

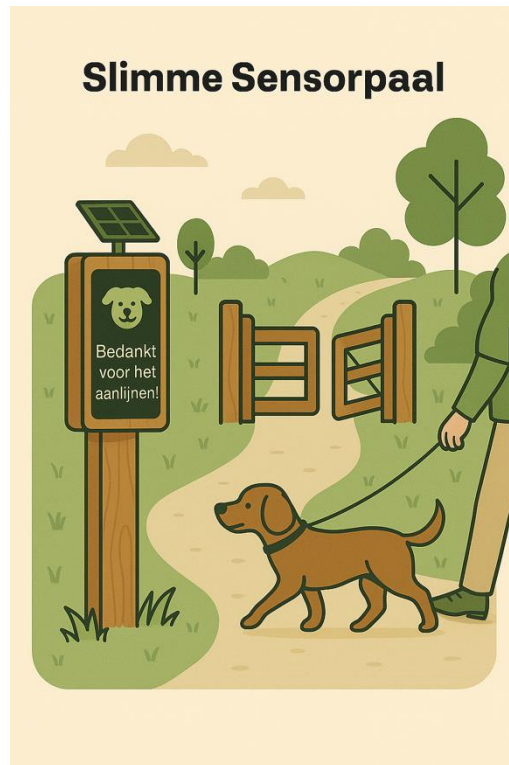
Deel 2: Slimme sensorpaal

1. Leg het prototype uit (kijk voor de bredere uitleg in deelrapportage 1)

Benodigdheden: Canva slide 5

De slimme sensor paal is een paal die in het begin van een natuurgebied maar ook in overgangsgebieden van losloop naar aanlijn staan. Met als doel doormiddel van subtiele en positieve teksten de baasjes te herinneren aan het gewenste gedrag/ de norm

Prototype 2 versie 2:

2. Icon en de tekst bedenken (+/- 20 min)

Benodigheden: Canva slide 5 & 6, post-its, pennen

Omdat de tekst en iconen die op de LED-paal komen een grote rol spelen in dit concept gaan we de doelgroep/stakeholder een paar van deze teksten voorleggen. Hieruit kunnen ze de beste kiezen en krijgen ze de kans om ideeën aan te dragen. Daarnaast laten we ze ook bedenken wat voor icoon er op de paal komt

- 1- Gebruik slide 5, vraag de deelnemers wat ze vinden van het pictogram van de blijde hond vinden. En laat ze vervolgens brainstormen over welke pictogram het best op de paal kan
- 2- Leg daarna de aandacht op de tekst. Vinden ze dat er tekst bij moet Ja of nee?
- 3- Zo nee, Waarom niet? Als ze de paal zien zonder tekst begrijpen ze dan waarvoor die is? etc.
- 4- Zo ja, ga verder met stap 5. Je gaat nu samen bedenken hoe welke tekst de doelgroep het best aanspreekt en het duidelijk is.
- 5- Lees de zinnen de zinnen die op canva slide 6 staan voor.
- 6- Laat iedereen een top 5 kiezen, ze schrijven de corresponderende nummers op een post-it dus als iemand zin 2 het beste vindt schrijven ze op 1: 2. Dit doen ze ook voor plek 2 etc., etc.

- 7- Bespreek deze keuzes en neem de post-its in (deze kunnen we later verwerken om de beste zinnen te zien).
- 8- Laat de deelnemer nu 5 minuten in stilte zinnen opschrijven die volgens hen goed zullen werken. Voor elke zin gebruik je een extra post it.
- 9- Bespreek de keuzes.
- 10- Heb je meerder respondenten die meedoen kies uit de zelf bedachte zinnen samen een top 3

(neem dit op of maak aantekeningen)

3. Feedback (+/- 15 min)

Benodigheden: Post-its, pennen, canva slide 7 of A -3, -4 vel.

Nu we weten welke teksten het meest motiveren en als prettiger ervaren worden. Gaan we feedback vragen op het algehele prototype. Denk hierbij aan de kleur, vorm, plek, wel of geen extra informatie etc. etc.

Geef elke deelnemer een stapel post-its.

- 1- Gebruik slide 7 van de canva of teken op een vel papier een lijn in het midden. Met aan de ene kant van de lijn 'wat is goed' en aan de andere kant 'wat kan beter'
- 2- Laat ze vervolgens 5 minuten in stilte opschrijven wat er beter kan. Bespreek waarom ze dit vinden en vraag door. (Vergeet geen aantekeningen te maken)
- 3- Laat ze vervolgens 5 minuten in stilte opschrijven wat er al goed gaat, Bespreek waarom ze dit vinden en vraag door. (vergeet geen aantekeningen te maken)
- 4- Heb je meer dan 1 persoon in je test groep en komen er dingen niet overeen in de antwoorden, begin hierover een discussie zodat je tot een midden weg of een beter idee komt.
- 5- Zijn er dingen nog niet aanbod gekomen zoals de vormgeving, de plekken waar de palen staan en de frequentie van de palen in een gebied. Ondervraag dit extra en laat hun ideeën deze plakken op hetzelfde bord

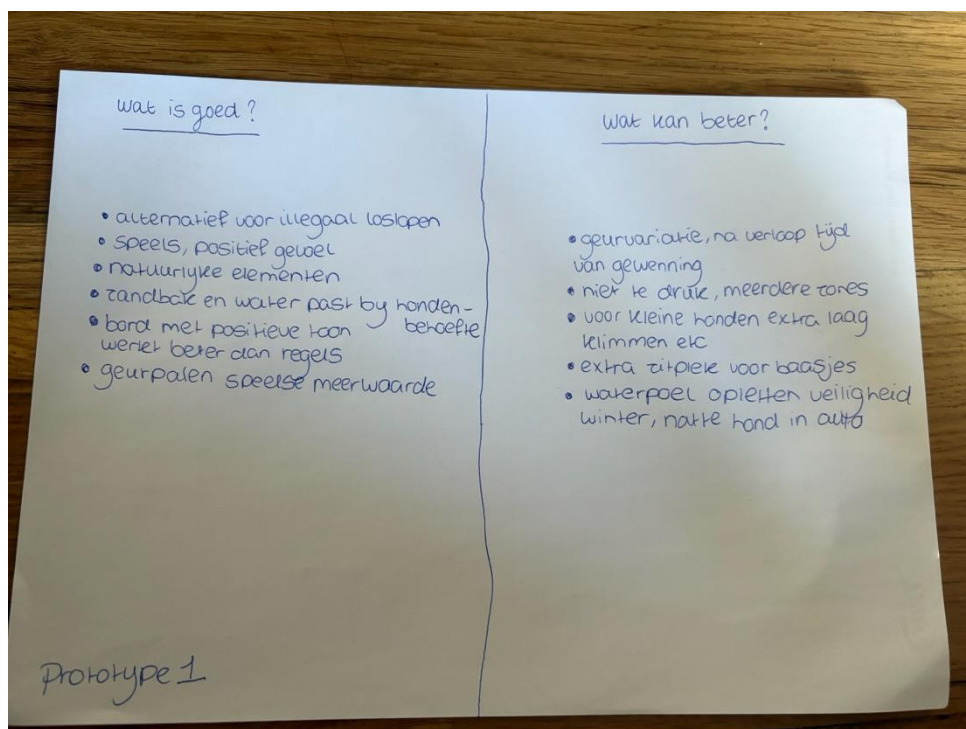
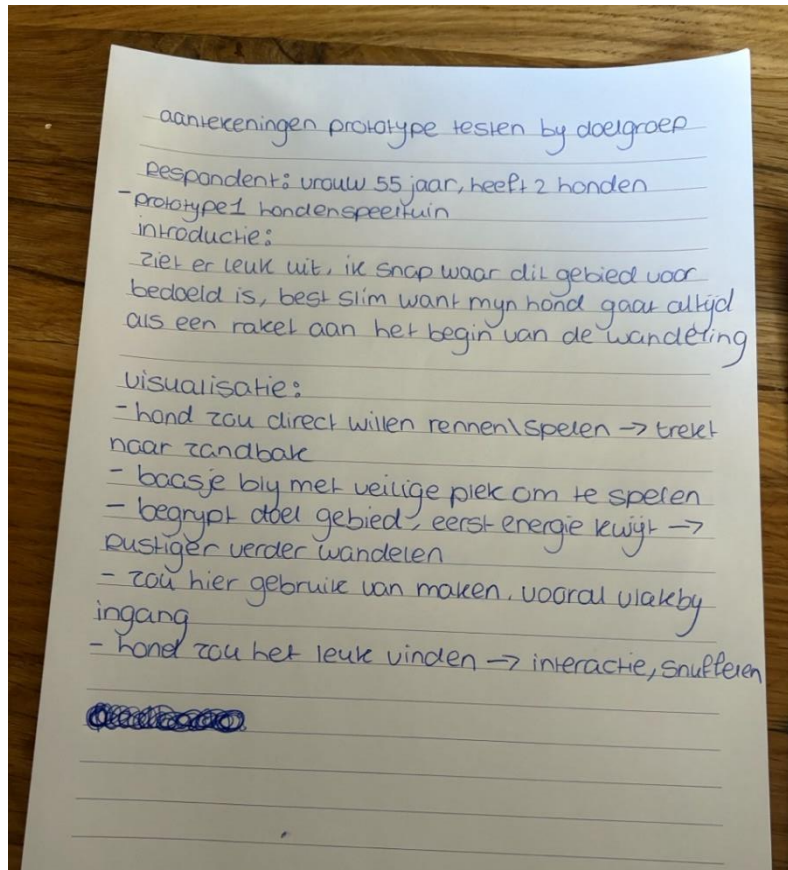
Afsluiting (+/- 5 min)

- Geef een korte samenvatting van wat er vandaag besproken is.
- Vraag of ze nog dingen willen toevoegen
- Bedank de respondenten voor hun deelname

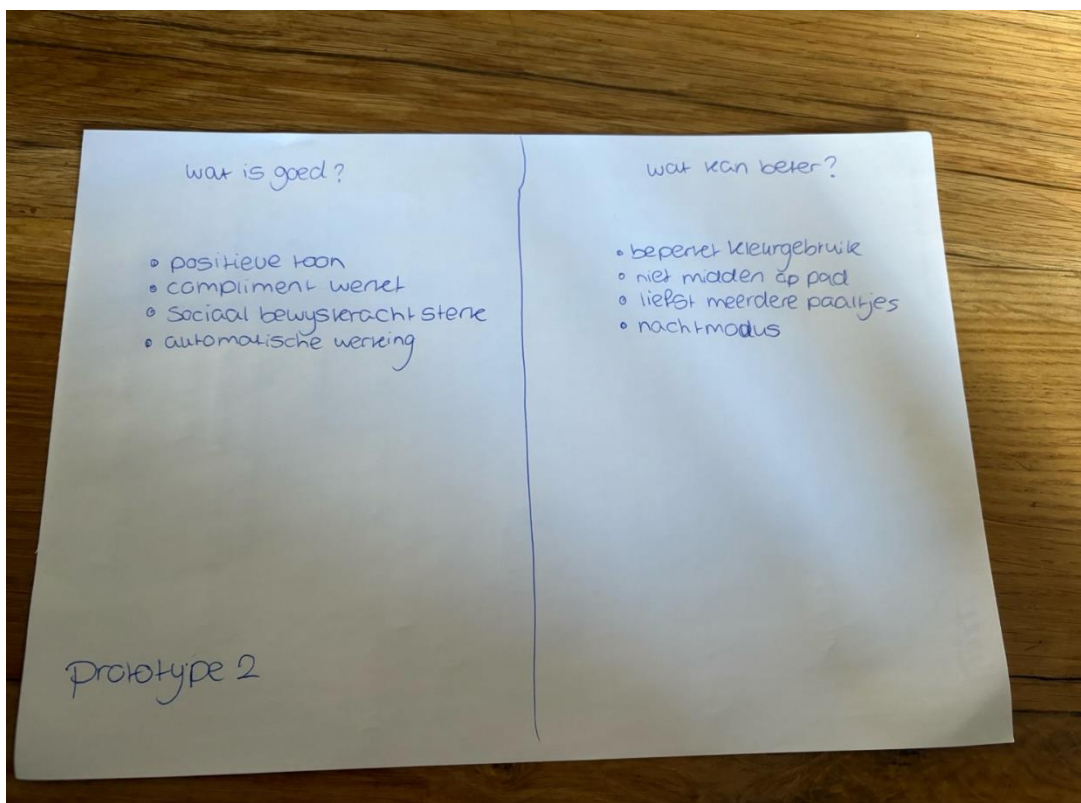
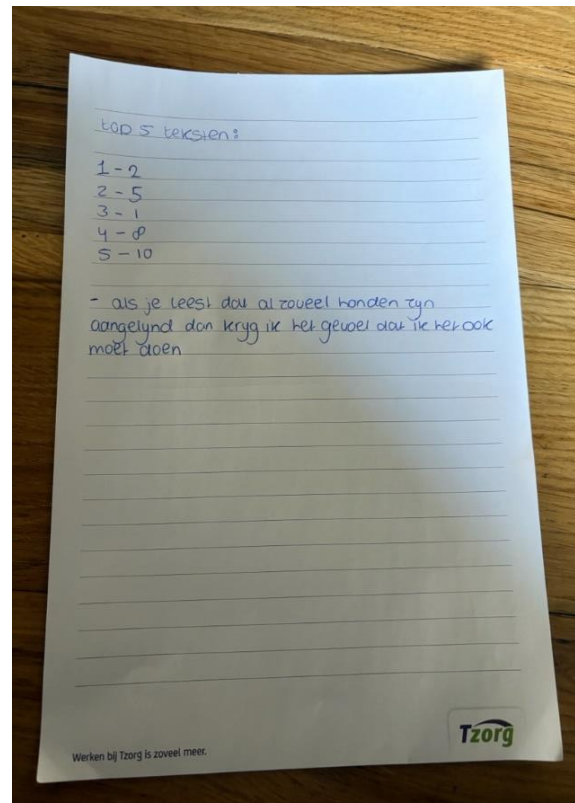
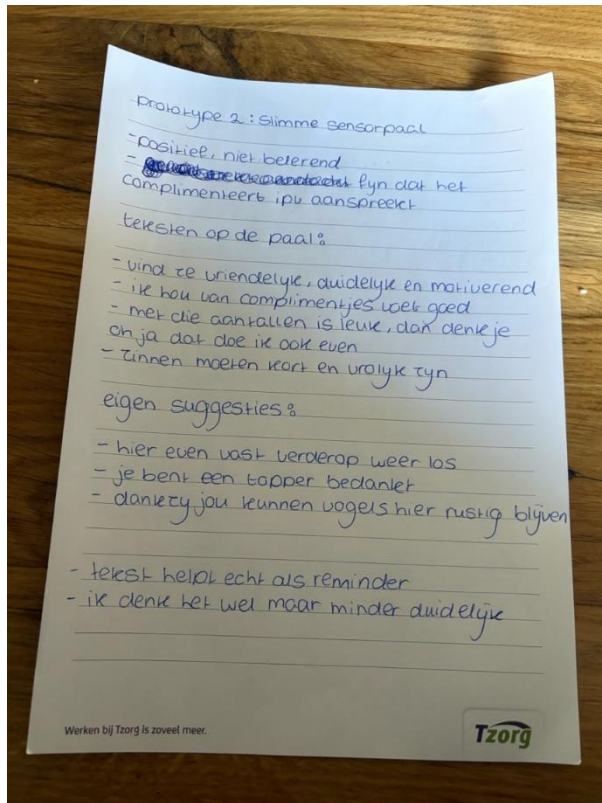
Bijlage 22: Resultaten prototype testen

Respondent 1:

Prototype 1

Prototype 2

Respondent 2

"Stel je komt met je hond bij de ingang van het natuurgebied en ziet de speeltuin met geurpalen. Wat zou je doen? En waarom?"

- Ik zal als eerste naar de speeltuin gaan, omdat ik als baasje daar wel benieuwd naar zou zijn. Dat zou ik eigenlijk al doen zonder dat ik de achterliggende reden weet, ~~om~~ omdat ik het ook gewoon leuk voor de honden vind.

Wat is goed

- Er is van alles wat.
- Het toont de plekken in een bos goed na.
- Het is in het begin van het bos ^{gaapt}.
- Het info boek ~~levert~~ ^{geeft} de bezoekers de juiste info.

Wat kan beter

- Geur palen door de hele speeltuin.
- Info per gedeelte / activiteit voor de baasjes.
- Plek om de honden scham te maken.
- Noodere opentankken

Prototype 2.

- te weinig
- Want wanneer is het los/aanleggebied ??

top 5 zinnen vanuit ons

- 1: 7
- 2: 2
- 3: 4
- 4: 8
- 5: 1

5 zinnen die volgens jou werken

1. Doordat je je hond hebt aangebond, kan ik veilig braeden - De Elster.
2. Hey wat gaet, nu kunnen mijn baby's hier ook veilig lopen - Het Huisje.
3. Nog een klein stukje aan de lyn, zo war lekker want.
4. Bedonkt voor het aantijgen! Nu kunnen we nog lang genieten van alle bloemen.
5. Wat top dat je ook aangebond, zo kan je het huis van al ge diervriendjes heel en veilig.

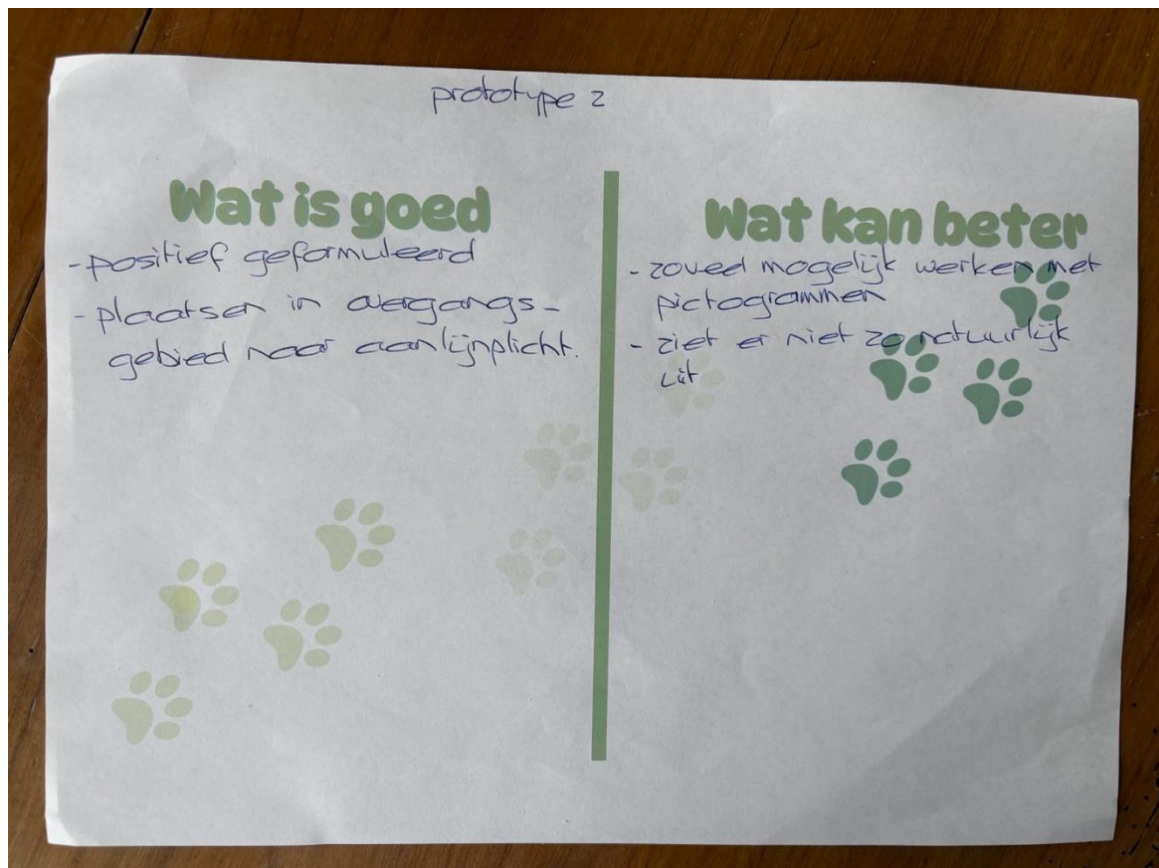
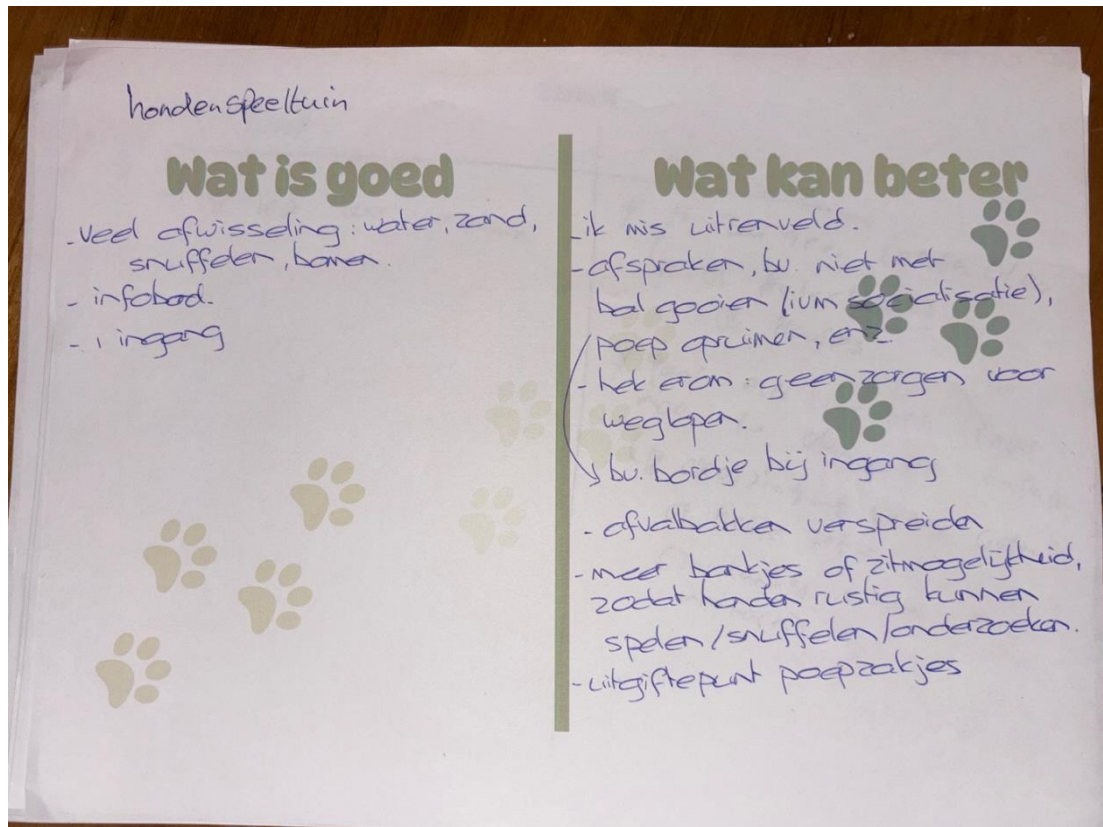
Wat goed is

- De pool is positief
- De pool is goed te zien.
- De pool beschrijft goed de woorden van het aanlijnen.

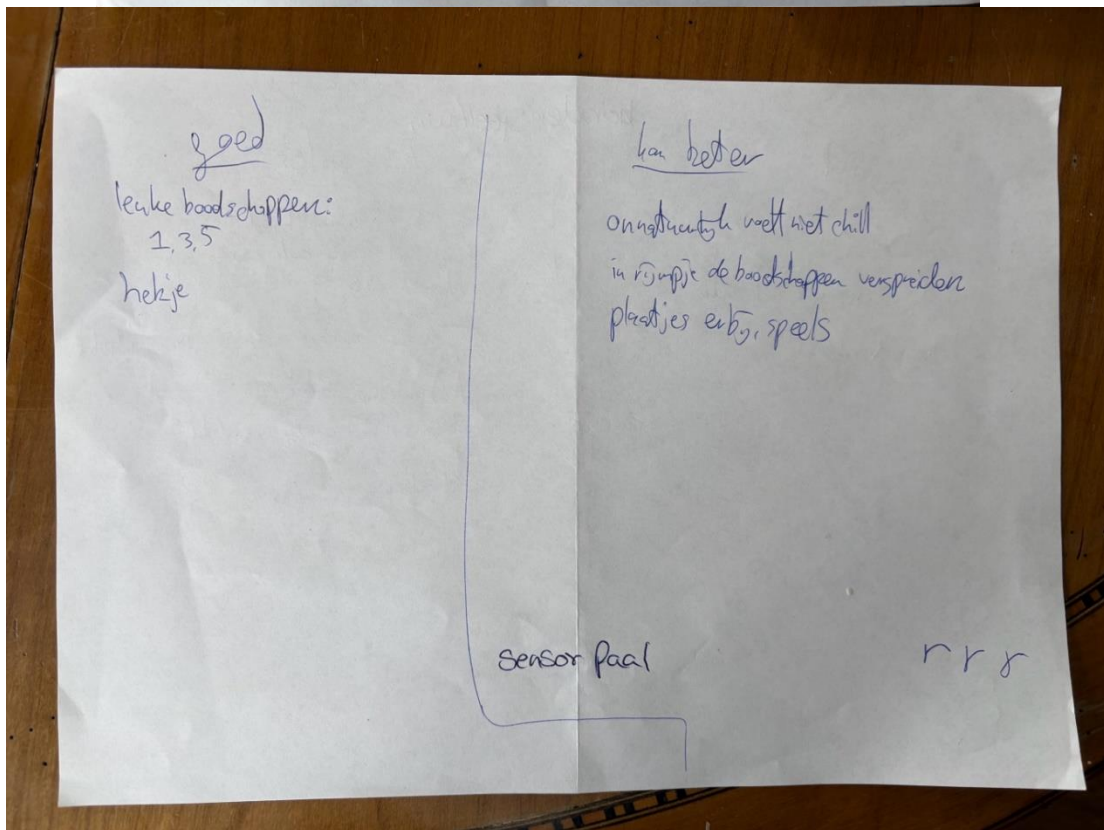
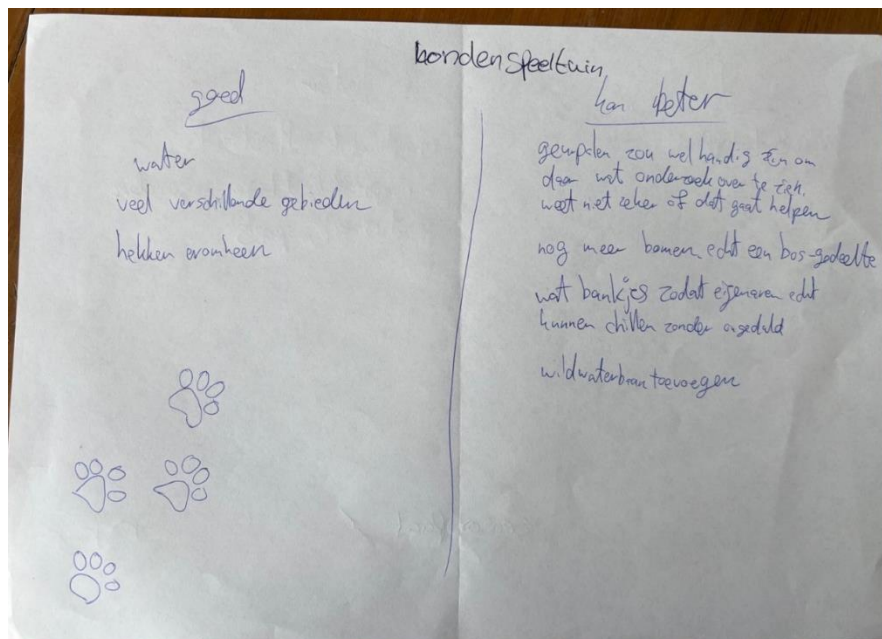
Wat beter kan.

- De pool kan niet zien voor het aanlijnen gebied staat en eindigt.
- Pool verstoort de natuur misschien.
- Moakt wellicht toch niet geheel indruk op baasjes.

Respondent 3 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 1)

Respondent 4 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 2)

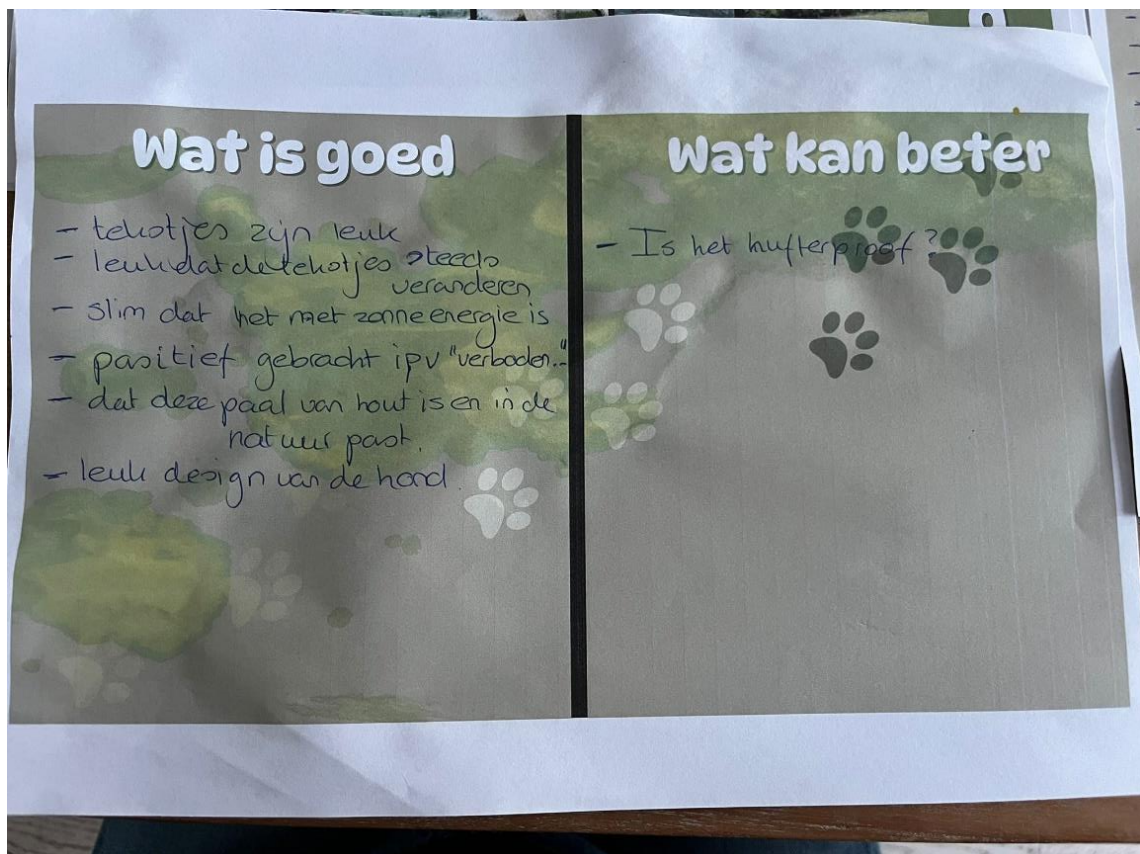
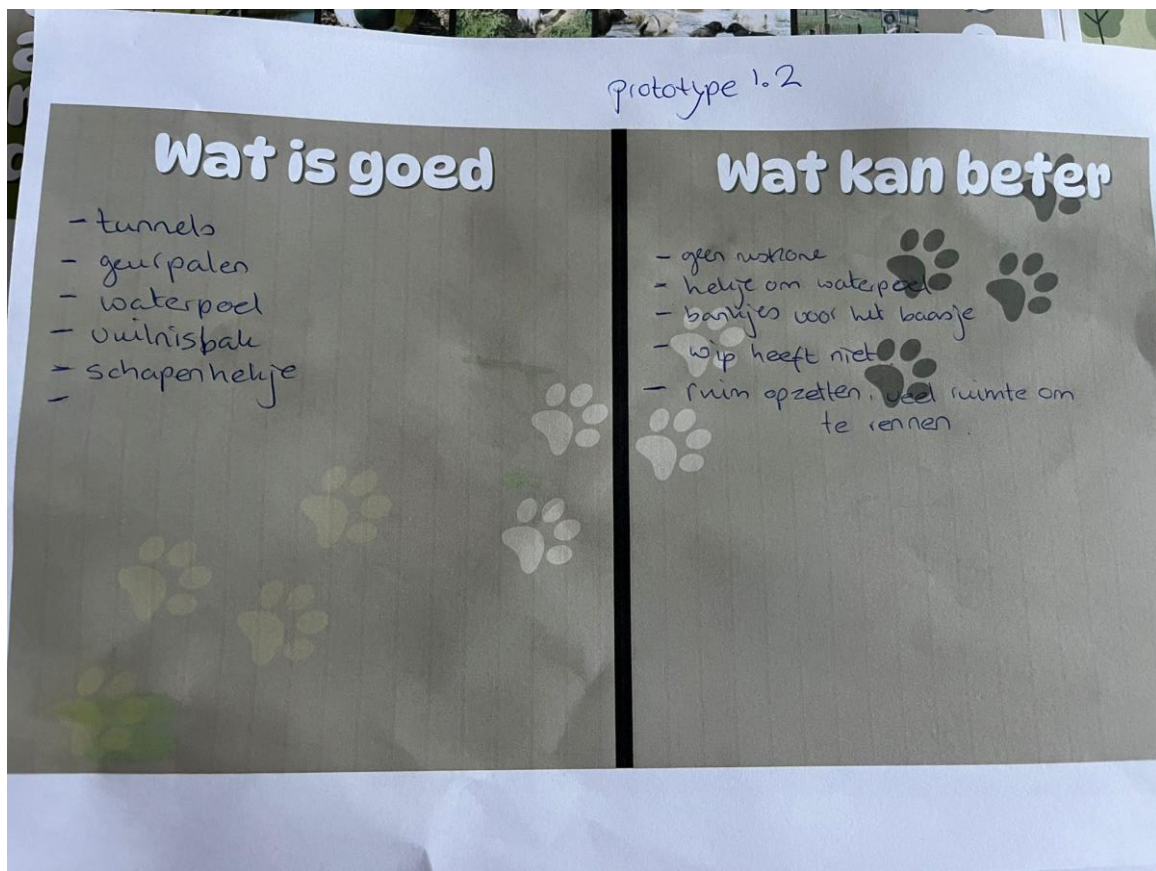

handengeelbuis	
Wat kan beter.	Wat kan is goed
* Geen speerleed (vervang met snuffel roep) * 2e leem en speerleed moet pleur * Teek pad roud en * Verjpre, pro (re. bak - I meer, boekjes * Meer informatie board, (ook bij ingang) * Uitgeeft plant poepzakje mist	* Waterloos is er teak * Land kuit is goed

Respondent 5 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 3)

Sensor	
Goed	Niet goed
* He kies voor overgang	* Ik zal geen eerste dier (- of kuiser <u>Water</u> - of plaatsen * Paar eest (konisch) teak voor de dier voor ingang (opkassing - Normale Giden op Hebie zeke (70 kannes wese, niet waakto)

Respondent 6 (in notitie hieronder beschreven als hondeneigenaar 4)

Hondeneigenaar 1

Hekje, hoeft niet hoog te zijn,
Heuveltje, honden willen hoogte opzoeken
Water is heel leuk
Veldje ontbreekt

Hondeneigenaar 2

Water heel leuk
Geen balletjes op stokken gegooid want maakt hond minder sociaal
Tunnel is leuk maar heb er nog nooit een hond doorheen zien rennen
Zand om te graven leuk
Vervang snuffel met veldje
Bankje is heel fijn

Hondeneigenaar 3

Heuvel met buis erin
Veldje met wip is prima
Genoeg ruimte om te spelen
Reserveren?
Hondenzakjes
Zitgedeelte, als ze het te druk vinden gaan ze vanzelf weg

Situatie Castricum Heemskerk

Afgemat maar kan ook onrust geven
Heemskerk Castricum aangeliend, hooglanders en wilde paarden

Mensen weten niet waarom ze de hond moeten aanlijnen

In ~~snuffelgebied~~ wist je dat borden

Slimme sensor niet

Hondenvijver hekje helpt

Meer speelgelegenheid hondenvijver

Google Maps

Brieven gemeente

Hondeneigenaar 4

Bankje
Tunnel
Water
Wip ~~mehhh~~
Geuren top
Zandkuil leuk
Geen bal of frisbee, maakt ze minder sociaal
Hekje waterpool
Ruimte om lekker te spelen

Paal is erg leuk, Positieve berichten leuk

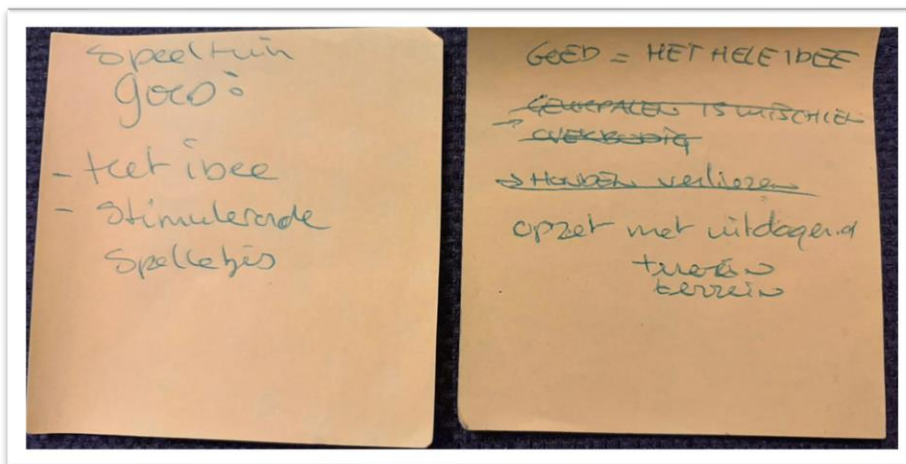
Respondent 7 & 8

Prototype 1: Hondenspeeltuin

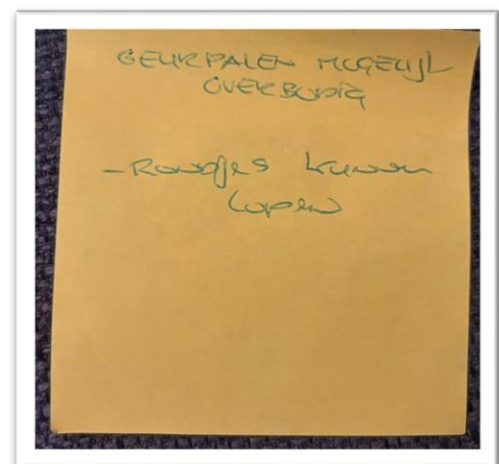
Visualisatie:

- Dat is het gebied waar de hond mag loslopen, het andere gebied niet
- Zou prettig zijn als het een rondje is.
- Wil het meerdere keren kunnen lopen
- Lekker sociaal gebeuren voor de eigenaren doormiddel van de bankjes
- Honden bij elkaar zullen elkaar afmatten in het gebied.

Wat is goed

Wat kan beter

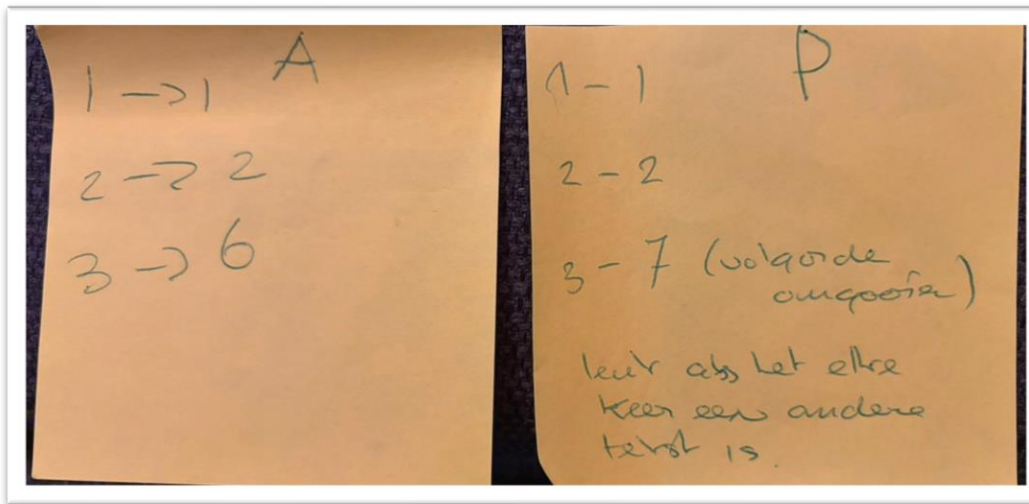

Extra notities:

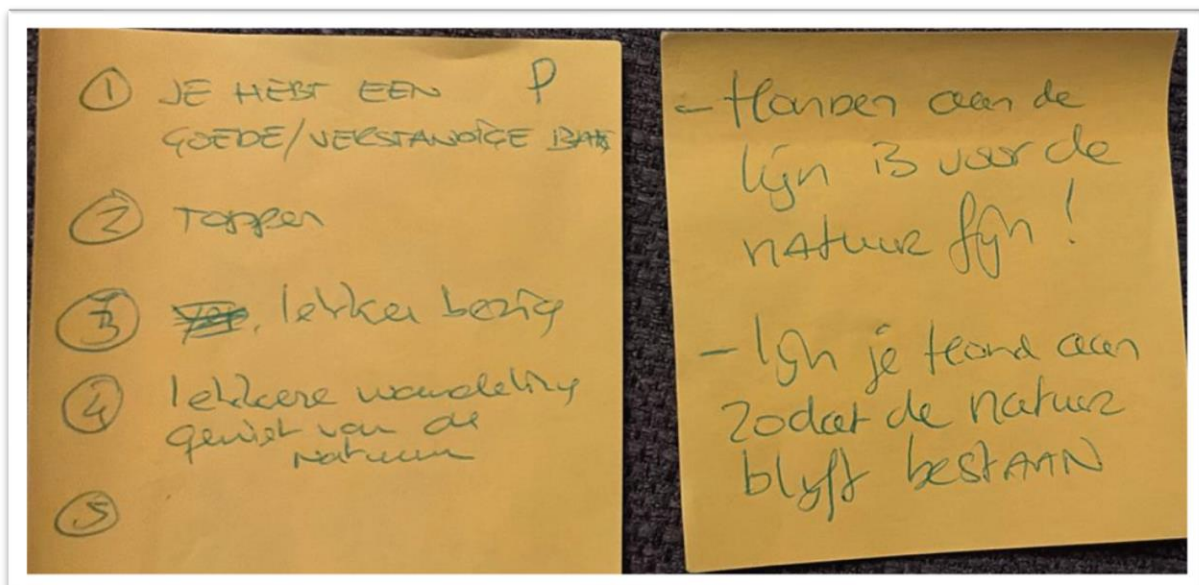
- Borden met uitleg waarvoor het gebied is kunnen helpen.
- Geen hondenpoep prullen bakken – is fijn als je het hier kan laten liggen
- Heb zin om ernaar toe te gaan – ik zou er echt gaan lopen
- Bij andere ingangen een bord neerzetten die verwijst naar de speeltuin
- Fietsenstalling en parkeerplaats in de buurt
- Zo dicht bij mogelijk niet eerst door het bos anders word je geneigd om je hond los te laten.
- Anders borden bij de parkeerplaats dat tot het hondenveld de hond aangeliend moet zijn een daarna ook weer.

Prototype 2: Slimme sensor paal

Top 3 teksten:

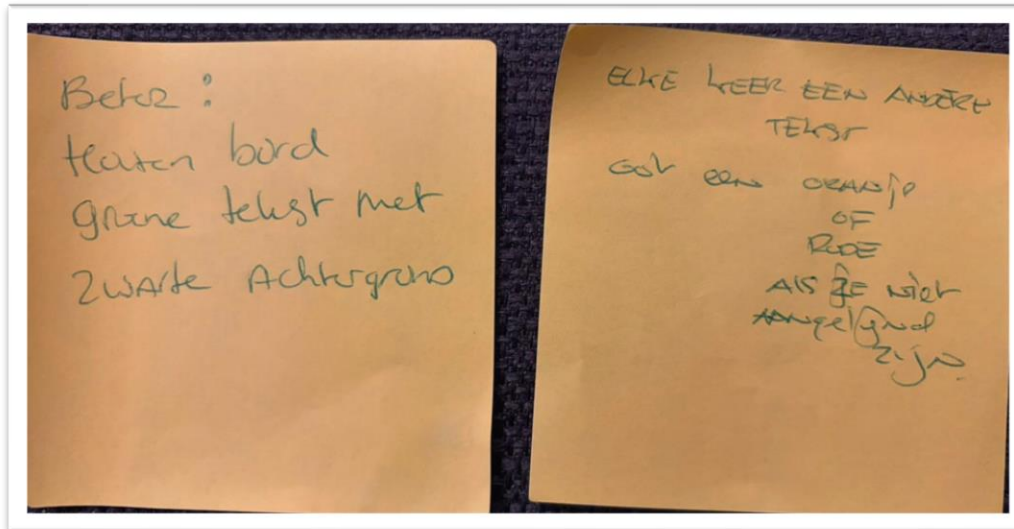

Zelfverzonnen teksten:

Wat is goed:

- Borden zijn goed
- Honden pictogram leuk
- Tekst erbij maakt het duidelijk

Wat kan beter:**Extra notities:**

- Honden veld de sluis tussen het losloop een aanlijn gebied
- Geen of/of met de prototypes maar en/en
- Een hek werkt goed, vooral met het bord dat stimuleert goed
- Bij elke ingang dit bord zetten

Bijlage 23: Test prototype 1 hondenspeeltuin Bunnik respondent 9 en 10

Aantekeningen gesprekken hondeneigenaren speelweide

Gesprek 1: Vrouw, ± 40 jaar, eigenaar van een labrador

- Komt hier 4 / 5 keer per week
- Belangrijk dat haar hond even kan rennen en spelen voordat ze gaat wandelen:

“Als hij hier eerst z’n energie kwijt is, heb ik daarna een rustige wandeling.”

- Ze miste een graafplek:

“Hij begint hieruit zichzelf te graven, maar dat mag niet echt. Een vaste graafzone zou top zijn.”

- Ook graag een klein waterpunt of poeltje willen zien. Vooral bij warm weer.
- Geurpalen vindt ze een leuk idee, maar liever subtiel:

“Niet dat het naar iets chemisch ruikt, liever iets natuurlijk zoals bos of gras.”

- Benadrukte dat het gebied groot genoeg moet zijn om elkaar te ontwijken, vooral met drukke honden.
- Prettig als er duidelijke routing is, bijvoorbeeld een pad van zandkuil, snuffelzone, water, uitgang.
- Mist bordjes of uitleg waarom de speeltuin op een bepaalde manier is ingericht.

Gesprek 2 – Man, ± 55 jaar, eigenaar van twee border collies

- Gebruikt de speeltuin vooral om zijn honden te trainen en socialiseren.
- Concept goed, maar gaf aan dat te veel mensen blijven hangen:

“Als je hier bankjes neerzet, blijven mensen zitten en dan klitten de honden bij elkaar.”

- Advies: geen zitplekken, alleen rustzones aan de zijkant: houdt beweging erin.
- Noemt het beter een hondentraject dan een speeltuin:

“Speeltuin klinkt alsof het druk en chaotisch wordt, traject klinkt meer als een wandeling met uitdaging.”

- Wil graag meer natuurlijke elementen: boomstammen, heuveltjes, zand, water.
- Stelde voor om bordjes bij onderdelen te plaatsen, bijvoorbeeld:
“Graven kalmeert de hond geef hem even de ruimte.”
- Geurpalen: vindt dit origineel, maar wel afwisseling nodig om gewenning te voorkomen.
- Positief over idee om de speeltuin binnen 150 meter van de ingang te plaatsen.

“Dan kunnen ze eerst los, daarna zijn ze moe en is het makkelijker om ze aan te lijnen.”

- Belangrijk dat er voldoende vuilnisbakken en poepzakjes aanwezig zijn.

“Dat scheelt echt rommel, en mensen doen het sneller als het makkelijk is.”

Gesprek 3- vrouw +/- 60 jaar, Eigenaar van een herdershond

De eigenaar gaat vaak naar de hondenvijver in Castricum, dit is een veld met water wat zich bevindt naast een ingang van de duinen, een aanlijngebied.

- Eigenaar komt vaak met de hond bij de hondenvijver
- Vind het fijn dat er zitgelegenheid is voor haarzelf
- Vind het fijn dat de hond lekker kan spelen
- Mist wel wat speelgelegenheid zoals heuvels in het gebied
- Vind het fijn dat de hondenvijver een natuurlijke uitstraling heeft: “de bankjes waar ik op kan zitten zijn boomstammen en dat geeft mij echt de indruk dat ik in de natuur ben”

Belangrijkste feedbackpunten om mee te nemen in het ontwerp:

- Voeg een zandkuil toe (grote behoefte aan graafplek).
- Creëer een waterpunt of vijvertje.
- Vermijd bankjes: stimuleer beweging en doorstroom.
- Gebruik natuurlijke materialen en subtiele geuren.
- Plaats korte, positieve informatiebordjes over het gedrag van honden.
- Zorg voor praktische voorzieningen (vuilnisbakken, poepzakjes).
- Noem het geen speeltuin maar bijvoorbeeld hondenstartzone.

Bijlage 24: Technische werking en constructie van de geurpaal

De geurpaal is een passief geur distributiesysteem dat natuurlijke geurstoffen verspreidt om honden op een subtiele manier te prikkelen en te kalmeren. De constructie is ontworpen voor duurzaam buitengebruik met minimale onderhoudsvereisten.

Constructie en onderdelen:

Houten buitenmantel: vervaardigd uit behandeld hardhout of lariks, bestand tegen vocht en weersinvloeden. De mantel heeft een hoogte van ongeveer 100–120 cm en bevat geperforeerde ventilatiesleuven in het bovenste segment.

Ventilatiesleuven: strategisch geplaatst om gecontroleerde luchtcirculatie mogelijk te maken, zodat de geur zich gelijkmatig kan verspreiden zonder directe blootstelling aan regen of vuil.

Binnenmodule: kunststof of roestvrijstalen inzet die het geurrezervoir vasthoudt en beschermt tegen vochtindringing. Deze module is via een bajonetsluiting of schroefmechanisme verankerd aan de binnenwand.

Geurrezervoir: een uitneembare houder gevuld met een biologisch substraat (bijv. houtsnippers of kleikorrels) dat geïmpregneerd is met natuurlijke geurconcentraten zoals zeewier of schelpenextract.

Uitneembare klep: geplaatst aan de achterzijde of onderzijde van de paal en voorzien van een weerbestendige sluiting. Hiermee kan het geurrezervoir eenvoudig worden vervangen zonder de gehele paal te demonteren.

Werking:

De geur komt vrij via natuurlijke luchtstroming door de ventilatiesleuven. Door temperatuurverschillen en windbeweging wordt de geur langzaam verspreid in de directe omgeving van de paal. Dit systeem maakt gebruik van passieve diffusie, waardoor er geen externe energiebron nodig is.

Onderhoud en vervanging:

Het geurrezervoir dient gemiddeld eens per 4–6 weken te worden vervangen, afhankelijk van de temperatuur en luchtvochtigheid. De paal zelf vereist enkel periodieke inspectie op structurele schade en reiniging van de sleuven om luchtstroom te garanderen.

Kosteninschatting geurpaal (per stuk)

1. Materialen

Onderdeel	Specificatie	Geschatte kosten
Houten buitenmantel	Hardhout / lariks, weerbestendig behandeld	€80 – €120
Binnenmodule	Kunststof of RVS inzet, vochtbestendig	€25 – €40
Geurreservoir	Hervulbare houder met biologisch substraat	€10 – €15
Ventilatiesleuven & montageonderdelen	Schroeven, roosters, afdichting	€10 – €20
Afwerking & impregnering	Houtolie of beits voor duurzaamheid	€10 – €15
Totaal materiaalkosten		€135 – €210

2. Productie & plaatsing

Onderdeel	Specificatie	Geschatte kosten
Montage geurmodule en reservoir	Fabricage en assemblage	€30 – €50
Plaatsing in terrein	Inclusief grondanker of betonvoet	€60 – €100
Totaal plaatsing + productie		€90 – €150

3. Onderhoud (jaarlijks)

Onderdeel	Specificatie	Kosten per jaar
Vervanging geurreservoir (6–8x per jaar)	€10 per navulling	€60 – €80
Inspectie en schoonmaak	2x per jaar	€20 – €40
Totale onderhoudskosten per jaar		€80 – €120

Totale initiële kosten per geurpaal:

± €225 – €360 per stuk (inclusief plaatsing)

Jaarlijks onderhoud:

± €80 – €120 per paal

Bijlage 25 Implementatie plan

1. Doel en uitgangspunten

Het doel van dit project is het realiseren van een hondentraject bij de entree van een natuurgebied, hier kunnen honden hun ei kwijt en socialiseren met andere honden, terwijl hondeneigenaren op een vriendelijk en effectief moment worden herinnerd aan aanlijnregels als ze het aanlijngebied betreden door de slimme sensorpaal. De speelzone bevordert rust in het natuurgebied en ondersteunt natuurlijk hondengedrag, terwijl subtiele signalen en informatie zorgen voor positief bezoekersgedrag.

De uitgangspunten zijn:

- Rust en natuurbehoud staan centraal
- Stimuleren boven handhaven
- Gebruik van natuurlijke materialen
- Natuurlijke gedragsprikkelers voor honden (geur, beweging, snuffelen, water)
- Positieve, vriendelijke communicatie richting bezoekers

2. Componenten van het concept

Het hondentraject bestaat uit drie opeenvolgende onderdelen:

De Hondenspeelzone

Gelegen binnen de eerste 150 meter van het natuurgebied. Hier kunnen honden rennen, snuffelen, klimmen, graven en afkoelen. De zone bestaat uit een snuffelgebied, een waterpoel, een klimzone met boomstammen en heuvels, en een zandkuil. Bij elk onderdeel staat een kort, positief en informatief bordje met uitleg over hondengedrag en samenwerking tussen hond en eigenaar.

De speelzone is overzichtelijk en voorzien van een lage sluis bij in- en uitgang zodat honden veilig los kunnen lopen.

De sensorpaal bij de ingang van aanlijngebied

Aan het einde van de speelzone staat een houten sensorpaal met zonnepaneel, die eigenaren op het juiste moment stimuleert om hun hond aan te lijnen. De paal reageert visueel: dankbericht om de hondeneigenaar te belonen voor het goede gedrag of zich te herinneren aan het goede gedrag

De geurroute

Na de hondenspeelzone staan er geurpalen richting de ingang naar het aanlijngebied. Deze geuren hebben een rustgevend effect en helpen honden gefocust te blijven en minder af te dwalen. Een informatiepaneel legt het effect van deze geuren uit

3. Fasen van uitvoering

De realisatie verloopt in meerdere stappen:

Ontwerp en voorbereidingen

Er wordt gestart met een definitief ontwerp waarbij er gerealiseerd wordt welke onderdelen geschikt is voor het gebied, ecologische controle, veiligheidstoets en vergunningproces. Tegelijk worden informatiebordjes, materialen en technische onderdelen bepaald.

Voorbereiding van het terrein

De locatie wordt gemarkeerd en voorbereid. Grondwerk, afwatering en paden worden aangelegd en zones worden afgebakend. De waterpoel wordt gegraven en natuurlijke speelelementen worden geplaatst.

Aanleg van de speelzone

Boomstammen, heuvels, snuffelmateriaal en zand worden aangebracht. In- en uitgangssluis worden geplaatst. Bordjes worden geïnstalleerd.

Plaatsing sensor- en geurpalen

De sensorpaal wordt technisch geïnstalleerd en getest. Geurpalen worden verankerd en gevuld met natuurlijke geurvullingen. Informatieborden worden geplaatst.

Communicatie en opening

Op startdag worden bezoekers geïnformeerd via borden en eventuele communicatiekanalen van de terreinbeheerder of eventueel via de gemeente. Uitleg richt zich op de voordelen voor hond, natuur en bezoekers.

Evaluatie en bijsturing

In het eerste jaar zullen er online formulieren in de vorm van een qr code worden verspreid. Waar nodig worden geuren aangevuld, bordjes aangepast of zones licht heringericht.

4. Beheer en onderhoud

Voor goed functioneren zijn regelmatige inspecties noodzakelijk. Speelzones en materialen worden maandelijks gecontroleerd. De waterpoel wordt seizoensgebonden onderhouden. Geurpalen worden periodiek opnieuw gevuld. De sensorpaal wordt enkele keren per jaar technisch gecontroleerd. Afvalbakken en poepzakdispensers worden minimaal twee keer per week geleegd en aangevuld.

Daarnaast worden de eerste maanden gedragsobservaties uitgevoerd om het effect op hondengedrag, bezoekers en natuur te monitoren.

5. Succescriteria

Het project is geslaagd wanneer:

- Honden in het natuurgebied rustiger zijn en beter op het pad blijven
- Eigenaren vaker vanzelf hun hond aanlijnen
- Het gebied rustiger en veiliger wordt voor natuur en bezoekers
- Zowel honden als eigenaren de zone prettig en duidelijk vinden
- Afval en overlast verminderen

Gedragssignalen, observaties van terreinbeheerders en sensorfeedback ondersteunen deze evaluatie.

6. Risicobeheersing

Er worden maatregelen genomen om te voorkomen dat de zone een ontmoetingsplek wordt, zoals het vermijden van zitgelegenheid. Materialen worden robuust en vandalismebestendig gekozen. De techniek wordt eenvoudig, stil en natuurlijk gehouden. Communicatie blijft vriendelijk en uitnodigend om draagvlak te vergroten.

Conclusie

Deze Hondenspeelzone met sensor- en geurroute biedt een innovatieve, natuurlijke en vriendelijke manier om hondengedrag te sturen, bezoekers bewust te maken en natuurgebieden te beschermen. Het concept werkt met natuurlijke instincten, positieve aanmoediging en slimme positionering, waardoor rust en natuurbeleving worden bevorderd zonder dwang of handhaving.

Samenwerkingsopdracht (feedback/ feedforward)

[feedback moment-20251103 212641-Opname van vergadering.mp4](#)